LIETUVOS RESPUBLIKOS
VYRIAUSIOJI RINKIMŲ KOMISIJA

2023 M. KOVO 5 D.
SAVIVALDYBIŲ TARYBŲ IR MERŲ RINKIMŲ
ATASKAITA

TURINYS

Įvadas	3
Rinkimų organizatoriai	4
Rinkimų dalyviai	10
Rinkėjai	16
Rinkimų biudžetas	19
Balsavimo rezultatai	21
Politinės kampanijos finansavimas	27
Mokymai	41
Informavimas ir viešinimas	43
Elektroninės paslaugos	45
Teisminės bylos ir skundai	50
Asmens duomenų apsauga	60

2023 m. kovo 5 d. savivaldybių tarybų ir merų rinkimuose Lietuvos žmonės suteikė išrinktiems savivaldybių tarybų nariams ir merams teisę atstovauti miestų ir rajonų gyventojų interesams ir spręsti vietos savivaldai iškylančius klausimus.
Apsispręsdami, kam atiduoti savo balsą, rinkėjai į tarybas delegavo tuos atstovus, kurie turėtų rūpintis krašto bendruomene, priimti tvarius, bendruomenėms reikalingus sprendimus, gerbti įstatymus, savo darbu pateisinti jiems suteiktą įpareigojančią atsakomybę.
Šiuos savivaldybių tarybų ir merų rinkimus Vyriausioji rinkimų komisija įsimins kaip daugybės pirmųjų kartų rinkimus.
Pirmą kartą rinkimus organizavome pagal konstituciniu įstatymu patvirtintą Rinkimų kodeksą, pakeitusį iki tol galiojusius su rinkimais susijusius įstatymus. Pirmą kartą politinės organizacijos – politinės partijos, politiniai komitetai – bei kandidatai pareiškinius dokumentus rinkimų komisijoms galėjo teikti tik elektroniniu būdu. Pirmą kartą rinkimų istorijoje, vykdant teismo sprendimus, prireikė kartoti pakartotinio balsavimo procedūras.
Savivaldybių tarybų ir merų rinkimai iš mūsų pareikalavo nuolatinio susitelkimo, diskusijų ir kantrybės aiškinantis Rinkimų kodekso ir net teismo sprendimų teisinius niuansus. Buvo atvejų, kai turėjome operatyviai reaguoti, kad rinkėjai turėtų galimybę sklandžiai išreikšti savo valią balsuodami.
Prie savivaldybių tarybų ir merų rinkimų organizavimo ir vykdymo prisidėjo ir nuoseklus, geranoriškas bendradarbiavimas su kitomis institucijomis, savivaldybių administracijomis ir nevyriausybinėmis organizacijomis. Nuolatinė komunikacija, dalijimasis ekspertinėmis įžvalgomis leido mums priimti sėkmingus sprendimus, kad rinkimai vyktų sąžiningai, garbingai, užtikrinant pagrindines piliečių teises ir laisves.
Ypatinga padėka rinkėjams! Dėka jų galime pasidžiaugti dar vienu pasiekimu – didžiausiu rinkėjų aktyvumu savivaldos rinkimuose per 20 metų.
Pasibaigus rinkimams atlikta gyventojų apklausa parodė, kad Lietuvos rinkimų sistema pasitiki 83 procentai šalies gyventojų, o absoliuti dauguma – net 91 procentas tyrime dalyvavusių rinkėjų – balsavimo proceso organizavimą vertina teigiamai.
Šiandien visi savivaldybių tarybų ir merų rinkimų iššūkiai įveikti, pasiekimai įvertinti. Susistemintą ir grafiškai pavaizduotą informaciją apie juos pateikiame šioje ataskaitoje. Tikimės, kad įgyta nauja patirtis mums neabejotinai padės ateityje rengiamus rinkimus organizuoti pagal aukščiausius demokratijos standartus.

Vyriausiosios rinkimų komisijos pirmininkė
Lina Petronienė

2023 m. kovo 5 d. savivaldybių tarybų ir merų rinkimus, vadovaujantis Rinkimų kodekso 19 str. 1 d., rengė ir vykdė Vyriausioji rinkimų komisija, 60 savivaldybių rinkimų komisijų ir 1 927 apylinkių rinkimų komisijos.

VYRIAUSIOJI RINKIMŲ KOMISIJA

Vyriausioji rinkimų komisija (VRK) – nepriklausoma, nuolatinė aukščiausioji rinkimų ir referendumų rengimo ir vykdymo valstybės institucija. VRK teisinę padėtį, uždavinius, funkcijas, veiklos principus, taip pat jos sudarymo tvarką, darbo organizavimo tvarką ir finansavimą nustato Lietuvos Respublikos rinkimų kodeksas.

VRK rinkimų laikotarpiu sudarė:

Pareigos	Vardas ir pavardė	Pasiūlė
Pirmininkė	**Jolanta Petkevičienė***	Lietuvos Respublikos Seimo Pirmininkas
Pavaduotojas	**Andrius Puksas****	Lietuvos teisininkų draugija
Pavaduotojas – sekretorius	**Maksimas Reznikovas**	Lietuvos Respublikos teisingumo ministras
Narė	**Jolita Baušytė**	Liberalų sąjūdis
Narys	**Martynas Čerkauskas**	Laisvės partija
Narė	**Olga Kilkinova**	Lietuvos valstiečių ir žaliųjų sąjunga
Narys	**Šarūnas Liekis**	Lietuvos Respublikos Prezidentas
Narė	**Laura Martinaitytė**	Lietuvos teisininkų draugija
Narė	**Gitana Matiekuvienė**	Tėvynės sąjunga-Lietuvos krikščionys demokratai
Narė	**Inga Milašiūtė**	Lietuvos Respublikos teisingumo ministras
Narys	**Justas Pankauskas**	Lietuvos socialdemokratų partija
Narė	**Jolanta Petrušauskienė**	Darbo partija
Narys	**Andrius Vaišnys**	Lietuvos Respublikos Prezidentas

* VRK pirmininkė Jolanta Petkevičienė pirmininko pareigas ėjo iki 2023 m. kovo 28 d.
** VRK pirmininko pavaduotojas Andrius Puksas laikinai ėjo VRK pirmininko pareigas nuo 2023 m. kovo 29 d. iki birželio 21 d.

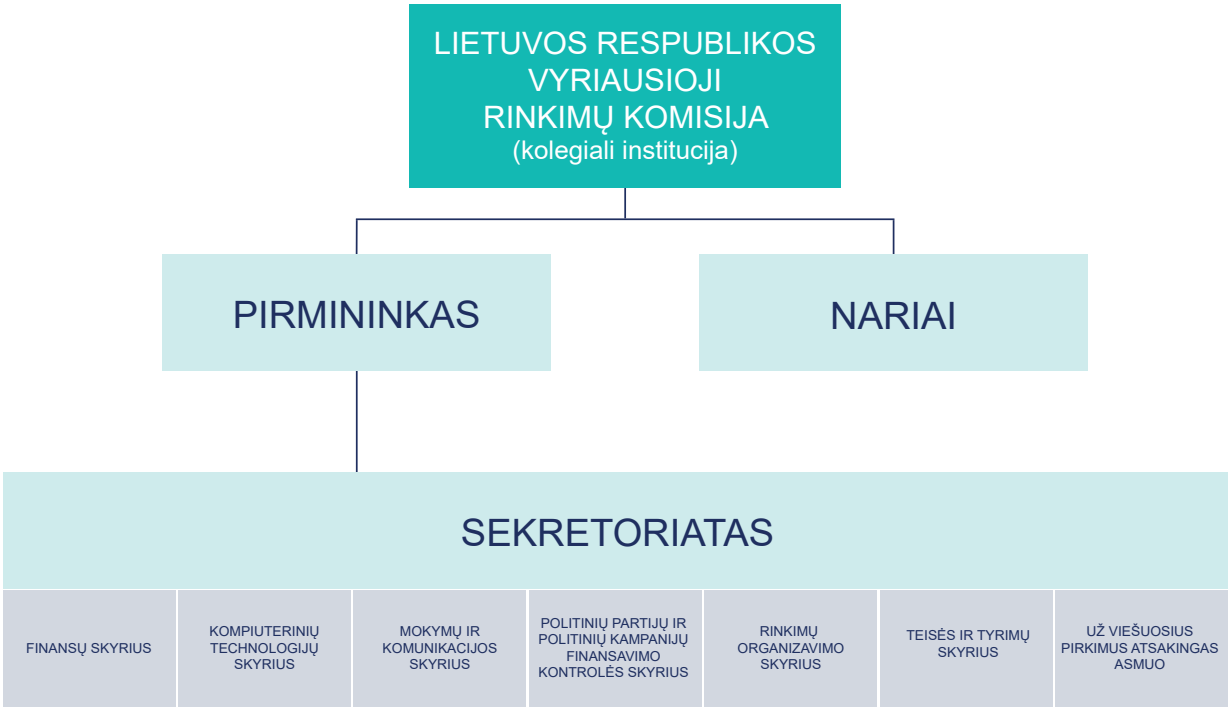

Vyriausiosios rinkimų komisijos sekretoriatą sudaro 6 skyriai:
1. Finansų skyrius tvarko VRK buhalterinę apskaitą, organizuoja apygardų (savivaldybių) rinkimų komisijų buhalterinės apskaitos tvarkymą, rengia išlaidų sąmatas apygardų (savivaldybių) rinkimų komisijoms, tvarko rinkimų užstatų apskaitą.
2. Kompiuterinių technologijų skyrius užtikrina VRK informacinės sistemos (VRKIS) funkcionavimą, rengia sprendimų projektus dėl rinkimų apygardų sudarymo, dėl rinkimų apylinkių ribų nustatymo, organizuoja rinkėjų sąrašų sudarymo ir tikslinimo darbus, tvarko, kaupia ir viešina rinkimų duomenis.
3. Mokymų ir komunikacijos skyriaus pagrindinės funkcijos: organizuoti ir vesti mokymus rinkimų komisijų nariams, sekretoriato darbuotojams, rengti metodinę medžiagą, rūpintis rinkėjų švietimu ir informavimu apie rinkimus, vykdyti VRK viešuosius ryšius.
4. Politinių partijų ir politinių kampanijų finansavimo kontrolės skyrius rengia sprendimų projektus dėl valstybės biudžeto asignavimų, dėl maksimalių politinės kampanijos išlaidų nustatymo, registruoja politinės kampanijos dalyvius, vykdo politinės kampanijos stebėseną, tikrina politinės kampanijos dalyvių finansines ataskaitas ir atlieka politinių organizacijų finansavimo kontrolę.
5. Rinkimų organizavimo skyriaus pagrindiniai uždaviniai: rengti sprendimų projektus dėl apygardų (savivaldybių) rinkimų komisijų sudarymo, jų sudėčių keitimo, išankstinio balsavimo organizavimo, kandidatų registravimo, Seimo narių, savivaldybių tarybų narių, Europos Parlamento narių įgaliojimų nutraukimo ir įgaliojimų naujiems nariams pripažinimo. Šis skyrius aprūpina apygardų (savivaldybių) rinkimų komisijas rinkimų dokumentais, antspaudais, metodine medžiaga. Be to, šis skyrius atlieka su personalu susijusias funkcijas, yra atsakingas už dokumentų valdymą.
6. Teisės ir tyrimų skyrius prižiūri rinkimus ir referendumus reglamentuojančių teisės aktų taikymą, rengia rinkimus ir referendumus reglamentuojančių teisės aktų projektus, teikia išvadas dėl teisės aktų vertinimo, nagrinėja asmenų pranešimus, skundus ir prašymus, vykdo tyrimus, užtikrina VRK sprendimų vykdymą, atstovauja VRK interesams teismuose.

VRK taip pat dirba už viešuosius pirkimus atsakingas patarėjas, tiesiogiai atskaitingas VRK pirmininkui.
VRK sekretoriate rinkimų laikotarpiu dirbo 27 valstybės tarnautojai. Rinkimų kodeksas numato galimybę prireikus samdyti darbuotojus, dirbančius pagal darbo sutartį. 2023 metais vykusių rinkimų metu VRK talkino 14 darbuotojų, dirbusių pagal terminuotą darbo sutartį.

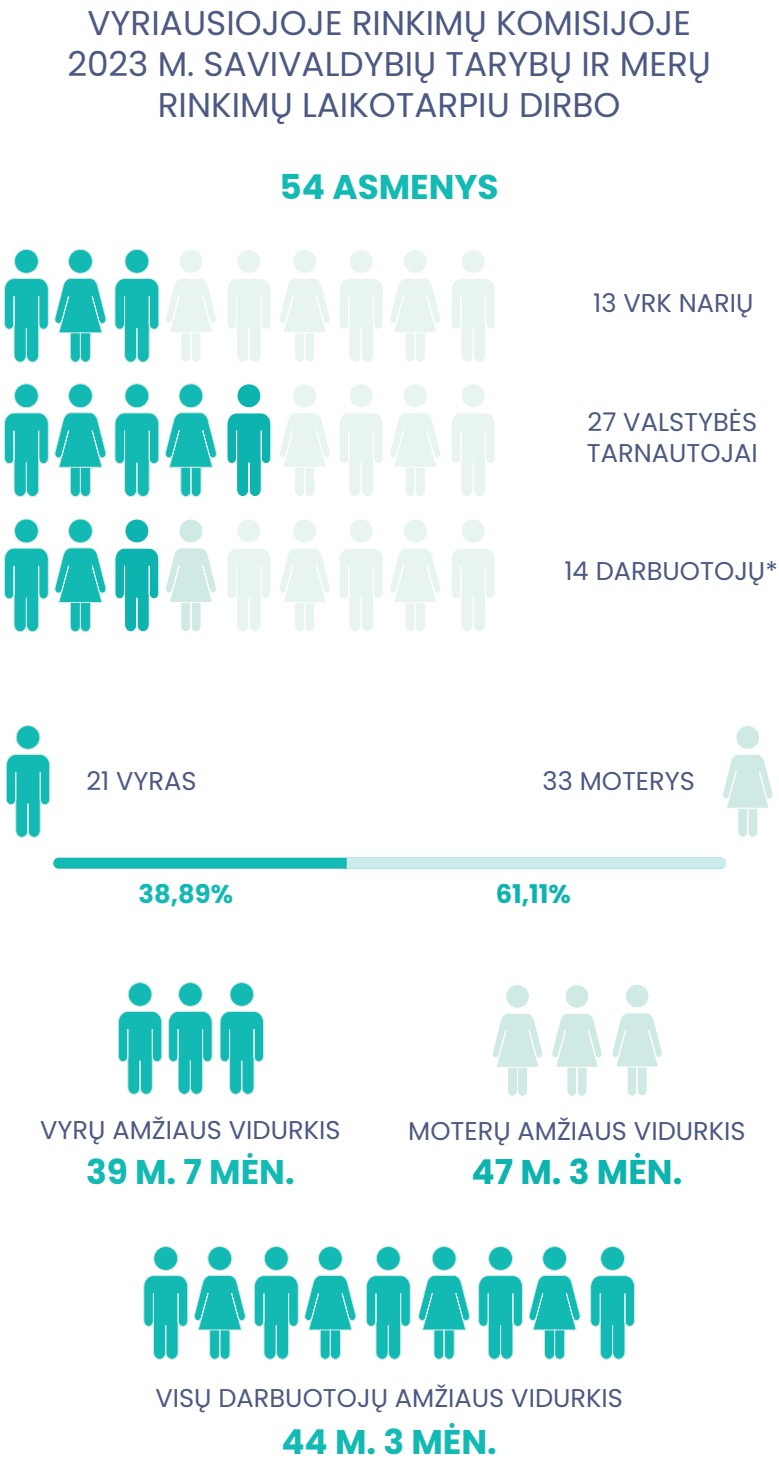

*pagal terminuotas trumpalaikes darbo sutartis

SAVIVALDYBIŲ IR APYLINKIŲ RINKIMŲ KOMISIJŲ NARIAI

2023 m. kovo 3 d. savivaldybių tarybų ir merų rinkimams pasirengti ir juos vykdyti buvo prisiekę 14 819 asmenų, kurie ėjo savivaldybių ar apylinkių komisijų narių pareigas.
Savivaldybių rinkimų komisijas Vyriausioji rinkimų komisija sudaro likus ne mažiau kaip 95 dienoms iki rinkimų dienos. 2023 m. kovo 5 d. savivaldybių tarybų ir merų rinkimų savivaldybių komisijų sudėtis Vyriausioji rinkimų komisija patvirtino 2022 m. lapkričio 29 d. ir gruodžio 1 d. sprendimais. Savivaldybių rinkimų komisijos sudarytos iš Lietuvos Respublikos teisingumo ministro, Lietuvos teisininkų draugijos, savivaldybių administracijų direktorių ir politinių partijų pateiktų kandidatūrų.
Pasižadėjimus sąžiningai ir garbingai eiti savo pareigas savivaldybių komisijų pirmininkai davė 2022 m. gruodžio 5 d. Lietuvos Respublikos Seime. Savivaldybių rinkimų komisijų nariai rašytinius pasižadėjimus komisijų pirmininkams turėjo duoti per 15 dienų nuo paskyrimo.
Kandidatūros į savivaldybių rinkimų komisijas Vyriausiajai rinkimų komisijai teikiamos likus ne mažiau 102 dienoms iki rinkimų dienos. Reikalavimus atitinkančių kandidatūrų VRK atmesti negali, tačiau, jeigu kandidatūrų nėra pasiūlyta, Vyriausioji rinkimų komisija vietoj jų gali papildomai rinkimų komisijų nariais skirti asmenis, siūlomus teisingumo ministro, Teisininkų draugijos arba savivaldybės administracijos direktoriaus.
Daugiausia asmenų į savivaldybių rinkimų komisijas buvo paskirta nuo savivaldybių administracijų direktorių – 95. Savivaldybių rinkimų komisijose taip pat dirbo 47 teisingumo ministro pasiūlyti asmenys bei 41 Teisininkų draugijos pasiūlytas asmuo. Likę savivaldybių rinkimų komisijų nariai buvo pasiūlyti politinių partijų.
Analizuojant savivaldybių tarybų ir merų rinkimus organizavusių asmenų duomenis, matyti, kad šioje srityje dirba daugiau moterų nei vyrų.
83,46 procento, arba didžioji dauguma tiek savivaldybių rinkimų komisijose, tiek apylinkių rinkimų komisijose dirbusių narių buvo moterys. Jų rinkimuose dirbo net 12 368. Rinkimų komisijose dirbusių vyrų skaičius – 2 451, arba 16,54 procento.

Savivaldybių ir apylinkių rinkimų komisijų nariai pagal lytį

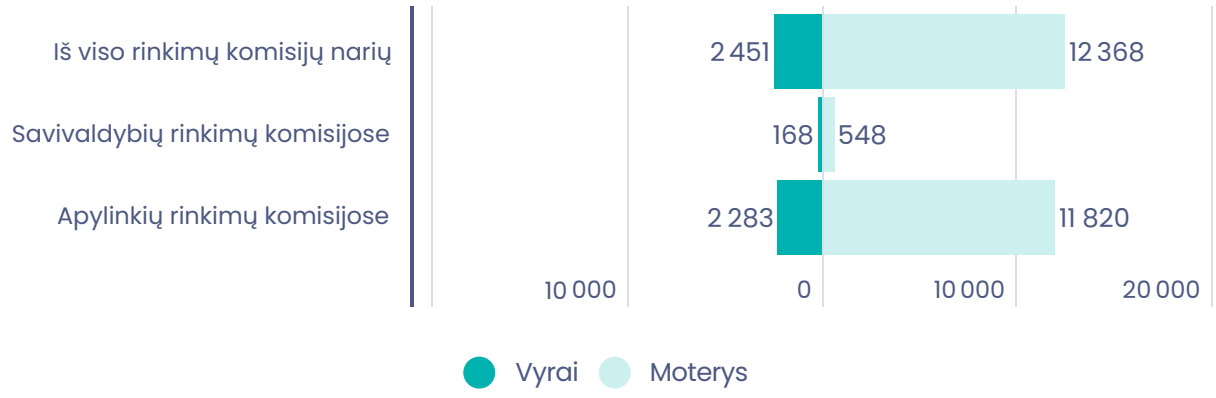

Vidutinis visų rinkimų komisijų narių amžius – 47 m. ir 11 mėn.
Rinkimų komisijose dirbusių vyrų amžiaus vidurkis – 46 m. ir 2 mėn.
Rinkimų komisijose dirbusių moterų amžiaus vidurkis – 48 m. ir 3 mėn.
Jauniausias komisijos narys – 18 m. Vyriausias – 84 m. ir 8 mėn.

Savivaldybių rinkimų komisijų nariai pagal pasiūliusius subjektus

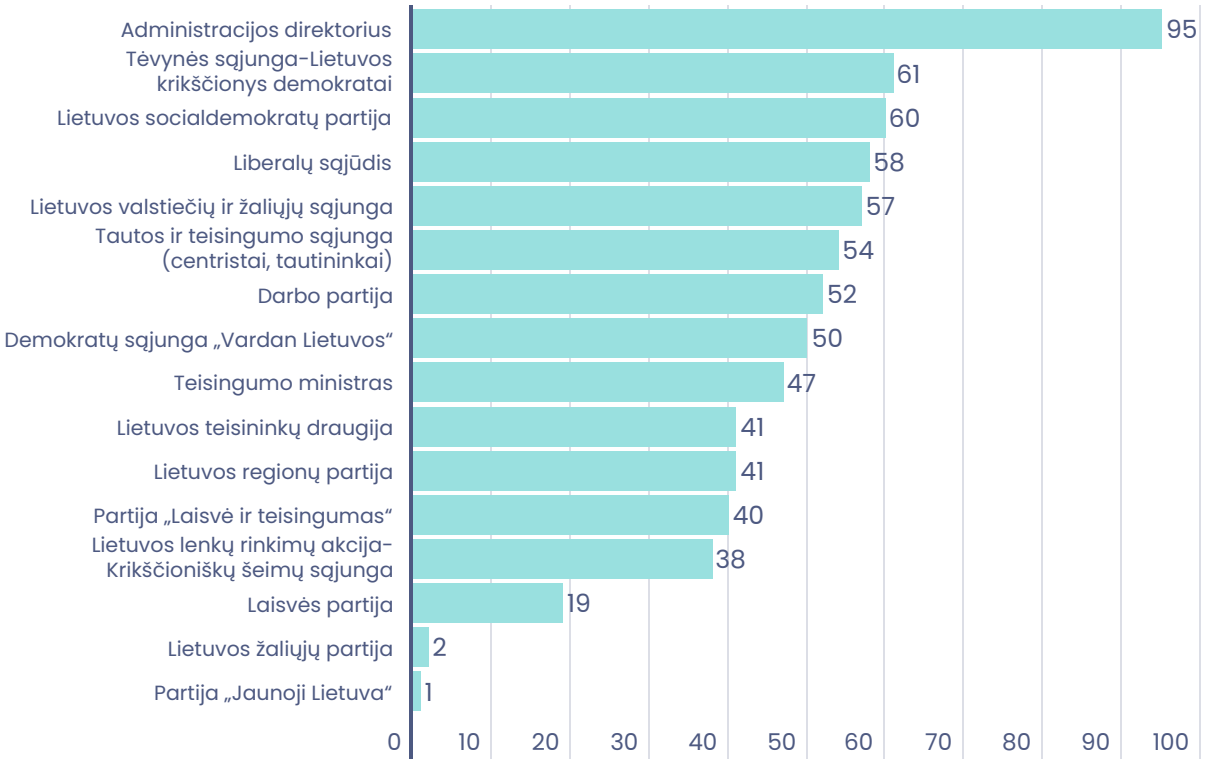

Savivaldybių rinkimų komisijų pirmininkai pagal juos pasiūliusius subjektus

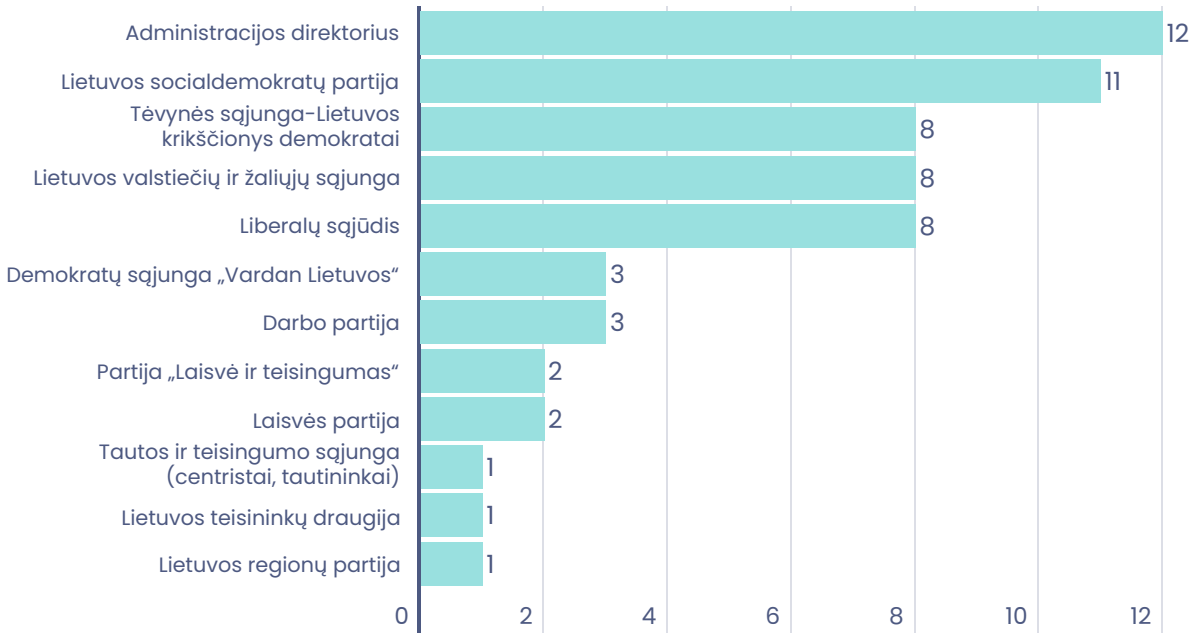

Apylinkių rinkimų komisijų nariai pagal juos pasiūliusius subjektus

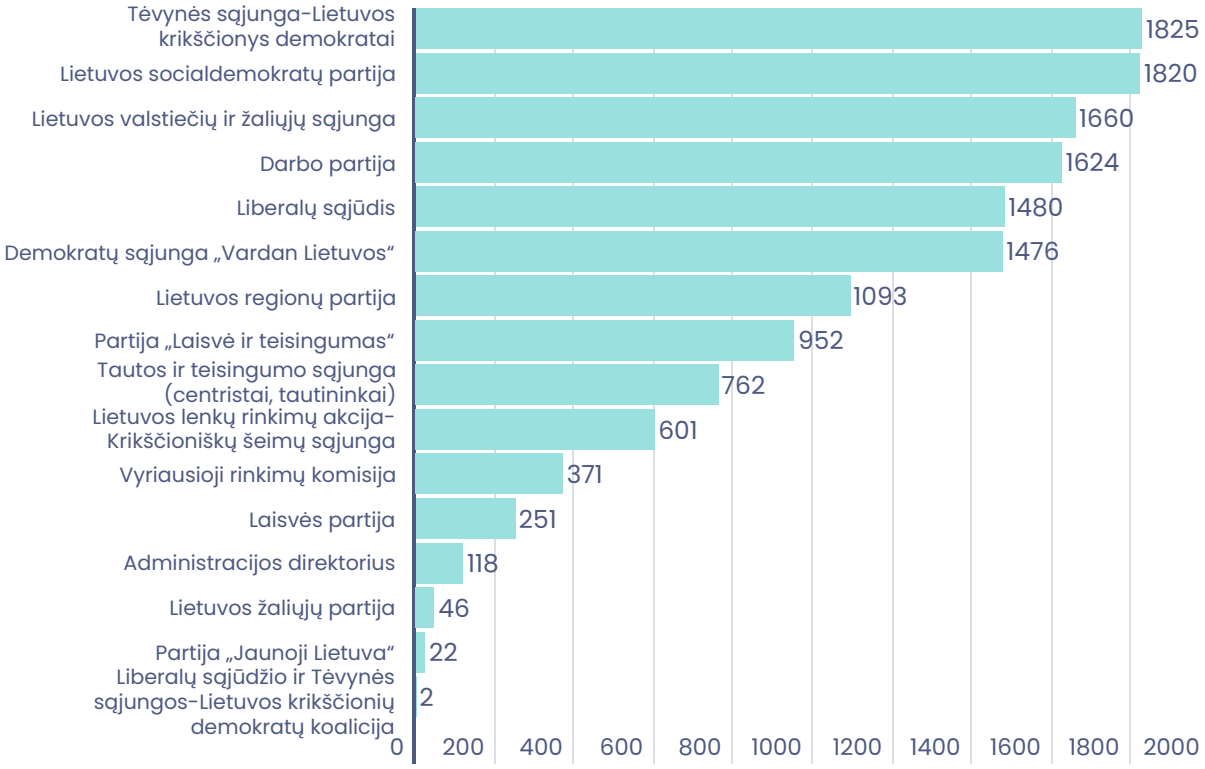

Apylinkių rinkimų komisijų pirmininkai pagal juos pasiūliusius subjektus

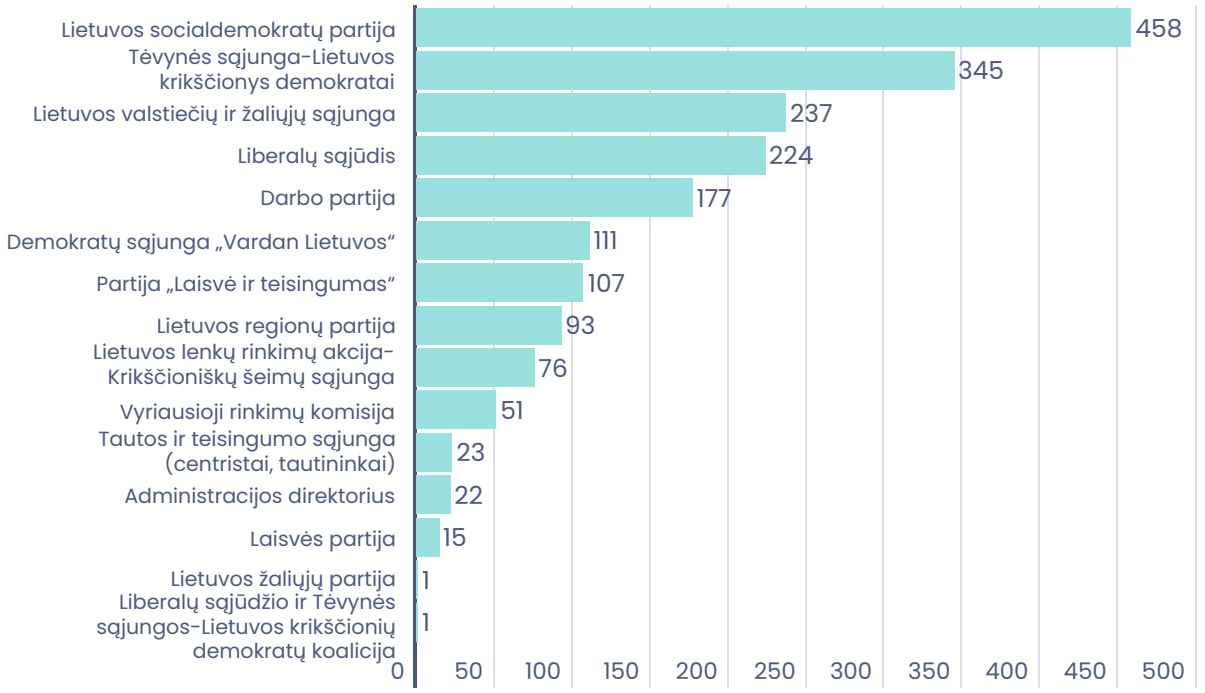

Dalyvauti 2023 m. kovo 5 d. vykusiuose savivaldybių tarybų ir merų rinkimuose buvo užregistruoti 13 796 kandidatai. Lyginant su 2019 m. savivaldybių tarybų narių ir narių – merų kandidatų skaičiumi, 2019 m. kandidatavo 130 asmenų mažiau. Prieš 4 metus VRK buvo registravusi 13 666 kandidatus. 2023 m. dėl mero posto varžėsi 433 kandidatai (20 kandidatų daugiau nei 2019 m. savivaldos rinkimuose). Iš minėto kandidatų į merus skaičiaus 397 buvo iškelti politinių partijų, 27 iškelti politinių komitetų ir 9 išsikėlę patys.

Kandidatai į merus

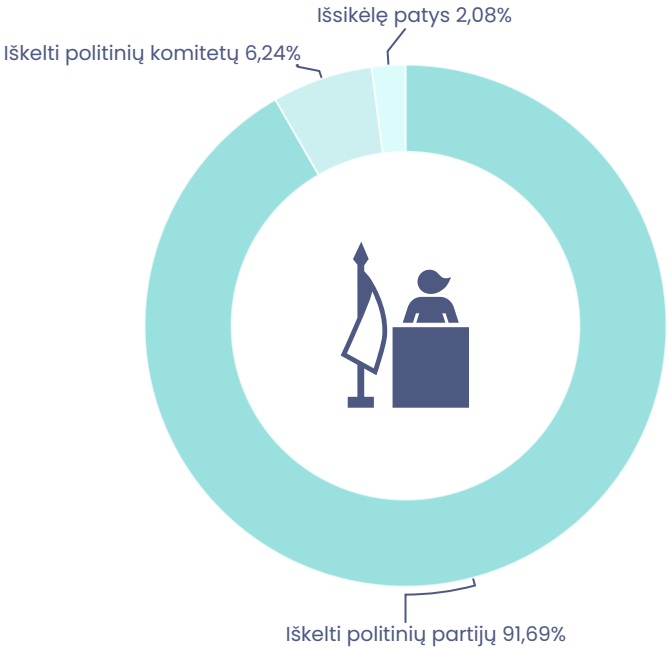

KANDIDATAI IR JŲ SĄRAŠŲ SKAIČIAI

Rinkimuose dalyvavusių 18 partijų pateiktuose 430 sąrašų buvo įrašyti 12 495 kandidatai. Politiniai komitetai į savo 32 sąrašus įrašė 1 003 kandidatus, o koalicijos į savo 5 sąrašus – 271 kandidatą.

2023 m., kaip ir prieš ketverius metus vykusiuose savivaldybių tarybų rinkimuose, gausiausiai buvo atstovaujama Lietuvos socialdemokratų partija, iškėlusi 2 368 kandidatus. Nuo jos nežymiai atsiliko Tėvynės sąjunga-Lietuvos krikščionys demokratai, kurių 1 702 kandidatai varžėsi dėl mandatų savivaldybių tarybose. Lietuvos valstiečių ir žaliųjų sąjungos sąrašuose buvo 1 675 kandidatai. Demokratų sąjunga „Vardan Lietuvos“ iškėlė 1 372 kandidatus. Liberalų sąjūdžio sąrašuose – 1 225, Darbo partijos – 1 084, Lietuvos regionų partijos – 856, partijos „Laisvė ir teisingumas“ – 598, Lietuvos lenkų rinkimų akcijos-Krikščioniškų šeimų sąjungos – 387, Tautos ir teisingumo sąjungos (centristų, tautininkų) – 324 kandidatai. Lietuvos žaliųjų partijos kaip ir Laisvės partijos kandidatų skaičius sąrašuose buvo vienodas – po 304 kandidatus. Krikščionių sąjungos – 148, Nacionalinio susivienijimo – 81, partijos „Jaunoji Lietuva“ – 37 ir Žemaičių partijos – 30 kandidatų.

KANDIDATŲ PASISKIRSTYMAS PAGAL LYTĮ

Kaip ir ankstesniuose savivaldybių tarybų rinkimuose, dauguma kandidatų buvo vyrai – jie šių metų savivaldos rinkimuose sudarė 53,25 proc. kandidatų. Moterų rinkimuose dalyvavo 46,75 procento. Vyrai vyravo daugumoje politinių organizacijų sąrašų.
Analizuojant ir lyginant kandidatų pasiskirstymo pagal lytis šių ir praėjusių – 2019 m. savivaldybių tarybų – rinkimų duomenimis, išliko tendencija, kad pirmuose 5 didžiausiuose sąrašuose (Lietuvos socialdemokratų partijos, Tėvynės sąjungos-Lietuvos krikščionių demokratų, Lietuvos valstiečių ir žaliųjų sąjungos, Demokratų sąjungos „Vardan Lietuvos“ ir Liberalų sąjūdžio) kandidatų vyrų skaičius buvo didesnis nei moterų (Demokratų sąjunga „Vardan Lietuvos“ – vyrų 57,29 proc., Tėvynės sąjunga-Lietuvos krikščionys demokratai – 57,13 proc., Liberalų sąjūdis – 55,97 proc., Lietuvos valstiečių ir žaliųjų sąjunga – 53,97 proc., Lietuvos socialdemokratų partija – 53,21 proc.).
15 kandidatų sąrašų, turinčių daugiausia moterų:

Politinė organizacija	Moterų skaičius, proc.
Politinis komitetas „Atsigręžkime į žmogų“	**90,63**
Tavo balsas už Jurbarko kraštą	**80,00**
Politinis komitetas „Jaunoji Kazlų Rūda“	**65,22**
Politinis komitetas „Kurk Zarasams“	**61,54**
Politinis komitetas „Kartu mes galime“	**60,87**
Politinis komitetas „Siekime kartu“	**60,00**
Lietuvos lenkų rinkimų akcija-Krikščioniškų šeimų sąjunga	**59,17**
Politinis komitetas „Vardan Šilalės krašto“	**58,00**
Politinis komitetas „Tau, kraštieti!“	**57,89**
Politinis komitetas „Drauge su Jumis“	**56,00**
Lietuvos regionų partija	**55,84**
Darbo partija	**53,97**
Politinis komitetas „Vieningi zanavykai“	**52,63**
Molėtai kartu	**52,38**
Lietuvos žaliųjų partija	**51,37**

Mažiausiai moterų turėjo Nacionalinis susivienijimas – jų partijų sąraše sudarė vos 23,5 procento.
Kandidatų amžiaus vidurkis rinkimų dieną siekė 48 metus ir 10 mėnesių. 2019 m. kandidatų į savivaldybių tarybas amžiaus vidurkis rinkimų dieną buvo 48 metai ir 1 mėnuo.
Beveik ketvirtadalį, apie 25 proc., kandidatų sudarė asmenys, kuriems buvo nuo 50 iki

59 metų. 22 proc. asmenų pateko į 40–49 metų amžiaus grupę. Panašų skaičių – 21 procentą – sudarė kandidatai, kuriems buvo 30–39 metai. 19 proc. kandidatų buvo 60–69 metų amžiaus. 8 proc. sudarė asmenys, kuriems buvo 18–29 metai. 70–79 metų amžiaus grupėje buvę asmenys sudarė 4 proc. kandidatų. 80–89 metų sulaukę kandidatai sudarė vos 0,4 proc.

Vyriausias pagal amžių kandidatas buvo Demokratų sąjungos „Vardan Lietuvos“. Jos sąraše buvo Ukmergės rajone kandidatuojantis asmuo, kuriam rinkimų dieną buvo 94 metai.

Jauniausios kandidatės buvo trys 18 metų merginos iš Laisvės partijos, kandidatavusios į Joniškio rajono savivaldybės tarybą. Į jauniausių kandidatų gretas taip pat pateko ir 18-metis vaikinas, kandidatavęs Utenoje, politinio komiteto „Kartu už Utenos kraštą“ sąraše.

Jauniausią kandidatą į merus kėlė Tėvynės sąjunga-Lietuvos krikščionys demokratai. Į Prienų rajono savivaldybės vadovo postą pretendavo 24 metų vaikinas. Solidžiausio amžiaus kandidatą į Druskininkų merus delegavo Demokratų sąjunga „Vardan Lietuvos“. Rinkimų dieną jam buvo 73-eji.

KANDIDATŲ TURTAS

Kartu su pareiškiniais dokumentais kandidatai privalėjo pateikti VRK savo turto ir pajamų deklaracijų išrašus. Susumavus visų kandidatų deklaruoto turto sumas (privalomas registruoti turtas, vertybiniai popieriai, meno kūriniai, juvelyriniai dirbiniai ir piniginės lėšos) ir išvedus vidurkį, išeitų, kad vidutiniškai vienas asmuo disponavo apie 100 tūkst. eurų turtu.

Deklaracijose nurodę, kad neturi jokio turto, buvo 1 379 kandidatai. Jie savo deklaracijose nurodė nulius. Dauguma jų kandidatavo su politiniais komitetais.

Buvo 2 kandidatai, kurie savo turto deklaracijose nurodė turintys po 1 eurą. Vienas jų rinkimuose dalyvavo su Tėvynės sąjungos-Lietuvos krikščionių demokratų politine partija, kitas į rinkimus ėjo su politiniu komitetu „Drauge su Jumis“.

VRK duomenimis, 2023 m. savivaldos rinkimuose varžėsi 109 milijonieriai. 3 turtingiausi asmenys kandidatavo Šiaulių rajono, Klaipėdos miesto ir Vilniaus miesto savivaldybėse. Skaičiuojant privalomą registruoti turtą, vertybinius popierius, meno kūrinius, juvelyrinius dirbinius ir pinigines lėšas, didžiausiu turtu (neatsižvelgiant į gautas ir suteiktas paskolas) disponavo Lietuvos valstiečių ir žaliųjų sąjungos Šiaulių rajone keliamas kandidatas (26 milijonai 667 tūkstančių eurų). Antroje vietoje – politinio komiteto „Ištikimi Klaipėdai” kandidatas, kurio deklaracijose – 19 milijonų ir 30 tūkstančių eurų. Trečioje vietoje pagal disponuojamo turto sumą buvo Lietuvos žaliųjų partijos kandidatas, deklaravęs turintis turto už 9 milijonus 328 tūkstančius eurų.

Daugiausia milijonierių buvo Lietuvos valstiečių ir žaliųjų partijos gretose – 19. Tėvynės sąjunga-Lietuvos krikščionys demokratai į rinkimus kėlė 18 milijonierių. Tarp Lietuvos socialdemokratų partijos deleguotų kandidatų – 14 asmenų, deklaravusių turto už daugiau kaip milijoną eurų. Su Demokratų sąjunga „Vardan Lietuvos“ į rinkimus ėjo 13 milijonierių. Su Liberalų sąjūdžiu – 9.

8 milijonieriai kandidatavo su partija „Laisvė ir teisingumas“. Po 4 milijonierius delegavo Darbo partija ir Lietuvos regionų partija. Po 3 – Laisvės partija ir politinis komitetas „Vieningas Kaunas“.

Po 2 asmenis, kurie disponavo daugiau kaip milijono vertės turtu, kėlė Liberalų sąjūdžio ir Lietuvos žaliųjų partijos koalicija „Už laisvę augti“, Lietuvos žaliųjų partija, politinis komitetas „Vieninga Plungė“ ir politinis komitetas Ištikimi Klaipėdai.

Po 1 milijonierių savo sąrašuose kėlė Centro dešinės koalicija (Tėvynės sąjunga-Lietuvos krikščionys demokratai, Liberalų sąjūdis, Laisvės partija), Krikščionių sąjunga, Lietuvos lenkų rinkimų akcija-Krikščioniškų šeimų sąjunga, politinis komitetas „Švari savivalda“, politinis komitetas „Už Druskininkus“, Tautos ir teisingumo sąjunga (centristai, tautininkai).
Kandidatų pateiktais duomenimis, daugiausia skolų turėjo Lietuvos valstiečių ir žaliųjų partijos, Lietuvos regionų partijos ir partijos „Laisvė ir teisingumas“ kandidatai.

KANDIDATŲ IŠSILAVINIMAS

Teikdami pareiškinius dokumentus VRK, 43,89 proc. kandidatų savo anketose nurodė turintys aukštąjį universitetinį išsilavinimą. Lyginant su 2019 m. rinkimų duomenimis, tai yra apie 10 proc. daugiau (2019 m. tokių kandidatų buvo 33,7 proc.).
8,44 proc. kandidatų nurodė, kad yra įgiję aukštesnįjį, 7,90 proc. – aukštąjį neuniversitetinį išsilavinimą. 7,48 proc. – aukštąjį, 7,14 proc. – vidurinį su profesine kvalifikacija išsilavinimą, 6,94 – vidurinį, o 17,05 proc. kandidatų pasirinko iš viso nenurodyti rinkėjams, kokius mokslus yra baigę.

Kandidatų pasiskirstymas pagal išsilavinimą

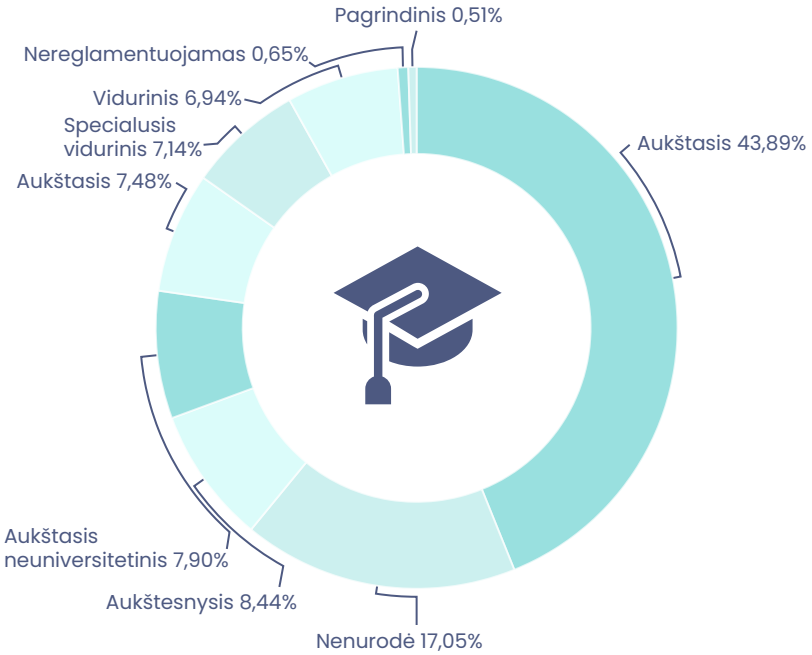

Daugiausia turinčių aukštąjį universitetinį išsilavinimą kandidatų buvo Lietuvos socialdemokratų partijos gretose – 1 123.
Antroje vietoje pagal išsilavinusius kandidatus buvo Tėvynės sąjunga-Lietuvos krikščionys demokratai – 966.
Trečioje vietoje pagal kandidatų išsilavinimą buvo Lietuvos valstiečių ir žaliųjų sąjunga, kėlusi 742 universitetą baigusius kandidatus.
Mažiausiai aukštąjį universitetinį išsilavinimą turinčių kandidatų kėlė politinis komitetas „Raseinių žemaitis“. Po 3 universitetą baigusius kandidatus buvo politinių komitetų „At-

sigręžkime į žmogų“ ir „Siekime kartu“ gretose.
Duomenis apie išsilavinimą kandidatai nurodė savo biografijose. VRK neturi pareigos tikrinti šių duomenų tikslumo.

KITA INFORMACIJA APIE KANDIDATUS

Daugiau kaip 61 proc. kandidatų savo biografijose nurodė, kad yra susituokę. 13 proc. deklaravo, kad yra nevedę arba netekėjusios. Beveik 11 proc. pažymėjo, kad yra išsiskyrę. Kandidatai – našliai sudarė beveik 4 proc. Partnerystės santykiuose esantys nurodė 0,5 proc. kandidatų. Daugiau kaip 10 proc. kandidatų duomenų apie savo šeiminę padėtį nepateikė.

IŠRINKTI KANDIDATAI

Rinkimuose buvo išrinkti 1 558 asmenys. Iš jų: 60 merų ir 1 498 tarybų nariai.
Vidutinis visų išrinktų kandidatų amžiaus vidurkis išrinkimo dieną buvo 51 metai. Jauniausias savivaldybės tarybos narys buvo 19 metų, vyriausias – 87 metų.

Išrinktų kandidatų skaičius pagal amžiaus grupes

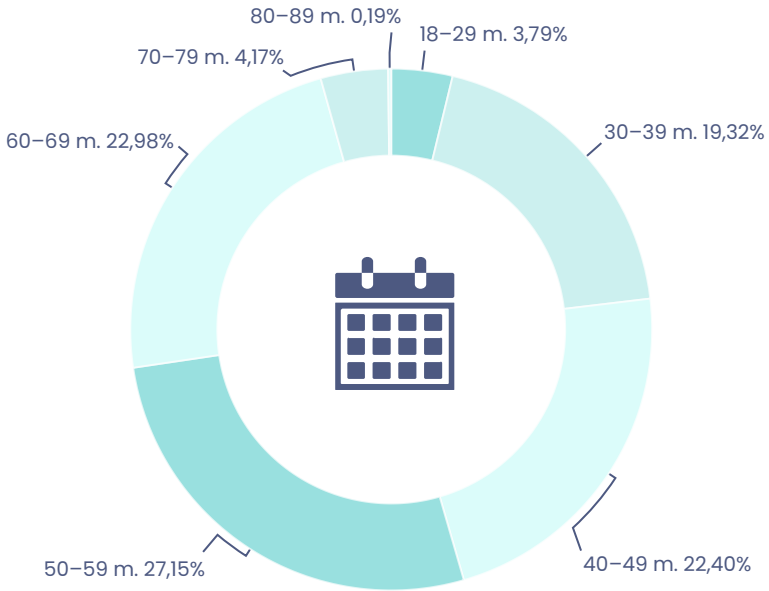

Merų amžiaus vidurkis siekė 50 m. ir 10 mėn. Jauniausio mero amžius buvo 31 metai, vyriausio – 67 metai.
32,48 proc. (506 asm.) iš išrinktų buvo moterys, 67,52 proc. (1 052 asm.) – vyrai. Iš 60-ies į merus išrinktų asmenų, 6 buvo moterys (10 proc.) ir 52 vyrai (90 proc.).
Vienintelėje Širvintų rajono savivaldybėje bendras visų išrinktų tarybų narių, įskaitant merą, skaičius pagal lytį yra vienodas (po 11 vyrų ir moterų). Visose kitose savivaldybėse moterų skaičius yra mažesnis nei vyrų.
Pagal savivaldybes, moterų (įskaitant merą) daugiausiai buvo išrinkta Širvintų rajono

50 proc. (11 asm.), Kauno rajono 46,88 proc. (15 asm.), Klaipėdos rajono 46,43 proc. (13 asm.), Mažeikių rajono 46,43 proc. (13 asm.) ir Trakų rajono 46,15 proc. (12 asm.) savivaldybėse.

Vyrų daugiausia buvo išrinkta Rietavo 88,89 proc. (16 asm.), Anykščių rajono 84,62 proc. (22 asm.), Marijampolės 82,14 proc. (23 asm.) savivaldybėse, o Plungės, Utenos ir Vilkaviškio rajonų savivaldybėse – po 80,77 proc. (21 asm.)

Bendras turto vidurkis (skaičiuojant visų išrinktų kandidatų deklaruotą turtą, vertybes ir pinigines lėšas) siekė 217 tūkst. 340 Eur.

2023 m. kovo 5 d. savivaldybių tarybų ir merų rinkimuose 60-yje savivaldybių teisę balsuoti turėjo 2 386 316 rinkėjai. Palyginus šį skaičių su 2019 metų savivaldos rinkimuose į rinkėjų sąrašą įrašytų rinkėjų skaičiumi - 2 461 056, turinčių teisę balsuoti rinkėjų skaičius per ketverius metus sumažėjo 74 740 rinkėjų.
Vyriausiosios rinkimų komisijos duomenimis, 2023 m. kovo 5 d. vykusiuose savivaldybių tarybų ir merų rinkimuose (I ture) dalyvavo 48,93 procento rinkėjų nuo visų teisę balsuoti šiuose rinkimuose turinčių rinkėjų skaičiaus.
2023 m. kovo 19 d. vykusio savivaldybių tarybų ir merų rinkimų pakartotinio balsavimo metu balsuoti atvyko 45,82 procento rinkėjų nuo visų teisę balsuoti šiame rinkimų ture turinčių rinkėjų skaičiaus, o 2023 m. gegužės 7 d. Visagino savivaldybės mero rinkimų pakartotinio balsavimo metu atvykusių balsuoti rinkėjų anktyvumas siekė 46,86 proc.

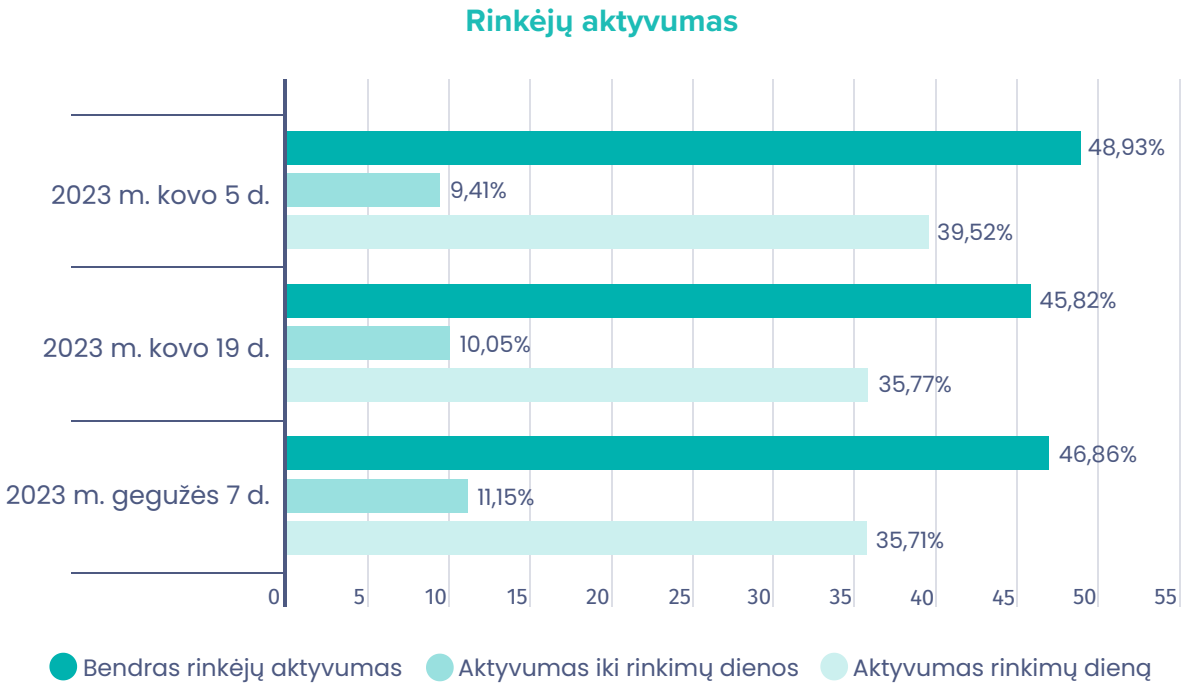

Iki rinkimų dienos aktyviausiai buvo balsuojama savivaldybių pastatuose, kuriuose balsavimas vyko paskutinį antradienį, trečiadienį ir ketvirtadienį iki rinkimų dienos. Aktyviausiai savivaldybių pastatuose ar kitose balsavimui tinkamose ir su savivaldybių administracijomis suderintose vietose rinkėjai balsavo 2023 m. gegužės 7 d. Visagino savivaldybės mero rinkimų pakartotinio balsavimo metu (balsuoti atvyko 8,57 proc. rinkėjų). 2023 m. kovo 5 d. ir kovo 19 d. balsavimo metu savivaldybių pastatuose rinkėjai balsavo beveik vienodai (I turo metu balsavo 5,31 proc. rinkėjų, o antrojo turo metu – 5,83 proc. rinkėjų).
Mažiausias aktyvumas visų trijų balsavimų metu buvo pastebimas specialiuose balsavimo punktuose (sveikatos priežiūros, socialinės globos, bausmių vykdymo įstaigose ar kariniuose vienetuose).
Namuose paskutinį penktadienį ir šeštadienį iki rinkimų dienos aktyviausiai rinkėjai balsavo 2023 m. kovo 19 d. savivaldybių tarybų ir merų rinkimų pakartotinio balsavimo metu (3,78 proc.). Panašus procentas rinkėjų namuose balsavo ir I turo metu – 3,61 proc, tačiau 2023 m. gegužės 7 d. Visagino savivaldybės mero rinkimų pakartotinio balsavimo metu buvo pastebimas ryškus balsuojančių namuose rinkėjų sumažėjimas – 1,77 proc.

Rinkėjų aktyvumas balsuojant iki rinkimų dienos

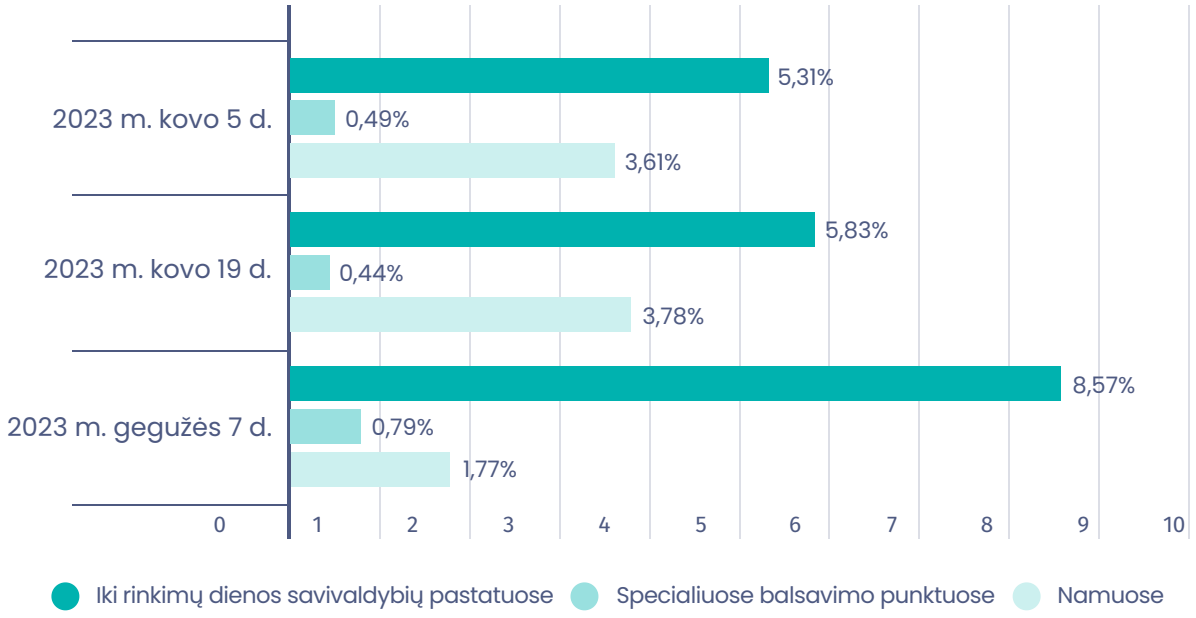

Skaičiuojant rinkėjų aktyvumą pagal amžiaus grupes nuo visų rinkimuose dalyvusių rinkėjų, didžiausią atvykusių balsuoti rinkėjų dalį I ture sudarė asmenys nuo 75 metų. Pakartotinio balsavimo metu aktyvesni buvo 55–64 m. grupės rinkėjai. Tos pačios, 55–64 m., grupės rinkėjai buvo aktyviausi ir Visagino savivaldybėje 2023 m. gegužės 7 d.

Rinkėjų aktyvumas pagal amžiaus grupes nuo visų atvykusių balsuoti rinkėjų

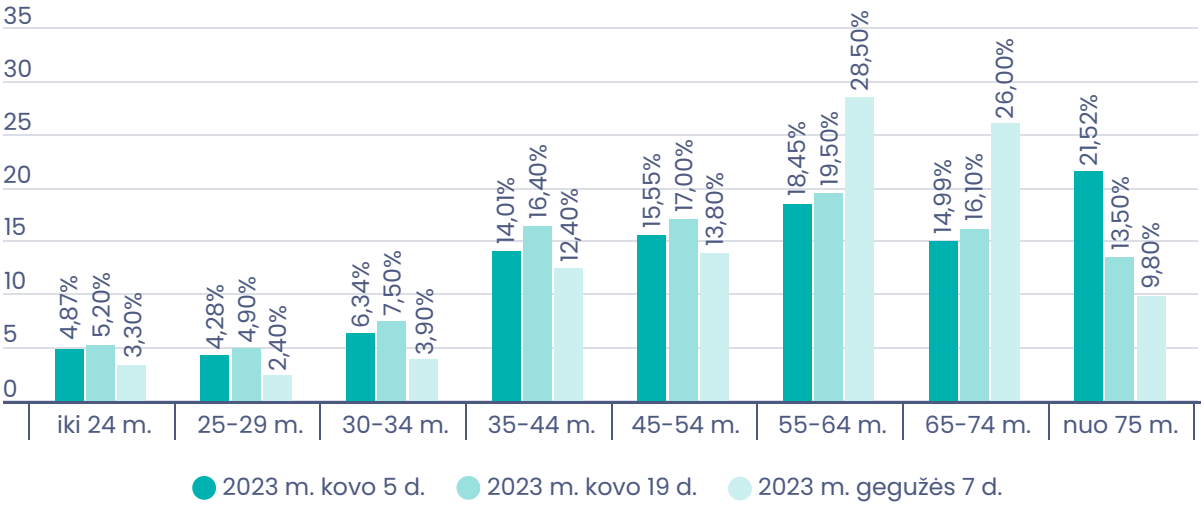

Analizuojant rinkėjų statistiką pagal amžiaus grupes nuo tos amžiaus grupės turinčių teisę balsuoti rinkėjų, VRK duomenys rodo, kad aktyviausiai I ture savivaldybių tarybų narius ir merus rinko 65–74 metų rinkėjai, jų rinkimuose dalyvavo 59,1 procento nuo balsavimo teisę turinčių šios amžiaus grupės rinkėjų. Pakartotinio balsavimo metu aktyviausiai savivaldybių merus rinko 75 metų ir vyresni rinkėjai. Jų į rinkimus atėjo 55,13 procento nuo balsavimo teisę turinčių šios amžiaus grupės rinkėjų. 2023 m. gegužės 7

d. rinkimuose Visagino savivaldybėje, kaip ir I ture, aktyviausia buvo 65–74 metų amžiaus rinkėjų grupė – 54,93 procento.
Mažiausiai aktyvi grupė yra 18–24 metų amžiaus rinkėjai, jų prie balsadėžių I turo metu atėjo 33,4 procento nuo balsavimo teisę turinčių šios amžiaus grupės rinkėjų, pakartotinio balsavimo metu – 30,28 proc., o 2023 m. gegužės 7 d. – vos 26,80 proc.

Rinkėjų, atvykusių balsuoti, aktyvumas pagal amžiaus grupes nuo teisę balsuoti turinčių tos amžiaus grupės rinkėjų

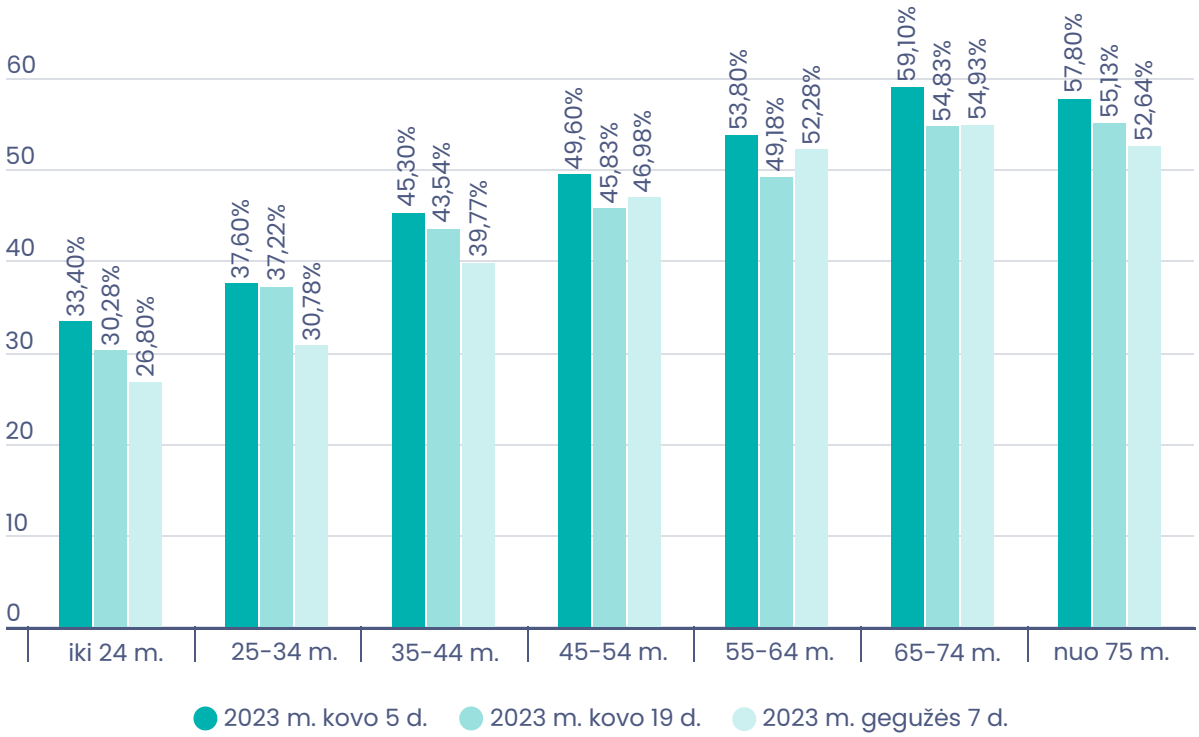

Lyginant su 2019 m. vykusių rinkimų duomenimis, aktyviausia amžiaus grupė I ture išliko 65–74 metų amžiaus rinkėjų grupė. Šios aktyviausios rinkėjų grupės aktyvumas nuo 2019 metų sumažėjo 1 procentu.
Pakartotiniame balsavime 2019 metais aktyvesni buvo 65–74 metų amžiaus rinkėjai. Palyginus 2023 metais pakartotiniame balsavime balsavusios aktyviausios vyresnių nei 75 metų rinkėjų grupės duomenis, nuo 2019 metų šios amžiaus grupės rinkėjų aktyvumas išaugo 3 proc.

2023 m. kovo 5 d. savivaldybių tarybų ir merų rinkimams panaudota 16 396 348,79 Eur valstybės biudžeto asignavimų.
Didžiausią išlaidų dalį – 11 869 792,19 Eur – sudaro savivaldybių ir apylinkių rinkimų komisijų narių ir darbuotojų darbo užmokestis bei socialinio draudimo įmokos. 4 526 556,60 Eur skirta apmokėti kitoms rinkimų organizavimo išlaidoms, kurias sudaro informacinių sistemų palaikymo paslaugos (1 258 551,47 Eur), rinkimų biuletenių ir rinkimų medžiagos spausdinimo paslaugos (1 889 148,23 Eur), rinkėjų informavimo paslaugos, kurių didžiąją dalį sudaro kandidatų diskusijų laidų rengimo ir transliavimo išlaidos (634 650,36 Eur), transporto išlaidos (466 549,56 Eur), kanceliarinės išlaidos (156 621,67 Eur), politinės reklamos stebėsenos paslaugos (63 765,87 Eur), politinės kampanijos dalyvių patikrinimo paslaugos (25 299,19 Eur), ryšių paslaugos (22 615,50 Eur) ir kitos išlaidos (9 354,75 Eur). Toliau pateiktose diagramose pateikiamos detalizuotos pagrindinių rinkimų organizavimo išlaidų suvestinės.
Rinkimų kaina, tenkanti vienam rinkėjui nuo 2020 m. šiek tiek padidėjo. Kievienam rinkėjų sąraše įrašytam rinkėjui rinkimų kaina didėjo nuo 6,45 Eur (2020 m.) iki 6,86 Eur, o kiekvienam rinkimuose dalyvavusiam rinkėjui rinkimų kaina didėjo nuo 13,50 Eur (2020 m.) iki 14,02 Eur.

Bendra rinkimų organizavimo išlaidų suma – 16 396 348,79 Eur

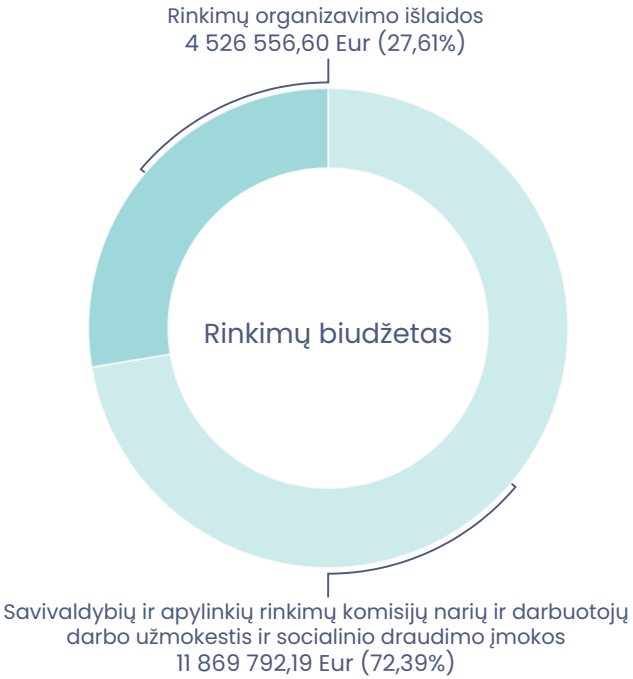

RINKIMŲ KAINA VIENAM RINKĖJUI

Kiekvienam rinkėjų sąraše įrašytam rinkėjui
6,86 Eur

Kiekvienam rinkimuose dalyvavusiam rinkėjui
14,02 Eur

Rinkimų organizavimo išlaidos

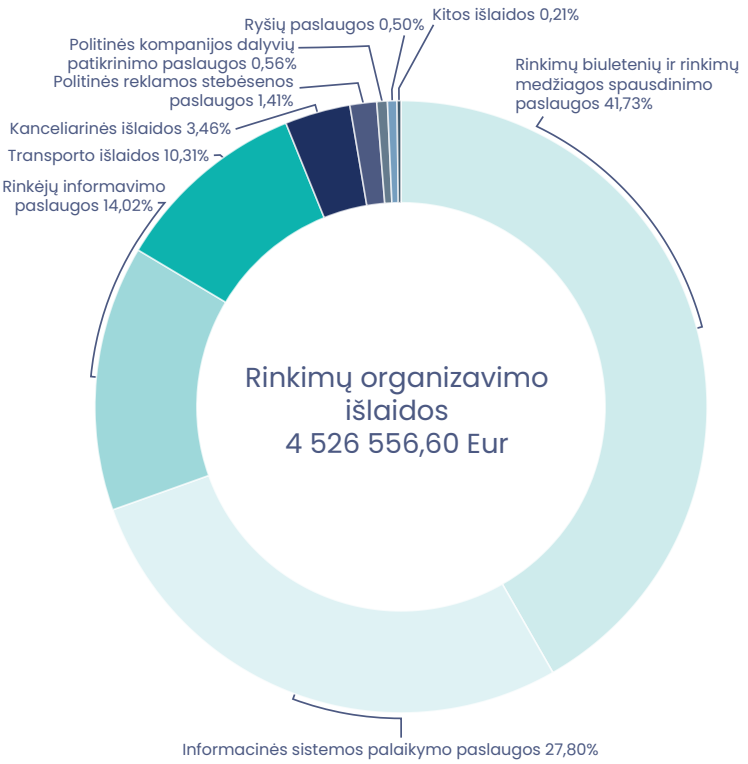

- Rinkimų biuletenių ir rinkimų medžiagos spausdinimo paslaugos 1 889 148,23 Eur
- Informacinės sistemos palaikymo paslaugos 1 258 551,47 Eur
- Rinkėjų informavimo paslaugos 634 650,36 Eur
- Transporto išlaidos 466 549,56 Eur
- Kanceliarinės išlaidos 156 621,67 Eur
- Politinės reklamos stebėsenos paslaugos 63 765,87 Eur
- Politinės kompanijos dalyvių patikrinimo paslaugos 25 299,19 Eur
- Ryšių paslaugos 22 615,5 Eur
- Kitos išlaidos 9 354,75 Eur

Rinkimų biuletenių ir rinkimų medžiagos spausdinimo paslaugų išlaidos

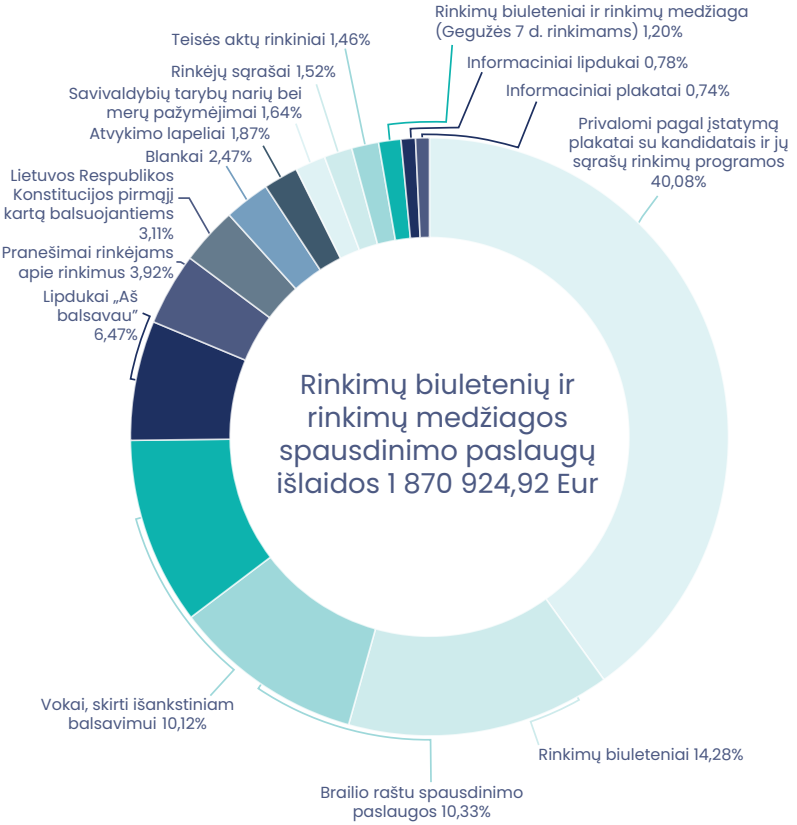

- Privalomi pagal įstatymą plakatai su kandidatais ir jų sąrašų rinkimų programos 749 938,52 Eur
- Rinkimų biuleteniai 267 155,90 Eur
- Brailio raštu spausdinimo paslaugos 193 298,23 Eur
- Vokai, skirti išankstiniam balsavimui 189 365,00 Eur
- Lipdukai „Aš balsavau" 121 000,00 Eur
- Pranešimai rinkėjams apie rinkimus 73 364,43 Eur
- Lietuvos Respublikos Konstitucijos pirmąjį kartą balsuojantiems 58 155,53 Eur
- Blankai 46 129,56 Eur
- Atvykimo lapeliai 34 967,79 Eur
- Savivaldybių tarybų narių bei merų pažymėjimai 30 743,68 Eur
- Rinkėjų sąrašai 28 483,63 Eur
- Teisės aktų rinkiniai 27 346,00 Eur
- Rinkimų biuleteniai ir rinkimų medžiaga (Gegužės 7 d. rinkimams) 22 500,00 Eur
- Informacinių lipdukų 14 544,20 Eur
- Informaciniai plakatai 13 932,45 Eur

2023 m. kovo 5 d. savivaldybių tarybų ir merų rinkimų I ture buvo išrinkti 26 Lietuvos savivaldybių merai, gavę pakankamą rinkėjų balsų skaičių, ir visų savivaldybių tarybos. Pakartotinio balsavimo metu 2023 m. kovo 19 d. merus rinko 34 savivaldybių rinkėjai. Vykdant Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo sprendimą, kuriuo VRK buvo įpareigota iš naujo organizuoti pakartotinį balsavimą Visagino savivaldybės mero rinkimuose, 2023 m. gegužės 7 d. vyko Visagino savivaldybės mero rinkimų pakartotinis balsavimas.

Išrinkti savivaldybių merai pagal politines organizacijas

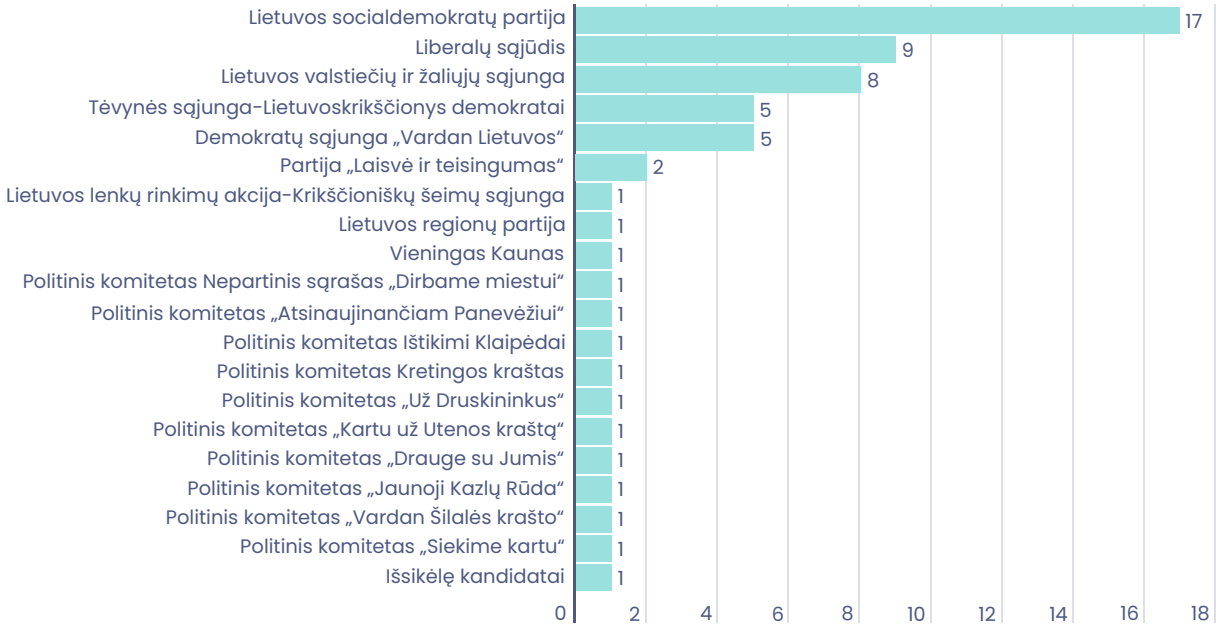

Išrinkti savivaldybių merai

Savivaldybė	Vardas ir pavardė (politinė organizacija/išsikėlė)	Turas, kurio metu išrinktas (-a)
1. Akmenės rajono	**Vitalijus MITROFANOVAS** Lietuvos socialdemokratų partija	I turas
2. Alytaus miesto	**Nerijus CESIULIS** Lietuvos socialdemokratų partija	I turas
3. Alytaus rajono	**Rasa VITKAUSKIENĖ** Demokratų sąjunga „Vardan Lietuvos“	II turas
4. Anykščių rajono	**Kęstutis TUBIS** Lietuvos valstiečių ir žaliųjų sąjunga	II turas
5. Birštono	**Nijolė DIRGINČIENĖ** Lietuvos socialdemokratų partija	I turas
6. Biržų rajono	**Kęstutis KNIZIKEVIČIUS** Lietuvos socialdemokratų partija	II turas

Savivaldybė	Vardas ir pavardė (politinė organizacija/išsikėlė)	Turas, kurio metu išrinktas (-a)
7. Druskininkų	**Ričardas MALINAUSKAS** Politinis komitetas „Už Druskininkus“	I turas
8. Elektrėnų	**Gediminas RATKEVIČIUS** Liberalų sąjūdis	II turas
9. Ignalinos rajono	**Laimutis RAGAIŠIS** Lietuvos valstiečių ir žaliųjų sąjunga	II turas
10. Jonavos rajono	**Mindaugas SINKEVIČIUS** Lietuvos socialdemokratų partija	I turas
11. Joniškio rajono	**Vitalijus GAILIUS** Liberalų sąjūdis	I turas
12. Jurbarko rajono	**Skirmantas MOCKEVIČIUS** Išsikėlė pats	II turas
13. Kaišiadorių rajono	**Šarūnas ČĖSNA** Liberalų sąjūdis	II turas
14. Kalvarijos	**Nerijus ŠIDLAUSKAS** Politinis komitetas „Siekime kartu“	II turas
15. Kauno miesto	**Visvaldas MATIJOŠAITIS** Vieningas Kaunas	I turas
16. Kauno rajono	**Valerijus MAKŪNAS** Lietuvos socialdemokratų partija	I turas
17. Kazlų Rūdos	**Mantas VARAŠKA** Politinis komitetas „Jaunoji Kazlų Rūda“	I turas
18. Kelmės rajono	**Ildefonsas PETKEVIČIUS** Partija „Laisvė ir teisingumas“	II turas
19. Kėdainių rajono	**Valentinas TAMULIS** Lietuvos socialdemokratų partija	II turas
20. Klaipėdos miesto	**Arvydas VAITKUS** Politinis komitetas Ištikimi Klaipėdai	II turas
21. Klaipėdos rajono	**Bronius MARKAUSKAS** Lietuvos valstiečių ir žaliųjų sąjunga	II turas
22. Kretingos rajono	**Antanas KALNIUS** Politinis komitetas Kretingos kraštas	I turas
23. Kupiškio rajono	**Dainius BARDAUSKAS** Tėvynės sąjunga-Lietuvos krikščionys demokratai	II turas
24. Lazdijų rajono	**Ausma MIŠKINIENĖ** Demokratų sąjunga „Vardan Lietuvos“	II turas
25. Marijampolės	**Povilas ISODA** Lietuvos socialdemokratų partija	I turas
26. Mažeikių rajono	**Rūta MATULAITIENĖ** Lietuvos socialdemokratų partija	II turas
27. Molėtų rajono	**Saulius JAUNEIKA** Tėvynės sąjunga-Lietuvos krikščionys demokratai	I turas

Savivaldybė	Vardas ir pavardė (politinė organizacija/išsikėlė)	Turas, kurio metu išrinktas (-a)
28. Neringos	**Darius JASAITIS** Demokratų sąjunga „Vardan Lietuvos“	I turas
29. Pagėgių	**Vaidas BENDARAVIČIUS** Liberalų sąjūdis	II turas
30. Pakruojo rajono	**Saulius MARGIS** Lietuvos socialdemokratų partija	I turas
31. Palangos miesto	**Šarūnas VAITKUS** Tėvynės sąjunga-Lietuvos krikščionys demokratai	I turas
32. Panevėžio miesto	**Rytis Mykolas RAČKAUSKAS** Politinis komitetas „Atsinaujinančiam Panevėžiui“	I turas
33. Panevėžio rajono	**Antanas POCIUS** Lietuvos socialdemokratų partija	II turas
34. Pasvalio rajono	**Gintautas GEGUŽINSKAS** Tėvynės sąjunga-Lietuvos krikščionys demokratai	II turas
35. Plungės rajono	**Audrius KLIŠONIS** Liberalų sąjūdis	I turas
36. Prienų rajono	**Alvydas VAICEKAUSKAS** Lietuvos socialdemokratų partija	I turas
37. Radviliškio rajono	**Kazimieras RAČKAUSKIS** Lietuvos socialdemokratų partija	II turas
38. Raseinių rajono	**Arvydas NEKROŠIUS** Lietuvos valstiečių ir žaliųjų sąjunga	II turas
39. Rietavo	**Antanas ČERNECKIS** Liberalų sąjūdis	I turas
40. Rokiškio rajono	**Ramūnas GODELIAUSKAS** Lietuvos socialdemokratų partija	I turas
41. Skuodo rajono	**Stasys GUTAUTAS** Lietuvos valstiečių ir žaliųjų sąjunga	II turas
42. Šakių rajono	**Raimondas JANUŠEVIČIUS** Lietuvos valstiečių ir žaliųjų sąjunga	II turas
43. Šalčininkų rajono	**Zdzislav PALEVIČ** Lietuvos lenkų rinkimų akcija-Krikščioniškų šeimų sąjunga	I turas
44. Šiaulių miesto	**Artūras VISOCKAS** Politinis komitetas Nepartinis sąrašas „Dirbame miestui“	I turas
45. Šiaulių rajono	**Česlovas GREIČIUS** Lietuvos valstiečių ir žaliųjų sąjunga	II turas
46. Šilalės rajono	**Tadas BARTKUS** Politinis komitetas „Vardan Šilalės krašto“	II turas
47. Šilutės rajono	**Vytautas LAURINAITIS** Demokratų sąjunga „Vardan Lietuvos“	II turas

Savivaldybė	Vardas ir pavardė (politinė organizacija/išsikėlė)	Turas, kurio metu išrinktas (-a)
48. Širvintų rajono	**Živilė PINSKUVIENĖ** Lietuvos regionų partija	I turas
49. Švenčionių rajono	**Rimantas KLIPČIUS** Partija „Laisvė ir teisingumas“	I turas
50. Tauragės rajono	**Dovydas KAMINSKAS** Liberalų sąjūdis	I turas
51. Telšių rajono	**Tomas KATKUS** Lietuvos socialdemokratų partija	II turas
52. Trakų rajono	**Andrius ŠATEVIČIUS** Liberalų sąjūdis	II turas
53. Ukmergės rajono	**Darius VARNAS** Demokratų sąjunga „Vardan Lietuvos“	II turas
54. Utenos rajono	**Marijus KAUKĖNAS** Politinis komitetas „Kartu už Utenos kraštą“	II turas
55. Varėnos rajono	**Algis KAŠĖTA** Politinis komitetas „Drauge su Jumis“	II turas
56. Vilkaviškio rajono	**Algirdas NEIBERKA** Lietuvos socialdemokratų partija	I turas
57. Vilniaus miesto	**Valdas BENKUNSKAS** Tėvynės sąjunga-Lietuvos krikščionys demokratai	II turas
58. Vilniaus rajono	**Robert DUCHNEVIČ** Lietuvos socialdemokratų partija	II turas
59. Visagino	**Erlandas GALAGUZ** Lietuvos valstiečių ir žaliųjų sąjunga	2023 m. gegužės 7 d.
60. Zarasų rajono	**Nijolė GUOBIENĖ** Liberalų sąjūdis	II turas

2023 m. kovo 5 d. savivaldybių tarybų ir merų rinkimų metu buvo išrinkti 1 498 savivaldybių tarybų nariai. Daugiausia savivaldybių tarybų narių mandatų gavo Lietuvos socialdemokratų partija (358 mandatus). Tėvynės sąjunga-Lietuvos krikščionys demokratai gavo 239 mandatus, Lietuvos valstiečių ir žaliųjų sąjunga – 185 mandatus, Liberalų sąjūdis – 135 mandatus, Demokratų sąjunga „Vardan Lietuvos“ – 124 mandatus ir t. t.

Daugiausia savivaldybių tarybų narių ir merų kartu sudėjus mandatus gavusių politinių organizacijų pirmasis penketas išlieka toks pats: Lietuvos socialdemokratų partija gavo 375 mandatus, Tėvynės sąjunga-Lietuvos krikščionys demokratai – 244 mandatus, Lietuvos valstiečių ir žaliųjų sąjunga – 193 mandatus, Liberalų sąjūdis – 144 mandatus, Demokratų sąjunga „Vardan Lietuvos“ – 129 mandatus.

Gauti savivaldybių tarybų narių mandatai pagal politines organizacijas

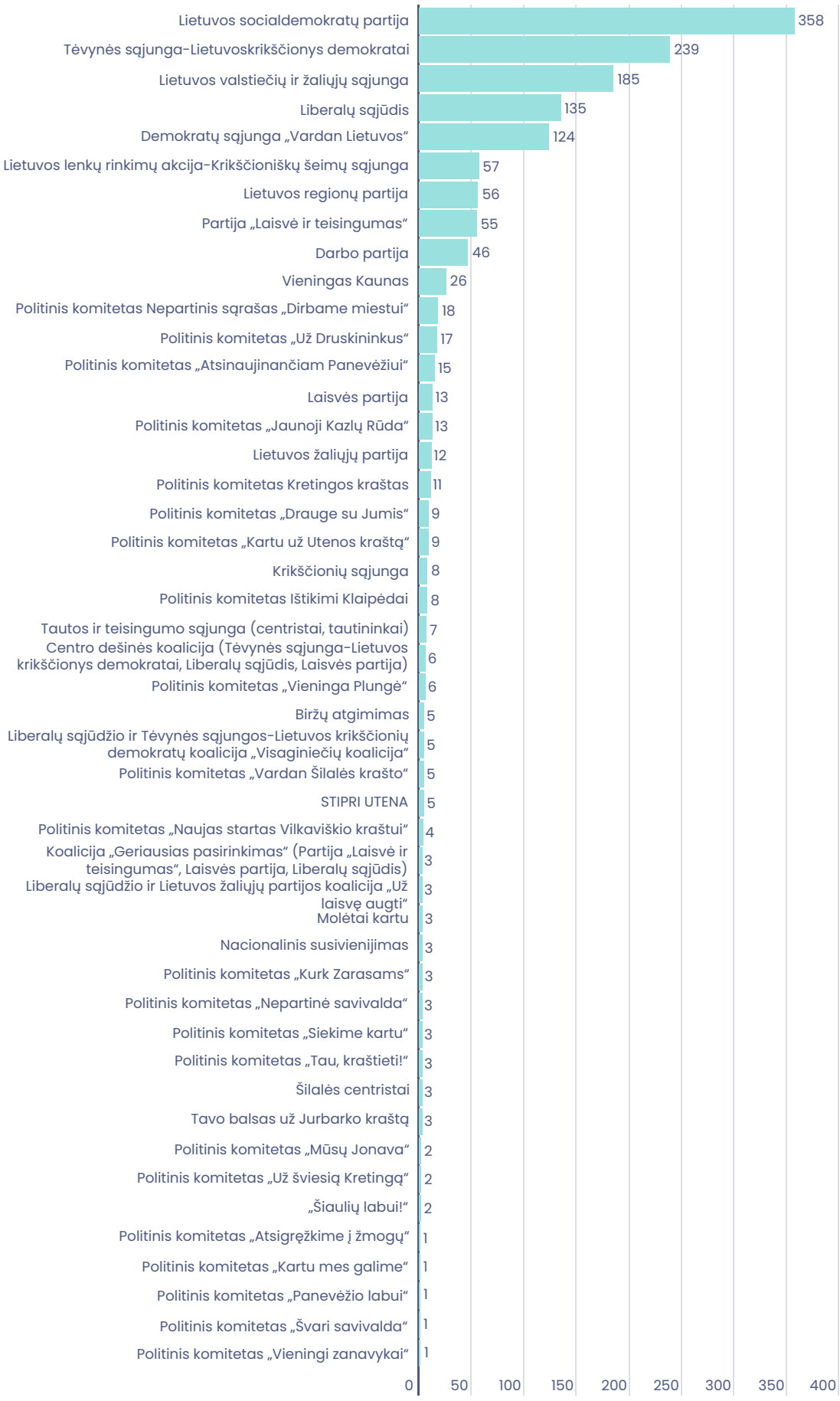

Gauti mandatai (merų ir savivaldybių tarybų narių) pagal politines organizacijas

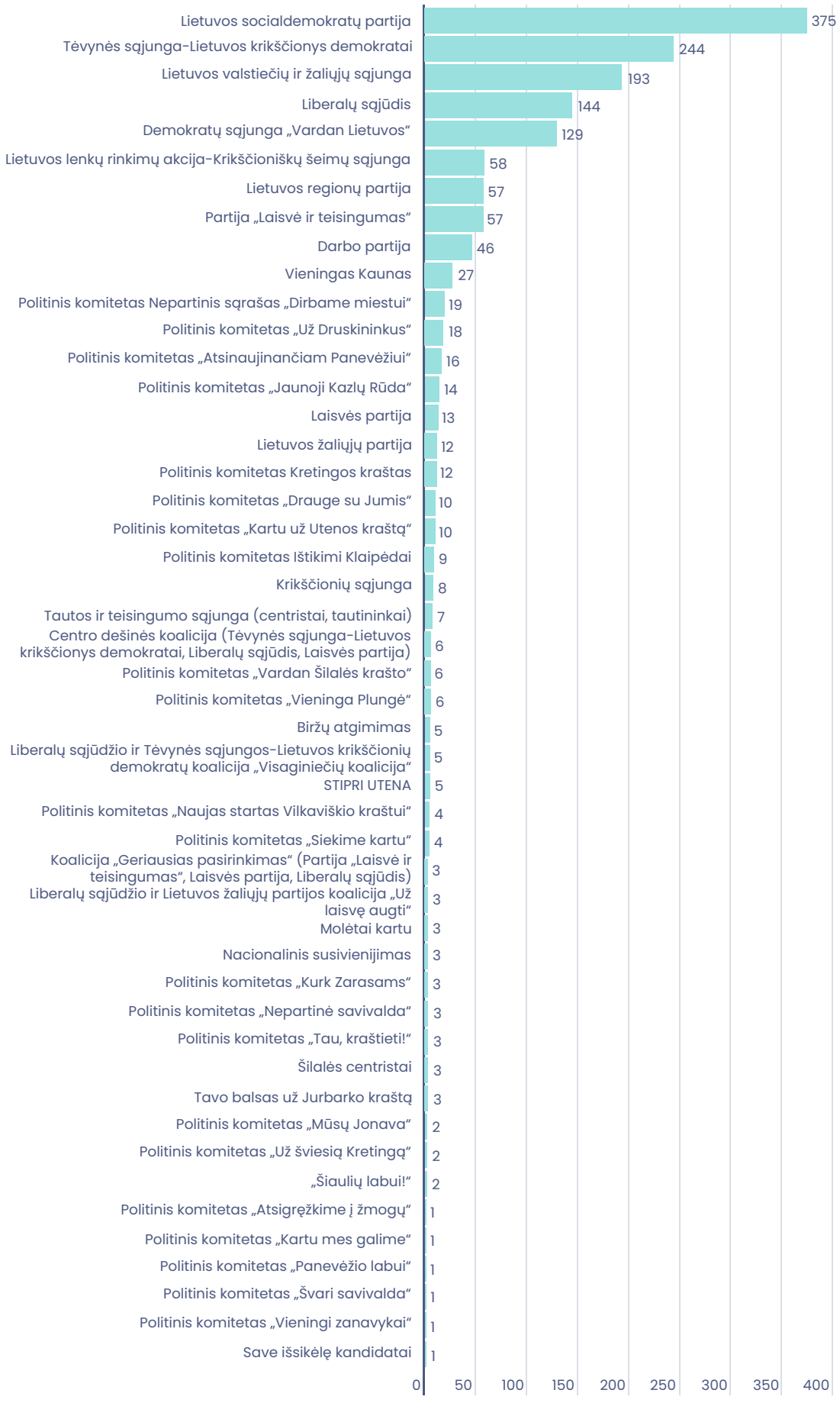

2023 m. kovo 5 d. savivaldybių tarybų ir merų rinkimų politinė kampanija prasidėjo 2022 m. spalio 7 d.
Savarankiškais politinės kampanijos dalyviais (toliau – dalyviai) buvo įregistruoti 262 asmenys, iš jų 5 prarado dalyvio statusą:

Politinės kapanijos dalyviai	Registruoti savarankiški dalyviai	Praradę savarankiško dalyvio statusą
Politinės partijos	17	1
Politinių partijų iškelti kandidatų sąrašai	199	1
Politinių partijų iškelti kandidatai į merus	2	–
Politiniai komitetai	32	–
Išsikėlę kandidatai	12	3
Iš viso	262	5

Atstovaujamaisiais politinės kampanijos dalyviais registruota 250 politinių partijų iškeltų kandidatų sąrašų ir 422 kandidatai į merus (395 iškelti politinių partijų, 27 – politinių komitetų).
Rinkimų kodekse numatyta keletas politinės kampanijos finansavimo naujovių:

1) patogesnis aukojimas politinėms kampanijoms: atsisakyta prievolės aukotojams deklaruoti turtą, privaloma deklaruoti tik pajamas, fizinių asmenų mažų aukų suma susieta su vidutiniu mėnesiniu atlyginimu ir padidinta suma – šiuose rinkimuose 50 Eur;
2) uždraustos aukos grynaisiais;
3) daugiau skaidrumo: numatyta savanoriškų darbų registracija, visų sutarčių (ne tik finansavimo) viešinimas, paskyrų socialiniuose tinkluose deklaravimas prieš skelbiant mokamą politinę reklamą jose.

POLITINĖS KAMPANIJOS FINANSAVIMO ATASKAITOS

Lietuvos Respublikos rinkimų kodekso 119 straipsnio 4 ir 5 dalyse numatyta, kad kiekvienas savarankiškas dalyvis, taip pat ir asmuo, praradęs rinkimų politinės kampanijos dalyvio statusą, Vyriausiajai rinkimų komisijai teikia:

1) finansavimo ataskaitą ir jos priedą – aukų ir aukotojų sąrašą;
2) politinės reklamos ataskaitą, kurioje politinės kampanijos dalyvis nurodo savo paties ir atstovaujamųjų dalyvių interesais pagamintą ir (ar) paskleistą politinę reklamą, jos skleidėją (gamintoją), datą, kiekį, kainą, finansavimo šaltinius;
3) finansavimo apskaitos žiniaraštį ir jo priedą – atstovaujamųjų dalyvių finansavimo ataskaitą, jeigu turi atstovaujamųjų dalyvių;
4) auditoriaus ataskaitą dėl pastebėtų faktų, jeigu dalyviui atsiranda šio kodekso 123 straipsnio 1 dalyje nustatyta prievolė sudaryti sutartį dėl nepriklausomo patikrinimo.
5) kartu su šio straipsnio 4 dalyje nurodytais dokumentais rinkimų politinės kam-

panijos dalyvis Vyriausiajai rinkimų komisijai teikia rinkimų politinės kampanijos sąskaitos išrašą, elektroninėmis mokėjimo priemonėmis, jeigu tokios naudotos, surinktų aukų sąskaitos išrašą, pagal sutartį surinktų mažų aukų, jeigu tokios aukos buvo rinktos, paaukojusių asmenų sąrašą su duomenimis, pagal kuriuos galima nustatyti aukotojų tapatybę, sudarytas sutartis, rinkimų politinės kampanijos pajamas ir išlaidas pagrindžiančius dokumentus.

Nustatyti 2 dokumentų pateikimo terminai, priklausomai nuo per politinę kampaniją gautų pajamų. Rinkimų kodekso 120 straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad politinės kampanijos finansavimo ataskaitą Vyriausiajai rinkimų komisijai ne vėliau kaip per 25 kalendorines dienas nuo galutinių rinkimų rezultatų paskelbimo dienos teikia savarankiški politinės kampanijos dalyviai, gavę mažesnę kaip 70 VMDU dydžio pajamų sumą (111 680 eurų), ir ne vėliau kaip per 85 kalendorines dienas daugiau pajamų gavę savarankiški politinės kampanijos dalyviai.

Rinkimų kodekso 89 straipsnyje numatytos rinkimų užstato grąžinimo sąlygos ir terminai. Dvi rinkimų užstato grąžinimo sąlygos yra susijusios su politinės kampanijos finansavimu.

Pagal Rinkimų kodekso 89 straipsnio 5 dalį, rinkimų užstatai grąžinami:

1) ne vėliau kaip per 40 dienų nuo rinkimų politinės kampanijos pabaigos. Kai vyksta tyrimas dėl šio straipsnio 1 dalies 2 punkte nurodytų pažeidimų, rinkimų užstato grąžinimas atidedamas, iki bus baigtas tyrimas;

2) ne vėliau kaip per 60 dienų po rinkimų galutinių rezultatų oficialaus paskelbimo dienos, jeigu rinkimų politinės kampanijos dalyvis Vyriausiajai rinkimų komisijai rinkimų politinės kampanijos finansavimo ataskaitą, jos priedus bei visus išlaidas ir pajamas pagrindžiančius dokumentus pateikia ne vėliau kaip per 10 dienų nuo rinkimų galutinių rezultatų oficialaus paskelbimo dienos ir jeigu yra šio straipsnio 1 dalies 2 ir 3 punktuose arba 2 dalyje nustatytos sąlygos. Jeigu atliekant patikrinimą nustatoma, kad dalis dokumentų nepateikta, rinkimų užstatas grąžinamas šios dalies 1 punkte nustatytais terminais.

Du rinkimuose nedalyvavę, išsikelti ketinę kandidatai į merus Vyriausiajai rinkimų komisijai politinės kampanijos finansavimo ataskaitų ir kitų Rinkimų kodekse numatytų finansinių dokumentų nepateikė.

Politinės kampanijos finansavimo ataskaitų pateikimas

Pateikimo terminas	Data	Ataskaitas pateikusių dalyvių skaičius
Ne vėliau kaip per 10 dienų nuo rinkimų galutinių rezultatų oficialaus paskelbimo dienos.	**2023-04-03**	**15**
Ne vėliau kaip per 25 dienas nuo rinkimų galutinių rezultatų oficialaus paskelbimo dienos, jeigu per politinę kampaniją gavo mažesnę negu 111 680 Eur dydžio pajamų sumą.	**2023-04-18**	**231, iš jų 5 gautos pavėluotai 2 negautos**

Pateikimo terminas	Data	Ataskaitas pateikusių dalyvių skaičius
Ne vėliau kaip per 85 dienas nuo rinkimų galutinių rezultatų oficialaus paskelbimo dienos, jeigu per politinę kampaniją gavo didesnę negu 111 680 Eur dydžio pajamų sumą.	2023-06-17	13
	2023-08-05[1]	1
	Iš viso	260

POLITINĖS KAMPANIJOS FINANSAVIMO ŠALTINIAI

Politinių kampanijų finansavimo šaltiniai nustatyti Rinkimų kodekso 104 straipsnio 1 dalyje. Savarankiško dalyvio rinkimų politinė kampanija finansuojama tik iš šių šaltinių:

1) politinių organizacijų lėšų;
2) nuosavų (asmeninių) kandidatų lėšų;
3) pagal šį kodeksą turinčių teisę aukoti fizinių asmenų aukų;
4) palūkanų už dalyvio rinkimų politinės kampanijos sąskaitoje esančias lėšas.

2023 m. kovo 5 d. savivaldybių tarybų ir merų rinkimų politinės kampanijos finansavimo šaltiniai

Eil. Nr.	Finansavimo šaltinis[2]	Suma, Eur	Proc.
1.	Politinės organizacijos lėšos, iš viso	6 063 509,78	73,16
1.1.	Politinės organizacijos lėšos, panaudotos politinei kampanijai finansuoti (PL)	3 170 242,76	38,25
1.2.	Politinės partijos gauti valstybės biudžeto asignavimai, panaudoti politinei kampanijai finansuoti (VBA)	2 893 267,02	34,91
2.	Fizinių asmenų[3] aukos, iš viso	1 905 513,23	23,00
2.1.	Fizinių asmenų aukos, didesnės nei 50 eurų (FAA)	1 810 545,00	21,85
2.2.	Fizinių asmenų mažos aukos, neviršijančios 50 eurų (MA)	94 968,23	1,15
3.	Kandidatų į merus nuosavos (asmeninės) lėšos, panaudotos politinei kampanijai (KL)	318 512,02	3,84
	Iš viso	8 287 535,03	100,00

1 Pagal VRK 2023 m. balandžio 6 d. sprendimą Nr. Sp-96 „Dėl 2023 m. kovo 5 d. savivaldybių tarybų ir merų rinkimų pakartotinio balsavimo Visagino savivaldybėje Nr. 59“ Lietuvos valstiečių ir žaliųjų sąjunga ir Politinė partija „Laisvė ir teisingumas“ politinės kampanijos finansavimo ataskaitas ir dokumentus galėjo pateikti vėliau, terminus skaičiuojant nuo 2023 m. gegužės 7 d. pakartotinio balsavimo Visagino savivaldybėje Nr. 59 rinkimų galutinių rezultatų nustatymo dienos.

2 Pagal tai, kaip nurodė politinės kampanijos iždininkas.

3 Įskaitant kandidatų į savivaldybės tarybos narius aukas.

2023 m. kovo 5 d. savivaldybių tarybų ir merų rinkimų politinės kampanijos finansavimo šaltinių struktūra

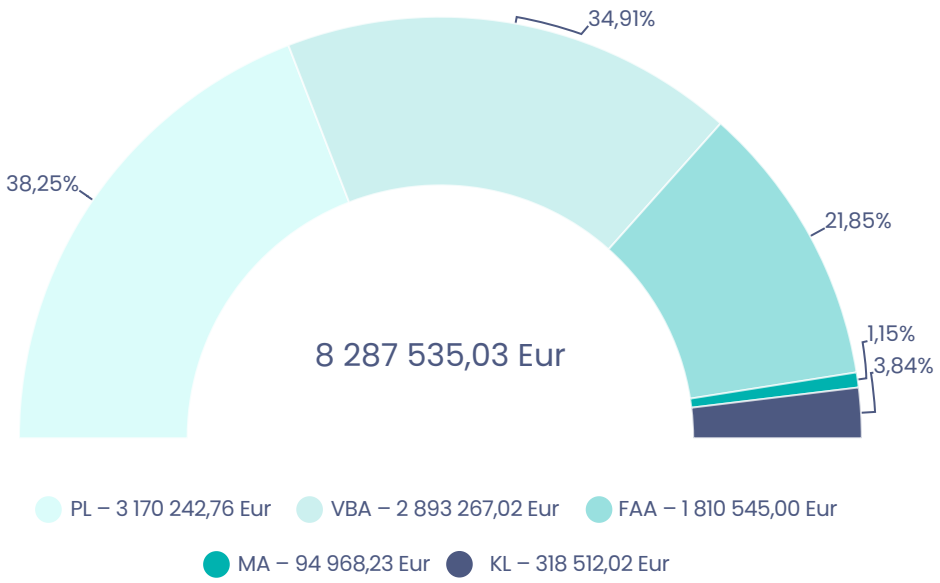

Finansavimo šaltiniai pagal kandidatus, kandidatų sąrašus kėlusias organizacijas

Eil. Nr.	Iškėlė (savarankiškų / atstovaujamųjų dalyvių skaičius)	Politinės organizacijos lėšos, Eur	Fizinių asmenų aukos, Eur	Kandidatų į merus lėšos, Eur	Pajamos, Eur, iš viso
1.	Tėvynės sąjunga-Lietuvos krikščionys demokratai (60/57)	1 224 035,31	269 007,23	14 229,32	1 507 271,86
2.	Lietuvos valstiečių ir žaliųjų sąjunga (1/106)	1 324 916,66	20 508,70	–	1 345 425,36
3.	Lietuvos socialdemokratų partija (61/60)	708 863,20	243 463,48	45 531,84	997 858,52
4.	Lietuvos lenkų rinkimų akcija-Krikščioniškų šeimų sąjunga (1/19)	735 782,43	1 552,28	–	737 334,71
5.	Liberalų sąjūdis (30/61)	546 273,92	115 536,38	30 338,50	692 148,80
6.	Demokratų sąjunga „Vardan Lietuvos“ (1/100)	259 000,00	312 816,34	54 055,65	625 871,99
7.	Laisvės partija (1/23)	342 027,35	78 915,84	–	420 943,19
8.	Darbo partija (53/38)	350 986,66	48 642,83	14 451,75	414 081,24
9.	Partija „Laisvė ir teisingumas“ (2/38)	134 200,00	137 783,39	27 400,00	299 383,39
10.	Lietuvos regionų partija (1/64)	86 479,81	72 946,83	27 355,00	186 781,64
11.	Išsikėlę kandidatai (12/0)	–	167 334,26	15 363,89	182 698,15

Eil. Nr.	Iškėlė (savarankiškų / atstovaujamųjų dalyvių skaičius)	Politinės organizacijos lėšos, Eur	Fizinių asmenų aukos, Eur	Kandidatų į merus lėšos, Eur	Pajamos, Eur, iš viso
12.	Tautos ir teisingumo sąjunga (centristai, tautininkai) (1/28)	131 402,94	20 018,80	1 000,00	152 421,74
13.	Lietuvos žaliųjų partija (1/27)	55 215,60	26 948,27	41 863,00	124 026,87
14.	Politinis komitetas Ištikimi Klaipėdai (1/1)	32 420,00	70 480,00	7 000,00	109 900,00
15.	Nacionalinis susivienijimas (1/8)	85 608,98	19 103,37	–	104 712,35
16.	Krikščionių sąjunga (1/13)	4 800,00	41 875,34	–	46 675,34
17.	Biržų atgimimas (1/1)	0,00	26 289,00	11 872,46	38 161,46
18.	Vieningas Kaunas (1/1)	18 009,50	19 732,40	–	37 741,90
19.	Politinis komitetas „Kartu už Utenos kraštą“ (1/1)	–	32 145,45	3 500,00	35 645,45
20.	Politinis komitetas „Vieninga Plungė“ (1/1)	–	24 733,95	–	24 733,95
21.	Politinis komitetas „Už Druskininkus“ (1/1)	6 172,00	9 815,60	–	15 987,60
22.	Politinis komitetas „Už Alytų“ (1/1)	1 410,00	11 819,50	2 300,00	15 529,50
23.	Politinis komitetas „Vardan Šilalės krašto“ (1/1)	–	9 888,49	4 163,61	14 052,10
24.	STIPRI UTENA (1/1)	1 800,00	4 898,00	6 590,00	13 288,00
25.	Politinis komitetas „Atsinaujinančiam Panevėžiui“ (1/1)	–	13 042,66	–	13 042,66
26.	Politinis komitetas „Drauge su Jumis“ (1/1)	–	11 625,00	–	11 625,00
27.	Politinis komitetas „Tau, kraštieti!“ (1/1)	–	4 161,95	6 972,00	11 133,95
28.	Molėtai kartu (1/1)	–	10 873,75	–	10 873,75
29.	Politinis komitetas Nepartinis sąrašas „Dirbame miestui“ (1/1)	10 713,72	118,22	–	10 831,94
30.	Politinis komitetas „Naujas startas Vilkaviškio kraštui“ (1/1)	349,54	8 770,00	–	9 119,54
31.	Politinis komitetas Kretingos kraštas (1/1)	609,72	6 922,40	1 300,00	8 832,12
32.	Politinis komitetas „Kurk Zarasams“ (1/1)	–	8 768,48	–	8 768,48
33.	Raseinių žemaitis (1/0)	–	7 855,60	–	7 855,60

Eil. Nr.	Iškėlė (savarankiškų / atstovaujamųjų dalyvių skaičius)	Politinės organizacijos lėšos, Eur	Fizinių asmenų aukos, Eur	Kandidatų į merus lėšos, Eur	Pajamos, Eur, iš viso
34.	„Šiaulių labui!“ (1/1)	–	6 768,20	–	6 768,20
35.	Politinis komitetas „Bendrai geriau“ (1/1)	–	5 946,28	600,00	6 546,28
36.	Politinis komitetas „Už šviesią Kretingą“ (1/1)	37,44	6 390,00	–	6 427,44
37.	Šilalės centristai (1/1)	–	4 944,92	–	4 944,92
38.	Politinis komitetas „Atsigręžkime į žmogų“ (1/1)	–	4 316,81	–	4 316,81
39.	Politinis komitetas „Jaunoji Kazlų Rūda“ (1/1)	–	4 170,00	–	4 170,00
40.	Politinis komitetas „Panevėžio labui“ (1/1)	622,56	2 621,90	–	3 244,46
41.	Politinis komitetas „Nepartinė savivalda“ (1/1)	701,65	1 592,19	–	2 293,84
42.	Žemaičių partija (1/4)	–	1 814,88	470,00	2 284,88
43.	Politinis komitetas „Švari savivalda“ (1/1)	–	–	2 155,00	2 155,00
44.	Politinis komitetas „Vieningi zanavykai“ (1/0)	–	1 975,54	–	1 975,54
45.	Partija „Jaunoji Lietuva“ (1/2)	–	1 772,30	–	1 772,30
46.	Politinis komitetas „Siekime kartu“ (1/1)	–	1 617,91	–	1 617,91
47.	Politinis komitetas „Mūsų Jonava“ (1/0)	7,93	1 569,40	–	1 577,33
48.	Partija LIETUVA – VISŲ (1/0)	1 062,86	–	–	1 062,86
49.	Politinis komitetas „Kartu mes galime“ (1/0)	–	1 046,10	–	1 046,10
50.	Tavo balsas už Jurbarko kraštą (1/0)	–	573,01	–	573,01
	Iš viso (262/675)	6 063 509,78	1 905 513,23	318 512,02	8 287 535,03

AUKOTOJAI IR AUKŲ LIMITAI

Rinkimų kodekso 110 straipsnyje numatyti aukotojai ir aukų dydžiai:

1) pagal 1 dalį, savivaldybių tarybų ir merų rinkimų politinių kampanijų savarankiškiems dalyviams aukoti turi teisę Lietuvos Respublikos piliečiai, nuolatiniai Lietuvos Respublikos gyventojai, turintys kitos Europos Sąjungos valstybės narės pilietybę, ir nuolatiniai Lietuvos Respublikos gyventojai, neturintys kitos Europos

Sąjungos valstybės narės pilietybės;
2) pagal 2 dalį, vienas aukotojas per rinkimų politinę kampaniją kiekvienam savarankiškam dalyviui gali suteikti auką, neviršijančią 10 rinkimuose taikomų VMDU dydžių, tai yra 15 980 eurų šiuose rinkimuose;
3) pagal 3 dalį, kandidatas vienmandatėje rinkimų apygardoje savo rinkimų politinei kampanijai finansuoti gali suteikti auką, neviršijančią 20 rinkimuose taikomų VMDU dydžių, įskaitant prisiimtų rinkimų politinės kampanijos skolos įsipareigojimų ir iki rinkimų politinės kampanijos pradžios apmokėtų rinkimų politinės kampanijos išlaidų sumą. Taigi tik kandidatai į merus galėjo aukoti iki 31 960 eurų šiuose rinkimuose, kiti kandidatai – kaip fiziniai asmenys, iki 15 980 eurų;
4) pagal 4 dalį, fizinis asmuo, aukojantis didesnę negu mažą auką, iki suteikdamas auką savarankiškam dalyviui įstatymų nustatyta tvarka privalo deklaruoti pajamas;
5) pagal 5 dalį, bendra vieno fizinio asmens aukų, išskyrus mažas aukas, savarankiškiems dalyviams ir politinei partijai sumokėtų nario mokesčių suma per kalendorinius metus negali viršyti 10 procentų fizinio asmens už paskutinius praėjusius kalendorinius metus deklaruotų metinių pajamų (kai auka teikiama po gegužės 1 dienos) arba už užpraeitus kalendorinius metus deklaruotų metinių pajamų (kai auka teikiama iki gegužės 1 dienos);
6) pagal 6 dalį, bendra kandidato vienmandatėje rinkimų apygardoje ir referendumo iniciatorių auka savo rinkimų politinei kampanijai finansuoti per kalendorinius metus, įskaitant kitiems savarankiškiems dalyviams suteiktas fizinio asmens aukas ir politinei partijai sumokėtus nario mokesčius, negali viršyti 20 procentų tokių asmenų už paskutinius praėjusius kalendorinius metus deklaruotų metinių pajamų (kai auka teikiama po gegužės 1 dienos) arba už užpraeitus kalendorinius metus deklaruotų metinių pajamų (kai auka teikiama iki gegužės 1 dienos) ir deklaruotų turimų lėšų.

Didžiąją dalį priimtų lėšų sudaro į politinės kampanijos sąskaitas pervestos lėšos – 99,51 proc. (8 246 701,85 Eur), savanoriški darbai – per 0,46 proc. (38 512,18 Eur), kitos nepiniginės aukos – beveik 0,03 proc. (2 321 Eur).

Didesnes nei 50 Eur aukas piniginėmis lėšomis politinės kampanijos dalyviams aukojo 2 256 fiziniai asmenys, iš jų 27 aukojo daugiau nei vienam savarankiškam politinės kampanijos dalyviui (24 – dviem dalyviams, 3 – trims). Kandidatų daugiamandatėje rinkimų apygardoje politinei kampanijai skirtos lėšos pagal joms taikomus limitus prilyginamos fizinių asmenų aukoms. Didžiąją dalį aukojusių fizinių asmenų sudaro kandidatai į savivaldybių tarybas (1 637, arba 72,56 proc. visų aukotojų).

Fizinių asmenų aukos ir kandidatų į merus lėšos

146 kandidatai į merus
1 637 kandidatai į savivaldybių tarybas
619 fizinių asmenų (ne kandidatų)

Pinigines lėšas savo kampanijai finansuoti skyrė 146 (iš 433) kandidatai į merus. Vidutinis fizinio asmens, ne kandidato, aukos dydis (vertinant didesnes nei 50 Eur) – 1 076,13 Eur, kandidato į savivaldybės tarybą – 675,07 Eur, kandidato į merus – 2 181,59 Eur.
Maksimalios kandidato lėšų sumos (31 960 Eur) neskyrė nė vienas kandidatas į merus. Du kandidatai pervedė 20 000 Eur ir daugiau. Keturi fiziniai asmenys (visi 4 kandidatai į savivaldybės tarybą) skyrė didžiausią galimą auką (10 VMDU, tai yra 15 980 Eur). 10 000 Eur ir daugiau pervedė 16 asmenų (6 kandidatai į merus, 7 kandidatai į savivaldybių tarybas ir 3 fiziniai asmenys).

Aukos (lėšų dydis)	Kandidatai į merus		Kandidatai į savivaldybių tarybas		Fiziniai asmenys		Iš viso	
	asmenų skaičius	suma	asmenų skaičius	suma	asmenų skaičius	suma	asmenų skaičius	suma
50,01–100,00	9	490,45	393	34 547,45	127	11 934,52	529	46 972,42
100,01–200,00	8	1 436,21	308	52 464,08	95	16 920,10	411	70 820,39
200,01–300,00	9	2 445,00	178	48 334,17	56	15 920,51	243	66 699,68
300,01-500,00	18	7 975,00	229	101 803,74	81	36 991,21	328	146 769,95
500,01–1 000,00	35	30 127,54	270	220 914,14	112	101 886,82	417	352 928,50
1 000,01–2 000,00	29	43 404,31	171	264 778,23	81	134 630,75	281	442 813,29
2 000,01–5 000,00	24	79 638,85	73	215 696,27	46	164 736,00	143	460 071,12
5 000,01–10 000,00	8	54 462,20	8	62 136,00	18	142 603,66	34	259 201,86
daugiau nei 10 000	6	98 532,46	7	104 420,00	3	40 500,00	16	243 452,46
Iš viso	146	318 512,02	1 637	1 105 094,08	619	666 123,57	2 402	2 089 729,67

Aukotojų ir kandidatų skaičius ir aukų suma pagal aukos dydį

NEPRIIMTINOS AUKOS

Rinkimų kodekso 111 straipsnio „Nepriimtinos aukos“ 1 dalyje nustatyta, kad rinkimų politinėms kampanijoms draudžiama naudoti aukas, neatitinkančias šio kodekso reikalavimų. Jeigu gaunama tokių aukų ir aukotojas yra žinomas, iždininkas per 15 darbo dienų nuo tokios aukos gavimo dienos turi auką grąžinti aukotojui, nurodydamas atsisakymo priimti auką priežastis. Jeigu aukotojas nenustatomas, iždininkas per 20 darbo dienų auką perveda į valstybės biudžetą. To paties straipsnio 2 dalyje numatyta, kad rinkimų politinių kampanijų dalyvius finansuoti per trečiuosius asmenis draudžiama.

75 savarankiški politinės kampanijos dalyviai nurodė gavę 168 243,51 Eur nepriimtinų aukų, iš kurių: 167 623,31 Eur grąžinta aukotojams, 620,20 Eur pervesta į valstybės biudžetą.

Lyginant su ankstesniu teisiniu reguliavimu, Rinkimų kodekse 10 darbo dienų pailgintas nepriimtinų aukų grąžinimo aukotojams ar pervedimo į valstybės biudžetą terminas. Vidutiniškai nepriimtinos aukos grąžintos aukotojui ar pervestos į valstybės biudžetą greičiau nei per 7 darbo dienas.

Nustatyta, kad 14 savarankiškų politinės kampanijos dalyvių pavėlavo aukotojams grąžinti 285 aukas (164 725,31 Eur) ir pervesti į valstybės biudžetą 5 aukas (620,20 Eur). Vėluota nuo 1 iki 58 darbo dienų.

AUKOS ATSTOVAUJAMIESIEMS POLITINĖS KAMPANIJOS DALYVIAMS

Rinkimų kodekso 105 straipsnyje numatyta nauja nuostata dėl informacijos apie aukas, skirtas atstovaujamiesiems politinės kampanijos dalyviams, viešinimo. Atstovaujamųjų dalyvių rinkimų politinės kampanijos finansuojamos tik iš juos iškėlusių savarankiškų dalyvių rinkimų politinės kampanijos lėšų. Jeigu aukotojas, suteikdamas auką, nurodo, kuriam atstovaujamajam dalyviui ji skirta, ši auka negali būti panaudota kitų dalyvių (savarankiškų ar atstovaujamųjų) rinkimų politinei kampanijai finansuoti.
Peržiūrėjus politinės kampanijos dalyvių iždininkų pateiktus duomenis, nustatyta, kad 47 iš 262 savarankiškų politinės kampanijos dalyvių nurodė, kuriems atstovaujamiesiems politinės kampanijos dalyviams skirtos aukos. Bendra atstovaujamiesiems politinės kampanijos dalyviams skirtų aukų suma sudaro 727 194,19 Eur, arba 8,77 proc. visų aukų.

POLITINĖS KAMPANIJOS FINANSAVIMO IŠLAIDOS

Rinkimų kodekso 114 straipsnyje nustatyta, kokios išlaidos pripažįstamos politinės kampanijos išlaidomis ir išlaidų limitai. Nenustatyta, kad kuris nors savarankiškas politinės kampanijos dalyvis politinės kampanijos finansavimo ataskaitoje būtų nurodęs politinės kampanijos išlaidas, viršijančias išlaidų limitą.

2023 m. kovo 5 d. savivaldybių tarybų ir merų rinkimų politinės kampanijos išlaidos

Eil. Nr.	Išlaidų paskirtis	Suma, Eur	Proc.
1.	Politinei reklamai	7 198 246,40	83,96
2.	Ne politinės kampanijos laikotarpiu turėtoms išlaidoms, jeigu įsigyti daiktai ir kitas turtas yra skirti politinei kampanijai ar jeigu paslaugos yra gautos politinės kampanijos	230 595,28	2,69
3.	Politinės kampanijos organizavimo, konsultavimo ir mokymo paslaugoms	193 150,25	2,25
4.	Politinės kampanijos savanorių, atstovų rinkimams ar rinkimų stebėtojų ryšiui, maitinimui, apgyvendinimui ir transportui	154 940,73	1,81
5.	Politinės kampanijos iždininko atlyginimui ir funkcijoms vykdyti	130 480,47	1,52
6.	Nekilnojamųjų ar kilnojamųjų daiktų, reikalingų vykdant politinę kampaniją, nuomai	130 316,86	1,52
7.	Politinės kampanijos audito įmonei	41 630,20	0,49
8.	Politinei kampanijai naudojamoms transporto priemonėms nuomoti, eksploatuoti	31 808,68	0,37
9.	Teisinėms paslaugoms	31 392,35	0,37

10.	Kandidato kelionėms (transporto ir apgyvendinimo išlaidoms) į rinkimų apygardą	2 062,70	0,02
11.	Kitos išlaidos	428 405,46	5,00
	Iš viso išlaidų	8 573 029,38	**100,00**
	Politinės kampanijos finansavimo ataskaitoje nurodyti skolos įsipareigojimai	151 874,72	**1,77**

Daugiausia lėšų – 7 198 246,40 Eur, arba beveik 84 proc., išleista politinei reklamai.

2023 m. kovo 5 d. savivaldybių tarybų ir merų rinkimų išlaidos politinei reklamai

Išlaidų paskirtis	Suma, Eur	Proc.
Išorinei politinei reklamai	2 114 364,19	29,37
Politinei reklamai spaudoje	1 392 288,34	19,34
Politinei reklamai internete	1 211 467,91	16,83
Politinei reklamai televizijoje	169 018,20	2,35
Politinei reklamai radijuje	155 971,02	2,17
Kitomis priemonėmis skleidžiamai politinei reklamai	2 155 136,74	29,94
Iš viso	7 198 246,40	**100,00**

2023 m. kovo 5 d. savivaldybių tarybų ir merų rinkimų išlaidų politinei reklamai struktūra

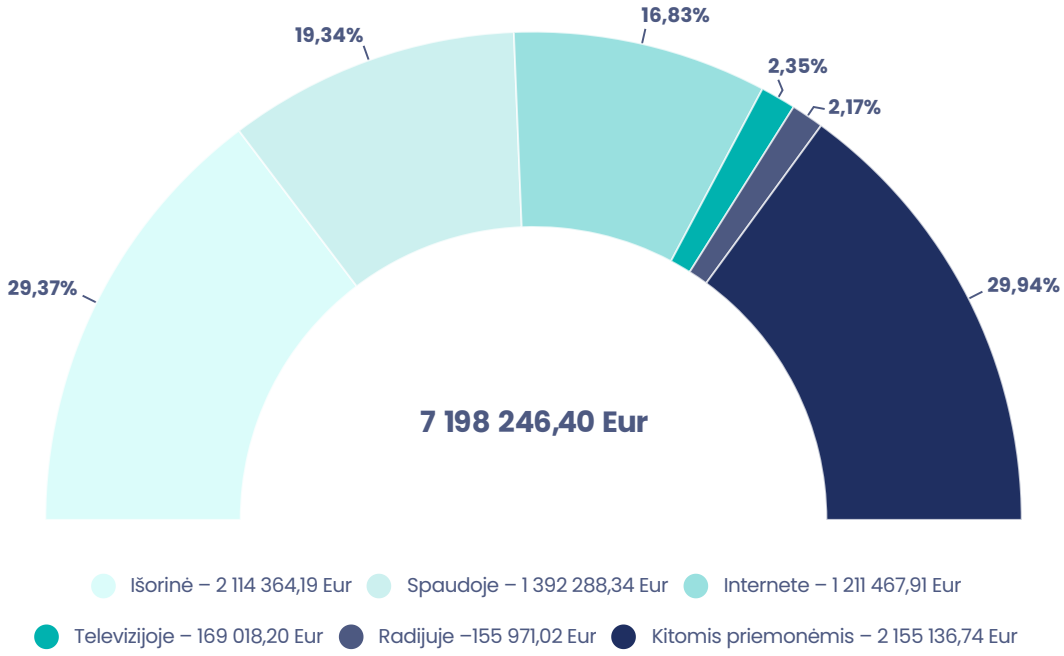

2023 m. kovo 5 d. savivaldybių tarybų ir merų rinkimų kitų išlaidų struktūra

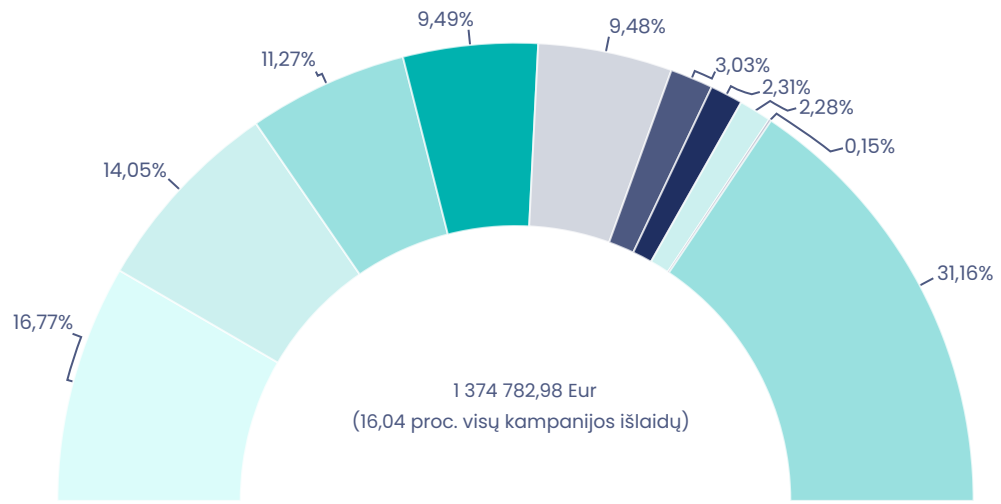

- Išlaidos iki politinės kampanijos pradžios – 230 595,28 Eur (16,77%)
- Organizavimo, konsultavimo ir mokymo paslaugos – 193 150,25 Eur (14,05%)
- Savanorių, atstovų rinkimams ar rinkimų stebėtojų ryšiui, maitinimui, apgyvendinimui ir transportui – 154 940,73 Eur (11,27%)
- Iždininko atlyginimui ir funkcijoms vykdyti – 130 480,47 Eur (9,49%)
- Nekilnojamųjų ir kilnojamųjų daiktų nuomai – 130 316,86 Eur (9,48%)
- Audito įmonei – 41 630,20 Eur (3,03%)
- Transporto priemonėms nuomoti, eksploatuoti – 31 808,68 Eur (2,31%)
- Teisinės paslaugos – 31 392,35 Eur (2,28%)
- Kandidato kelionėms (transporto ir apgyvendinimo išlaidoms) į rinkimų apygardą –2 062,70 Eur (0,15%)
- Kitos išlaidos – 428 405,46 Eur (31,16%)

POLITINĖS KAMPANIJOS IŠLAIDŲ APMOKĖJIMAS NE IŠ POLITINĖS KAMPANIJOS SĄSKAITOS

Pagal Rinkimų kodekso 114 straipsnio 2 dalį, prasidėjus rinkimų politinei kampanijai, visos išlaidos, skirtos rinkimų politinei kampanijai finansuoti, gali būti apmokamos tik iš rinkimų politinės kampanijos sąskaitoje esančių lėšų.
Vieno politinės kampanijos dalyvio nepriklausomą patikrinimą atlikęs auditorius nurodė, kad išlaidos už politinę reklamą socialiniame tinkle Facebook ir Google buvo apmokėtos ne iš politinės kampanijos, o iš politinės organizacijos einamosios sąskaitos.

TURTINIŲ PRIEVOLIŲ DĖL IŠLAIDŲ POLITINEI KAMPANIJAI PRISIĖMIMAS NEUŽSIREGISTRAVUS POLITINĖS KAMPANIJOS DALYVIU

Rinkimų kodekso 67 straipsnio 1 dalyje nustatytos savarankiškų politinės kampanijos dalyvių teisės ir pareigos politinės kampanijos finansavimo srityje. Viena iš teisių – savo vardu įgyti turtinių prievolių dėl rinkimų politinės kampanijos išlaidų (4 punktas); 68

straipsnio 8 dalyje nustatyta, kad politinės kampanijos dalyvis įgyja visas politinės kampanijos dalyvio teises ir pareigas nuo VRK pirmininko arba jo įgalioto šios komisijos nario sprendimo dėl įregistravimo rinkimų politinės kampanijos dalyviu paskelbimo VRK interneto svetainėje dienos.
Pagal VRKIS duomenis ir auditorių ataskaitas dėl pastebėtų faktų nustatyti 26 savarankiški politinės kampanijos dalyviai, įgiję turtinių prievolių dėl išlaidų politinei kampanijai, neužsiregistravus politinės kampanijos dalyviu.

POLITINĖS KAMPANIJOS SKOLOS ĮSIPAREIGOJIMAI

33 savarankiški politinės kampanijos dalyviai nurodė turintys su politine kampanija susijusių skolos įsipareigojimų. Bendra politinės kampanijos finansavimo ataskaitose nurodytų skolos įsipareigojimų suma sudaro 151 874,72 Eur, t. y. 1,77 proc. visų politinės kampanijos išlaidų.
4 savarankiški politinės kampanijos dalyviai jau informavo VRK, kad padengė dalį skolos įsipareigojimų, 5 – visus.

POLITINĖS KAMPANIJOS FINANSAVIMO ATASKAITŲ PATIKRINIMAS

Rinkimų kodekso 123 straipsnyje nustatyta, kad savarankiškų politinės kampanijos dalyvių, per politinę kampaniją gavusių mažesnę kaip 70 VMDU dydžio pajamų sumą, tai yra iki 111 860 Eur, patikrinimą organizuoja VRK. Savarankiški politinės kampanijos dalyviai, gavę daugiau pajamų, privalo patys sudaryti sutartis dėl patikrinimo ir VRK pateikti auditoriaus ataskaitą dėl pastebėtų faktų.

Tikrino	Dalyvio nurodytos pajamos	Dalyvių skaičius
Auditoriai, su kuriais sutartis sudarė savarankiški politinės kampanijos dalyviai	daugiau nei 111 860 Eur	14
Auditoriai, su kuriais sutartis sudarė VRK (5 įmonės)	mažiau nei 111 860 Eur	242
VRK Politinių partijų ir politinių kampanijų finansavimo kontrolės skyriaus darbuotojai	100 Eur ir mažiau pajamų, išlaidų ir skolos įsipareigojimų arba ne daugiau nei 5 įrašai žiniaraštyje	5

Taigi, auditoriai iš viso tikrino 256 savarankiškų politinės kampanijos dalyvių politinės kampanijos finansavimo ataskaitas ir pajamas bei išlaidas pagrindžiančius dokumentus.
Iš 256 savarankiškų politinės kampanijos dalyvių 131 auditoriaus ataskaitoje dėl pastebėtų faktų nurodyti pastebėjimai, 125 dalyviams auditoriai pastabų neturėjo. Auditorių ataskaitos dėl pastebėtų faktų skelbiamos VRK interneto svetainėje.
Peržiūrėjus visas auditorių ataskaitas dėl pastebėtų faktų, nustatyta, kad daugiausia pastebėjimų yra dėl klaidų (neteisingai nurodyti dokumentų rekvizitai, žiniaraštyje re-

gistruojant pajamas ir išlaidas sumaišyti finansavimo šaltinių klasifikacija (maža auka, fizinio asmens auka, kandidato lėšos), išlaidų paskirtys ir pan.).

POLITINĖS KAMPANIJOS IŠLAIDŲ IŠSAMUMAS

Iki 2023 m. rugpjūčio 31 d. buvo priimti 27 VRK sprendimai, kuriais buvo papildytos 49 politinės kampanijos finansavimo ataskaitos 33 214,13 Eur išlaidomis, iš jų 20 ataskaitų papildyta 3 957,82 Eur pajamomis. Ataskaitos papildytos nustačius išlaidas ir pajamas nagrinėjant gautus skundus ir pranešimus, palyginus politinės reklamos duomenis iš trijų šaltinių (politinės kampanijos dalyvio, viešosios informacijos rengėjų ar skleidėjų, politinės reklamos stebėsenos) bei pačių dalyvių prašymu gavus išlaidas pagrindžiančius dokumentus po to, kai VRK buvo pateikta politinės kampanijos finansavimo ataskaita.
Dalis politinės kampanijos finansavimo ataskaitų šiuo metu baigiamos tikrinti.

Rinkimus organizavo ir vykdė per 14 tūkst. įvairų išsilavinimą įgijusių bei skirtingą patirtį rinkimuose turinčių rinkimų komisijų narių, iš kurių vidutiniškai apie 35 proc. rinkimuose dirbo pirmą kartą.
VRK, rengdamasi 2023 m. kovo 5 d. savivaldybių tarybų narių ir merų rinkimams, organizavo mokymus įvairiems rinkimų dalyviams: savivaldybių ir apylinkių rinkimų komisijų nariams, kandidatų ir jų sąrašų atstovams, politinėms organizacijoms, už politinių organizacijų apskaitą atsakingiems asmenims, visuomenės informavimo priemonių atstovams, jaunimo organizacijoms, rinkėjams ir t. t. Organizuotus mokymus galima suskirstyti pagal temas:

1) įvadiniai mokymai apie rinkimus;
2) VRK informacinės sistemos naudotojų mokymai;
3) politinės reklamos mokymai;
4) antikorupciniai mokymai;
5) mokymai rinkimų organizavimo klausimais ir t. t.

Rinkimų dalyvių mokymai vyko naudojant skirtingus mokymų metodus. Didžioji dalis visų mokymų vyko nuotoliniu būdu (kad mokymų dalyviai galėtų mokymų įrašus vėliau peržiūrėti jiems patogiu metu, o jiems rūpimus klausimus iš anksto galėtų pateikti mokymų organizatoriams).
Atskirą mokymų dalį sudarė mokomieji vaizdo įrašai, demonstraciniai filmukai ir kiti vizualiniai sprendimai, kurių pagalba buvo organizuojamas savarankiškas mokymasis kiekvienam dalyviui patogiu metu.
VRK organizuotuose mokymuose buvo naudota skirtingos formos mokomoji medžiaga: elektroninėje mokymų posistemėje esantys:

1) mokomieji filmukai;
2) mokomieji plakatai, lankstinukai, atmintinės ir t. t.;
3) rinkimų organizatoriaus knyga (svarbiausių teisės aktų rinkinys);
4) instrukcijų rinkiniai;
5) nuotoliniai mokymai;
6) konsultacijos telefonu ir elektroniniu paštu;
7) pratybos ir t. t.

Siekiant užtikrinti tinkamą savivaldybių ir apylinkių rinkimų komisijų narių pasirengimą artėjantiems rinkimams, buvo organizuotos dvi – išankstinio balsavimo bei rinkimų dienos – repeticijos. Jų metu savivaldybių ir apylinkių rinkimų komisijų nariai atliko VRK parengtose užduotyse numatytas išankstino balsavimo ir rinkimų dienos operacijas ir veiksmus mokomojoje VRK informacinės sistemos posistemėje.
Absoliuti dauguma repeticijų dalyvių tinkamai suprato jiems mokymų metu išdėstytą informaciją, kadangi nustatytu laiku ir tinkamai atliko jiems pavestas užduotis.
Komisijų nariams taip pat buvo organizuoti specialūs nuotoliniai mokymai „Rinkimų prieinamumo užtikrinimas rinkėjams, turintiems negalią“, kurių metu įvairių asmenų, turinčių negalią, organizacijų atstovai rinkimų komisijų narius supažindino su kokiais iššūkiais rinkimų metu susiduria rinkėjai, turintys negalią, bei pateikė patarimų, kaip padėti tokiems rinkėjams užtikrinti sklandų balsavimo procesą.
Pasibaigus rinkimams visi mokymuose dalyvavę komisijų nariai gavo įvertinimus už atliktas užduotis. Apylinkių rinkimų komisijų narius atestavo apygardų rinkimų komisijų nariai, o apygardų rinkimų komisijų narius – Vyriausioji rinkimų komisija.

Mokymai savivaldybių ir apylinkių rinkimų komisijoms, kandidatams, žiniasklaidos atstovams

- **2022 m. lapkričio 18 d.** Ką reikia žinoti norint dalyvauti rinkimuose. Politinių organizacijų ir asmenų, ketinančių dalyvauti rinkimuose, atstovai.
- **2022 m. lapkričio 25 d.** Mokymai apie politinę reklamą žiniasklaidos atstovams. Žiniasklaidos atstovai.
- **2022 m. gruodžio 2 d.** Mokymai politinės kampanijos iždininkams. Iždininkai.
- **2022 m. gruodžio 5 d.** Įvadiniai mokymai savivaldybių rinkimų komisijų nariams. Savivaldybių rinkimų komisijų pirmininkai ir nariai.
- **2022 m. gruodžio 16 d.** Politinės kampanijos metu gaunamų skundų nagrinėjimo ir tyrimo tvarkos. Aktualūs tyrimų dėl politinės reklamos skleidimo pažeidimų ir galimų rinkėjų papirkimo atvejų nagrinėjimo aspektai. Galimų interesų konflikto valdymo atvejai. Asmens duomenų apsaugos užtikrinimas rengiantis rinkimams ir jų metu. Savivaldybių rinkimų komisijų pirmininkai ir nariai.
- **2022 m. gruodžio 21 d.** Politinės reklamos stebėsenos mokymai. Savivaldybių rinkimų komisijų pirmininkai ir nariai
- **2023 m. sausio 4 d.** Rinkimų komisijų finansų tvarkymas. Savivaldybių rinkimų komisijų pirmininkai ir buhalteriai.
- **2023 m. vasario 3 d.** Įvadiniai mokymai apylinkių rinkimų komisijų nariams. Kibernetinio saugumo mokymai. Savivaldybių ir apylinkių rinkimų komisijų pirmininkai ir nariai.
- **2023 m. vasario 22 d.** Kaip bendrauti su asmenimis, turinčiais negalią. Savivaldybių ir apylinkių rinkimų komisijų nariai.
- **2023 m. vasario 16–19 d.** Išankstinio balsavimo repeticija. Savivaldybių ir apylinkių rinkimų komisijų nariai.
- **2023 m. vasario 23–26 d.** Generalinė rinkimų dienos repeticija. Savivaldybių ir apylinkių rinkimų komisijų nariai.

VRK, siekdama informuoti rinkėjus apie 2023 m. kovo 5 d. vykusius savivaldybių tarybų ir merų rinkimus bei 2023 m. kovo 19 d. vykusį šių rinkimų pakartotinį balsavimą, naudojosi skirtingais komunikacijos kanalais. Tradiciškai pati svarbiausia informacija apie rinkimus buvo spausdinama įvairių plakatų ir leidinių formatu bei apylinkių rinkimų komisijų platinama rinkėjams. Kiekvienos savivaldybės informacinio leidinio išleidimą bei platinimą kuravo savivaldybių rinkimų komisijos. Informacinius leidinius, skirtus rinkėjams, turintiems negalią, kartu su įvairiomis asmenims su negalia atstovaujančiomis organizacijomis, rengė Vyriausioji rinkimų komisija.

Iki rinkimų dienos įvairiose vietose savivaldybių rinkimų komisijos platino plakatą, kviečiantį į rinkimus, kuriame rinkėjai buvo informuojami apie balsavimo iki rinkimų dienos ir rinkimų dieną būdus bei balsavimo datas. Rinkimų dieną apylinkėse buvo iškabinti plakatai apie balsavimo procedūras, kaip užpildyti rinkimų biuletenį bei reitinguoti kandidatų sąraše esančius kandidatus. Kiekvieno kandidato į merus plakate buvo skelbiama visa rinkėjui apie kandidatą svarbi informacija.

Rinkėjams, turintiems regos negalią, buvo parengtas specialus leidinys Brailio raštu, kurį per savo narius platino Lietuvos aklųjų ir silpnaregių sąjunga. Leidinyje buvo išdėstyta visa svarbiausia informacija apie rinkimus bei parengta atskira informacija, kaip balsuoti rinkimų apylinkėje, naudojantis Brailio raštu parengtomis rinkimų biuletenių įmautėmis. Regėjimo negalią turintiems asmenis specialus leidinys taip pat buvo parengtas ir garsiniu formatu.

Klausos negalią turintiems asmenims į rinkimus kviečiantys vaizdo klipai, spaudos konferencijos ir kandidatų diskusijų laidos buvo rengiamos su vertimu į gestų kalbą. Klausos negalią turintys rinkėjai rinkimų apylinkėse galėjo naudotis savo mobiliaisiais įrenginiais, kad galėtų susisiekti su asmenimis, gestų kalba galinčiais paaiškinti balsavimo procedūrą.

Asmenims, turintiems intelekto negalią, kartu su specialistais buvo parengtas specialus leidinys lengvai suprantama kalba. Šio formato leidinys didelio pasisekimo sulaukė ir tarp senyvo amžiaus rinkėjų, kadangi jame visos sudėtingos rinkimų procedūros išdėstomos paprasčiau.

Tautinių mažumų rinkėjams visa svarbiausia informacija apie rinkimus buvo išversta į tautinių mažumų – lenkų ir rusų – kalbas (parengtas straipsnis laikraštyje „Obzor“ bei specialus laikraščio „Kurier Wileński“ priedas).

Siekiant supažindinti rinkėjus su rinkimų procedūrų naujovėmis, rinkimų rezultatais, buvo organizuojamos spaudos konferencijos. Jos buvo transliuojamos tiesiogiai internetu bei verčiamos į gestų kalbą. Svarbiausias rinkimų dienos konferencijas taip pat transliavo ir nacionalinis transliuotojas.

2023 m. savivaldybių tarybų ir merų rinkimams buvo parengti informaciniai vaizdo ir garso klipai, kuriuos dalis visuomenės informavimo priemonių transliavo neatlygintinai. Visi vaizdo klipai buvo titruoti ir išversti į gestų kalbą. Informaciniai vaizdo klipai taip pat intensyviai buvo transliuojami ir socialiniuose tinkluose – Youtube, Facebook ir Instagram. Rinkėjai socialiniuose tinkluose į rinkimus buvo kviečiami ir informaciniais skydeliais, informuojančiais apie balsavimo būdus bei balsavimo datas.

Didžioji dalis savivaldybių informaciją apie rinkimus platino savo interneto svetainėse bei intensyviai dalijosi VRK skelbiama informacija savo socialinių tinklų paskyrose.

Septyniuose miestuose buvo organizuojama socialinė akcija „Aš balsuosiu“, kurios metu Vilniuje, Trakuose, Druskininkuose, Palangoje, Klaipėdoje, Šiauliuose ir Kaune stovėjo šviečiančios raidės, kviečiančios rinkėjus aktyviai dalyvauti rinkimuose. Nuotraukomis prie raidžių rinkėjai aktyviai dalijosi socialiniuose tinkluose bei galėjo laimėti įvairių prizų.

Jaunuosius rinkėjus ateiti į rinkimus skatino įvairios jaunimo organizacijos, su kuriomis Vyriausioji rinkimų komisija pasirašė bendradarbiavimo susitarimus. Šis bendradarbiavimas padidino informacijos apie rinkimus sklaidą tarp jaunimo.

Informacija apie rinkimus buvo skleidžiama viešajame transporte. Didžiųjų Lietuvos miestų autobusuose ir troleibusuose buvo transliuojami informaciniai vaizdo klipai apie vyksiančius rinkimus. Taip pat buvo organizuotas informacijos apie rinkimus skelbimas viešosiose miesto erdvėse: miestų lauko ekranuose, reklamai skirtuose stenduose prie viešojo transporto stotelių bei kitose gausiai lankomose vietose. Vieno prekybos tinklo ekranuose prie kasų buvo nuolat rodomas informacinis vaizdo klipas, kviečiantis į rinkimus.

Prieš 2023 m. kovo 5 d. balsavimą bei prieš šių rinkimų pakartotinį balsavimą buvo organizuojami kandidatų ir jų sąrašų debatai. Per mažiau nei mėnesį Viešųjų pirkimų įstatymo nustatyta tvarka atrinktas paslaugų teikėjas VšĮ „Pilietinė medija“ nufilmavo daugiau nei 150 laidų, kuriose dalyvavo politinių organizacijų sąrašų atstovai bei kandidatai į merus. Diskusijų laidas vedė E. Jakilaitis, M. Jančius, E. Matonienė, R. Paleckis, A. Perednis, D. Žeimytė-Bilienė. Laidos buvo filmuojamos penkiuose Lietuvos miestuose – Kaune, Utenoje, Vilniuje, Klaipėdoje ir Šiauliuose. Šios rinkimų agitacijos laidos buvo transliuojamos keturiuose didžiuosiuose Lietuvos naujienų portaluose Delfi, Lrytas, 15min bei TV3. Visos diskusijų laidos buvo verčiamos į gestų kalbą.

VYRIAUSIOSIOS RINKIMŲ KOMISIJOS INFORMACINĖ SISTEMA (VRKIS)

Vyriausioji rinkimų komisija, siekdama tobulinti rinkimų technologijas, didinti rinkimų duomenų atvirumą ir skaidrumą, plėtoti elektronines paslaugas, nuolat atnaujina ir tobulina Vyriausiosios rinkimų komisijos informacinę sistemą.
VRKIS tikslas – informacinių technologijų priemonėmis tvarkyti rinkimų ir referendumų organizavimo, rinkėjų sąrašų sudarymo ir tvarkymo, politinių organizacijų ir politinių kampanijų finansavimo kontrolės užtikrinimo, rezultatų nustatymo, rinkėjų ir kandidatų informavimo apie rinkimus, kandidatų parėmimo duomenis.
VRKIS sukurta rinkimų informacijos, politinės kampanijos bei politinių organizacijų finansavimo kontrolės informacijos tvarkymui ir pritaikyta naudoti Lietuvos Respublikos Seimo rinkimams, savivaldybių tarybų ir merų rinkimams, Respublikos Prezidento rinkimams, rinkimams į Europos Parlamentą ir referendumams organizuoti ir vykdyti. Vystant VRKIS, buvo nuosekliai plėtojamos praktikoje pasiteisinusios rinkimų organizavimo programinės priemonės: atvykusių balsuoti rinkėjų žymėjimas, balsų skaičiavimo protokolo duomenų suvedimas rinkimų apylinkėje ir jų publikavimas VRK interneto svetainėje, darbo laiko apskaitos žiniaraščių tvarkymas, politinių organizacijų ir politinių kampanijų finansavimo duomenų tvarkymas, rinkimų organizavimo duomenų apdorojimas. Siekiant įgyvendinti 2022 m. įsigaliojusio Lietuvos Respublikos rinkimų kodekso nuostatas, buvo atnaujinta Elektroninių paslaugų teikimo posistemė, Elektroninių dokumentų pateikimo modulis, per kurį priimami kandidatų pareiškiniai dokumentai. Užtikrinant pakartotinį duomenų panaudojimą iš kitų valstybės registrų, į VRKIS buvo integruota nauja duomenų teikimo sąsaja su Informatikos ir ryšių departamento Įtariamųjų, kaltinamųjų ir nuteistųjų registru. Ši sąsaja suteikia galimybę automatiniu būdu pareiškinius dokumentus dalyvauti rinkimuose teikiantiems kandidatams gauti privalomą informaciją apie jų teistumą. Popierinių pažymų teikimo ir tikrinimo procesas tampa nereikalingas.
Naudojantis integralia ir vieninga VRKIS informacine sistema, per portalą „Rinkėjo puslapis“ (www.rinkejopuslapis.lt) teikiamos Vyriausiosios rinkimų komisijos elektroninės paslaugos.

ELEKTRONINĖS PASLAUGOS RINKĖJAMS, KANDIDATAMS

Portale „Rinkėjo puslapis“ (www.rinkejopuslapis.lt) prieinamos įvairios elektroninės paslaugos, skirtos rinkėjams, kandidatams ir žiniasklaidos atstovams.

RINKĖJŲ INFORMAVIMAS

- Informacijos apie rinkėjui aktualius rinkimus ir įrašymo į rinkėjų sąrašus pateikimas
- Informacijos apie dalyvavimo rinkimų procedūroje pagal naudotojo statusą (rinkėjas, kandidatas, rinkimų komisijos narys, rinkimų stebėtojas ir pan.) pateikimas
- Informacijos apie rinkėjo dalyvavimo procesą rinkimuose pateikimas
- Duomenų apie rinkėjo skirtas lėšas kampanijos dalyviams ir šių lėšų panaudojimą pateikimas
- Duomenų apie vykstančių ir praeityje įvykusių rinkimų rezultatus pateikimas
- Rinkimų apylinkės ir rinkimų apygardos paieška
- Informacijos apie Seimo nario ir aktualios savivaldybių tarybų sudėties paieška ir peržiūra
- Mokymų medžiagos apie rinkimus pateikimas
- Rinkimų rezultatų duomenų rinkinių formavimas ir teikimas

- Rinkimų organizavimo duomenų rinkinių formavimas ir teikimas
- Kandidatų duomenų rinkinių formavimas ir teikimas
- Rinkėjų sąrašų duomenų rinkinių formavimas ir teikimas
- Politinių kampanijų finansavimo duomenų rinkinių formavimas ir teikimas

ELEKTRONINIŲ DOKUMENTŲ PATEIKIMAS IR GAVIMAS

- Rinkėjo prašymų pateikimas (formos F5, P6)
- Pažymų užsakymas ir gavimas
- Skundų ir pranešimų teikimas ir gavimas
- Balsuojančių užsienyje rinkėjų registracija
- Kandidato pareiškinių dokumentų ir prašymų teikimas
- Teikimų dėl komisijų sudarymo, rinkimų stebėtojų bei atstovų rinkimams registravimas
- Politinių organizacijų finansavimo (metinės veiklos) dokumentų teikimas
- Politinių kampanijų finansavimo dokumentų teikimas
- Politinei reklamai taikytinų įkainių, viešosios informacijos rengėjų ir skleidėjų deklaracijų teikimas

ASMENS IŠSIKĖLIMO KANDIDATU PARĖMIMAS

Asmens išsikėlimo kandidatu parėmimo rinkėjo parašu
Įstatymo leidybos ir referendumo iniciatyvos parėmimas rinkėjo parašu

ELEKTRONINĖS PASLAUGOS RINKIMŲ ORGANIZATORIAMS

Vyriausioji rinkimų komisija teikia elektronines paslaugas, skirtas rinkimų organizatoriams – VRK darbuotojams, rinkimų apylinkių, apygardų komisijų nariams, ambasadoms, kurios pasiekiamos prisijungus per vidinę portalo „Rinkėjo puslapis“ sritį.
Rinkimų organizatoriai rinkimų planavimui, organizavimui ir priežiūrai vykdyti naudojasi šiomis paslaugomis:
Rinkimų dienos vedlys suteikia galimybę apygardų, apylinkių rinkimų komisijų nariams pildyti balsų skaičiavimo protokolus ir suvestus duomenis perduoti VRK.
Darbo užmokestis, tabeliai ir sąmatos (DTS) – VRKIS posistemė, palengvinanti rinkimų komisijų narių priėmimo, atleidimo kontrolę, apylinkėms skirtų lėšų planavimą, darbo laiko apskaitos žiniaraščių pildymą ir kitas buhalterinės apskaitos veiklas.

RINKĖJAI (IKI RINKIMŲ DIENOS)

VRKIS rinkėjų sąrašų tvarkymo posistemės dalis (toliau – posistemė RINKĖJAI) skirta atlikti šiuos rinkėjų sąrašų tvarkymo uždavinius iki rinkimų dienos:

- susipažinimas ir informacijos teikimas rinkėjams (jų pačių duomenų) apie išankstinį rinkėjų sąrašą;
- rinkimų apylinkės išankstinio rinkėjų sąrašo surašymo eiliškumo tvarkymas;
- prašymų (F5) įrašyti į rinkimų apylinkės rinkėjų sąrašą registravimas, automatizuotas informacijos apie tai siuntimas apygardos rinkimų komisijai ir, gavus iš jos sutikimą dėl rinkėjų sąrašų pakeitimo, informacinės rinkėjo kortelės spausdinimas;
- balsuosiančių namuose prašymų (P6) registravimas ir balsuojančių namuose rinkėjų sąrašo sudarymas;
- balsavusių (nebalsavusių) namuose registravimas, nurodoma priežastis, kodėl rinkėjas, įrašytas į balsuojančių namuose rinkėjų sąrašą, nebalsavo;
- pakeitimų išankstiniame rinkėjų sąraše, galutinio rinkėjų sąrašo spausdinimas;

- pranešimų apie rinkimus naujai įrašytiems rinkėjams spausdinimas;
- rinkėjų, balsuojančių ne rinkimų dieną, sąrašų sudarymas ir balsavimo fakto registravimas.

ABRIS – RINKĖJAI (RINKIMŲ DIENA)

Posistemės RINKĖJAI rinkimų dienos dalis (ABRIS) skirta:

- rinkimų dieną atvykusių balsuoti rinkėjų žymėjimui;
- rinkėjų prašymų balsuoti kitoje rinkimų apylinkėje registravimui ir kitų rinkimų apylinkių komisijų sutikimų dėl balsavimo šioje rinkimų apylinkėje registravimui, ir rinkimų biuletenių išdavimo dokumentų automatiniam sudarymui ir spausdinimui.

Iškilus trumpalaikiams ryšio sutrikimams, atvykusių balsuoti rinkėjų žymėjimas gali būti vykdomas rinkimų apylinkės kompiuteryje esančiame elektroniniame rinkimų apylinkės rinkėjų sąraše, kuris gali būti pasiekiamas nenaudojant elektroninio ryšio.

FINANSAVIMAS

Politinės kampanijos stebėsenos grupės nariams rinkimų apygardoje skirta VRKIS posistemė, kurioje atsakingi rinkimų apygardos komisijos nariai teikia duomenis apie pastebėtą politinę reklamą.

BENDRADARBIAVIMAS SU KITOMIS INSTITUCIJOMIS TEIKIANT ELEKTRONINES PASLAUGAS

Siekdama efektyvaus VRKIS funkcionalumo, VRK bendradarbiauja su kitomis įstaigomis, žiniatinklio paslaugų (web service) pagalba teikdama ir priimdama būtinus duomenis. Valstybinė mokesčių inspekcija prie Finansų ministerijos teikia kandidatų ir aukojančių politinės kampanijos dalyviams, mokančių nario mokesčius politinėms organizacijoms asmenų metinių pajamų ir turto deklaracijų duomenis. VĮ Registrų centras teikia rinkėjų sąrašui sudaryti reikiamus duomenis. Informacinės visuomenės plėtros komitetas sudaro galimybę pasinaudojant Valstybės informacinių išteklių sąveikumo platforma (VIISP) identifikuoti asmenis, kurie jungiasi prie VRK teikiamų el. paslaugų.

VRKIS teikiami duomenys

Institucija	Teikiami duomenys
Valstybinė mokesčių inspekcija (VMI)	Gyventojų pajamų mokesčio informacinės sistemos duomenys
VĮ Registrų centras	Lietuvos Respublikos gyventojų registro, Lietuvos Respublikos juridinių asmenų registro ir Lietuvos Respublikos adresų registro, Neveiksnių ir ribotai veiksnių asmenų registro duomenys
Informacinės visuomenės plėtros komitetas (IVPK)	Paslaugų gavėjų tapatybės nustatymo duomenys per Valstybės informacinių išteklių sąveikumo platformą (VIISP)

Institucija	Teikiami duomenys
Valstybinio socialinio draudimo fondo valdyba prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (SODRA)	SODROS informacinės sistemos duomenys
Informatikos ir ryšių departamentas prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos	Įtariamųjų, kaltinamųjų ir nuteistųjų registro duomenys
Neįgalumo ir darbingumo nustatymo tarnyba prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos	Rinkėjų, dėl nustatyto neįgalumo turinčių teisę balsuoti namuose, duomenys
Teisingumo ministerija	Politinių organizacijų narių sąrašų informacinės sistemos duomenys
Vyriausioji tarnybinės etikos komisija (VTEK)	Privačių interesų registro duomenys

VRKIS NAUDOJAMOS SAUGOS PRIEMONĖS

VRKIS priskiriama antrosios kategorijos informacinėms sistemoms, todėl yra užtikrinami aukštesni ir šiai kategorijai keliami reikalavimai. VRKIS sukurta vadovaujantis:
1. Bendruoju elektroninės informacijos saugos reikalavimų aprašu, patvirtintu Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2013 m. liepos 24 d. nutarimu Nr. 716 „Dėl Bendrųjų elektroninės informacijos saugos reikalavimų aprašo, Saugos dokumentų turinio gairių aprašo ir Valstybės informacinių sistemų, registrų ir kitų informacinių sistemų klasifikavimo ir elektroninės informacijos svarbos nustatymo gairių aprašo patvirtinimo“.
2. Techniniais valstybės registrų (kadastrų), žinybinių registrų, valstybės informacinių sistemų ir kitų informacinių sistemų elektroninės informacijos saugos reikalavimais, patvirtintais Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro 2013 m. spalio 4 d. įsakymu Nr. 1V-832.

Kiekvienais metais yra atliekamas VRKIS:
• elektroninės informacijos saugumo reikalavimams vertinimas;
• rizikos vertinimas;
• atsparumo įsilaužimui testavimo ir kritinės apkrovos vertinimas.
Pagal gautus rezultatus, nedelsiant sudaromas VRKIS neatitikčių valdymo planas ir pagal nustatytus prioritetus šalinamos neatitiktys.

VRKIS tarnybinės stotys ir kita kompiuterinė įranga, reikalinga patikimam ir saugiam sukurtos VRKIS dalies programinės įrangos veikimui, laikoma specialiame, tarptautinį informacijos saugos standartą (LST ISO/IEC 27001:2013) atitinkančiame duomenų centre Lietuvoje.

Naudojamos saugos priemonės užtikrina VRKIS duomenų vientisumą, pasiekiamumą ir konfidencialumą. VRKIS saugos priemonės tobulinamos nuolat. 2021 m. pradėtas naudoti VRKIS įvykių audito įrankis.
VRKIS yra užtikrinamas rezervinis kopijavimas ir archyvavimas, taikoma duomenų gy-

vavimo ciklo valdymo metodika, kuri numato nuoseklų duomenų išsaugojimą numatytais laikotarpiais. Paskutinį kartą VRKIS atkūrimas iš rezervinių kopijų buvo atliktas 2022 m. rugsėjo 9 d.

Stabiliam sukurtos VRKIS techninės bei programinės įrangos veikimui bei saugumui būtinas kvalifikuotas administravimas. VRKIS administratoriai nuolat stebi informacinę sistemą, užtikrindami nepertraukiamą ir saugų veikimą, atlieka privilegijuotų naudotojų teisių matricos peržiūrą dėl perteklinių teisių. 2022 metais VRKIS pasiekiamumas buvo ne mažiau 99,5 proc., neįskaitant planuotų VRKIS atnaujinimo darbų.

KIBERNETINIS SAUGUMAS

2022 metais kibernetinių incidentų prieš VRKIS nebuvo užfiksuota. Rengiantis 2023 m. rinkimams, buvo atliktas nepriklausomas VRKIS atitikties elektroninės informacijos saugumo reikalavimams vertinimas, įvykdyti pažeidžiamumų ir kritinės apkrovos testavimai. Dėl nuolat didėjančio kibernetinių atakų kiekio, ypač prieš informacinių sistemų naudotojus, buvo organizuoti kibernetinio saugumo mokymai rinkimų apygardų ir apylinkių darbuotojams. Didžiausias dėmesys buvo skiriamas kibernetinės higienos, elektroninių laiškų ir saugių svetainių identifikavimui.

Iš viso per 2022 m. buvo pateikta daugiau nei 60 skundų dėl VRK priimtų sprendimų ar dėl įpareigojimo VRK atlikti nurodytus veiksmus. Skundų, susijusių su 2023 m. kovo 5 d. savivaldybių tarybų ir merų rinkimų kampanija, t. y. nuo politinės kampanijos pradžios iki galutinių rinkimų rezultatų apskundimo termino pabaigos (nuo 2022-10-07 iki 2023-03-29), gauta per 30. Dažniausia skundus teikė politinės kampanijos dalyviai, pretendentai į kandidatus, politinės partijos, dėl kurių VRK buvo priėmusi sprendimus dėl teisės aktų pažeidimų.

Nuo politinės kampanijos pradžios iki galutinių rinkimų rezultatų apskundimo termino pabaigos (t. y. nuo 2022-10-07 iki 2023-03-29) buvo gauti 37 skundai.

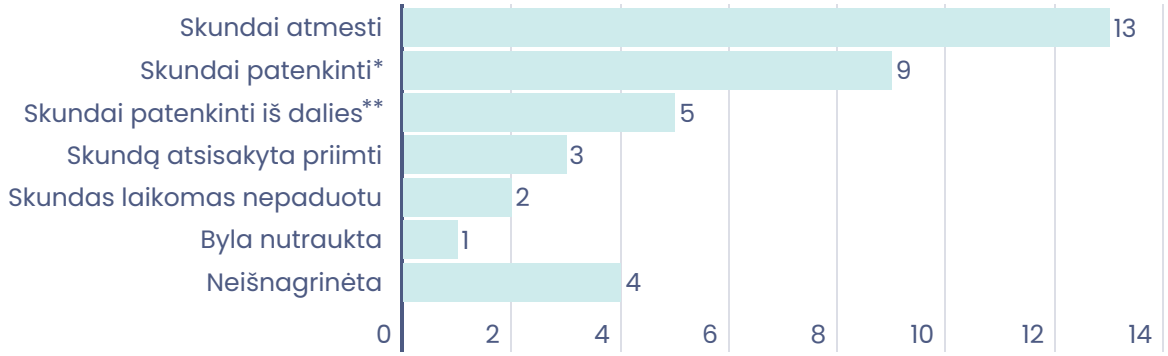

*šiose bylose buvo ginčijami viso 4 VRK sprendimai (6 skundai – dėl pareiškinių (1 VRK sprendimas); 3 skundai – dėl 3 kitų VRK sprendimų (dėl kandidatų neregistravimo, dėl kandidatų eiliškumo).

**šiose bylose buvo ginčijamas 1 VRK sprendimas - dėl pareiškinių dokumentų pateikimo.

SU RINKIMAIS SUSIJĘ TEISMINIAI GINČAI

Dėl kandidatų registravimo/neregistravimo, kandidatų sąrašo eiliškumo koregavimo

Teismuose buvo ginčijami VRK sprendimai, susiję su kandidatų ir politinės kampanijos dalyvių registravimu/neregistravimu, kandidatų sąrašo eiliškumo koregavimu. Skundus teismui teikė patys pretendentai į kandidatus, kandidatai ir politinės organizacijos.

Pavyzdžiui, administracinėje byloje Nr. eR-16-624/2022 pareiškėjai ginčijo VRK pirmininko įgalioto asmens Andriaus Vaišnio 2022 m. spalio 21 d. sprendimą Nr. PK1-2023STR-S49 atsisakyti registruoti rinkimų komitetą „Liudvikas Ragauskis ir kiti už konstitucines gyventojų (Vilniečių) teises“ Vilniaus miesto rinkimų apygardoje savarankišku savivaldybių tarybų ir merų rinkimų politinės kampanijos dalyviu, kuris priimtas motyvuojant tuo, kad rinkimų komitetas nėra teisės aktų nustatyta tvarka įsteigtas ir įregistruotas viešasis juridinis asmuo, kuris pagal Rinkimų kodekso ir kitų teisės aktų nuostatas turi teisę teikti dokumentus dėl jo įregistravimo savarankišku politinės kampanijos dalyviu ir kuris gali kandidatuoti į savivaldybių tarybų narius bei merus. Pareiškėjai laikėsi pozicijos, jog priimtas VRK sprendimas yra nepagrįstas ir neteisėtas, nes prieštarauja aukštesnės galios teisės aktams – Konstitucijos 35 straipsniui, 119 straipsnio 2 daliai bei Europos vietos savivaldos chartijos 3 straipsnio 2 daliai, kadangi piliečiams yra suteikta teisė laisvai vienytis į bendrijas, politines partijas ar asociacijas ir tai nereiškia prievolės privalomai steigti juridinį asmenį. Teisėjų kolegija, įvertinusi byloje ginčytą VRK sprendimą Politinių organizacijų įstatymo ir Rinkimų kodekso nustatyto

teisinio reguliavimo kontekste, nurodė, kad nėra pagrindo manyti jį esant neteisėtu ir naikinti: rinkimų komitetas „Liudvikas Ragauskis ir kiti už konstitucines gyventojų (Vilniečių) teises“ nėra juridinis asmuo, registruotas Juridinių asmenų registre, nėra politinė organizacija – politinė partija arba politinis komitetas – galintis būti rinkimų politinės kampanijos dalyviu, registruojamu savo paties prašymu Rinkimų kodekso nustatyta tvarka, todėl jį, atsižvelgiant į Rinkimų kodekso 68 straipsnio 1 dalies nuostatas, teisėtai ir pagrįstai atsisakyta įregistruoti savarankišku politinės kampanijos dalyviu. Pareiškėjų skundas atmestas, o VRK sprendimas pripažintas pagrįstu ir teisėtu.

Administracinėje byloje Nr. R-4-575/2023 pareiškėjas politinė partija Liberalų sąjūdis ginčijo VRK 2023 m. sausio 17 d. sprendimo Nr. Sp-16 „Dėl kandidatų, neatitinkančių Lietuvos Respublikos rinkimų kodekso reikalavimų, neregistravimo“ dalį, kuria iš rinkimų sąrašų buvo išbraukta dalis šios politinės partijos keliamų kandidatų, kurie laiku, t. y. iki Rinkimų kodekse nustatyto pareiškinių dokumentų pateikimo termino pabaigos, nepateikė Rinkimų kodekso 75 straipsnio 2 dalies 9 punkte nurodyto pareiškinio dokumento – biografijos. VRK savo sprendimą priėmė vadovaudamasi Rinkimų kodekso 75 straipsniu, 80 straipsnio 3 dalimi, 81 straipsnio 4 dalies 1–3 punktais, nusprendusi, kad kandidatai, laiku nepateikę kandidato biografijos, neatitinka Rinkimų kodekso reikalavimų. Teismas, įvertinęs byloje nustatytas aplinkybes, konstatavo, kad šiuo atveju VRK neatliko savo imperatyvios pareigos, nustatytos Rinkimų kodekso 80 straipsnio 5 dalyje, t. y. nustačiusi, kad pateikti ne visi Rinkimų kodekse nurodyti pareiškiniai dokumentai ar juose yra trūkumų, apie tai nepranešė pareiškėjo atstovui rinkimams ir nenustatė termino trūkumams pašalinti. Teismas pažymėjo, kad sistemiškai vertinant Rinkimų kodekso normas, pripažintina, jog tais atvejais, kai politinės partijos, politiniai komitetai ir kandidatai teisėtai ir sąžiningai pateikia pareiškinius dokumentus paskutinėmis Rinkimų kodekse nustatytų terminų dienomis ir valandomis, VRK gali nepakakti laiko nustatyti pareiškinių dokumentų trūkumus, apie juos pranešti ir nustatyti terminą tokiems trūkumams pašalinti, kuris atitiktų nurodytą Rinkimų kodekso 80 straipsnio 5 dalyje. Tačiau šis teisinio reguliavimo trūkumas negali iš viso eliminuoti VRK pareigos informuoti kandidatus apie nustatytus pareiškinių dokumentų trūkumus ir suteikti jiems laiko tokius trūkumus ištaisyti. Tokia išvadą teisėjų kolegija padarė atsižvelgdama į tai, kad įstatymų leidėjas VRK suteikia ilgesnį nei trisdešimties dienų laikotarpį kandidatų pateiktai informacijai tikrinti, kreiptis su prašymais pateikti informaciją į kitas institucijas, kad šios praneštų kandidatui registruoti reikšmingus duomenis (Rinkimų kodekso 80 str. 1 d.). Teismas nusprendė, jog skundžiamu sprendimu buvo neproporcingai apribota pareiškėjo kandidatų pasyvioji rinkimų teisė, įtvirtinta Konstitucijoje ir Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijoje, todėl tenkino pareiškėjo skundą ir panaikino ginčytą VRK sprendimą.

Iš esmės panašios pozicijos laikytasi ir kitose LVAT nagrinėtose administracinėse bylose, kuriose buvo ginčijamos kitos VRK 2023 m. sausio 17 d. sprendimo Nr. Sp-16 „Dėl kandidatų, neatitinkančių Lietuvos Respublikos rinkimų kodekso reikalavimų, neregistravimo“ dalys neregistruoti kitų politinių organizacijų keliamų dalies kandidatų, jiems laiku nepateikus savo biografijų, nuotraukų ir (ar) turto ir pajamų deklaracijų, taip pat nesumokėjus reikiamo dydžio ar netinkama forma sumokėjus rinkimų užstatą (žr., pvz., procesinius sprendimus administracinėse bylose Nr. R-5-552/2023, Nr. eR-7-815/2023, Nr. eR-8-602/2023, Nr. eR-9-821/2023, Nr. eR-10-968/2023, Nr. eR-11-1188/2023, Nr. eR-12-502/2023, Nr. eR-13-415/2023, Nr. eR-14-662-2023, Nr, eR-15-624).

Administracinėje byloje Nr. eR-17-624/2023 pareiškėjas Lietuvos regionų partija ginčijo

VRK 2023 m. vasario 2 d. sprendimo Nr. Sp-26 „Dėl kandidatų, nesurinkusių Lietuvos Respublikos rinkimų kodekse nustatyto rinkėjų parašų skaičiaus, neregistravimo“ dalį, kuria nuspręsta neregistruoti Lietuvos regionų partijos į savivaldybių merus iškeltos kandidatės, taip pat šios partijos keltų kandidatų į savivaldybių tarybų narius sąrašo, nesurinkus Rinkimų kodekse nustatyto rinkėjų parašų skaičiaus. Įvertinęs byloje nustatytas aplinkybes, teismas konstatavo, kad pareiškėjo kandidatų sąrašą ir kandidatę Lietuvos Respublikos savivaldybių tarybų merų rinkimuose Klaipėdos miesto savivaldybėje turėjo paremti ne mažiau kaip 840 šios savivaldybės rinkėjų, tačiau likus 45 dienoms iki rinkimų dienos, pareiškėjo grąžintuose parašų rinkimo lapuose nebuvo 840 Klaipėdos miesto savivaldybės rinkėjų parašų, atitinkančių Rinkimų kodekso nustatytus reikalavimus, todėl kitokio sprendimo, nei ginčijama jo dalis, VRK, vadovaudamasi Rinkimų kodekso 81 straipsnio 4 dalies 5 punkto ir 5 dalies 3 punkto nuostatomis, neturėjo pagrindo priimti. Teismas pažymėjo, jog reikalavimai dėl rinkėjų skaičiaus, apskaičiuojamo Rinkimų kodekso nustatyta tvarka, kurie turi parašais paremti kandidatų sąrašą ir kandidatą savivaldybėje, yra imperatyvūs, todėl aplinkybė, kad trūkstamas rinkėjų skaičius yra menkas, nėra reikšminga. Rinkimų kodeksas nenumato, kad trūkumai, esantys pagrindu neįskaičiuoti rinkėjų parašų, iš jų – ir aptarti Rinkimų kodekso 80 straipsnio 4 dalies 3–4 punktuose, galėtų būti taisomi, pateikiant tokių asmenų pareiškimus, kuriais būtų papildomi ar ištaisomi nenurodyti / neteisingai nurodyti duomenys. Teismas atmetė pareiškėjo skundą, o VRK sprendimą pripažino pagrįstu ir teisėtu.

Iš esmės analogiškas ginčą kėlė ir Lietuvos regionų partija, kurios keliamas kandidatų sąrašas ir kandidatas Klaipėdos mieste nesurinko reikiamo skaičiaus rinkėjo parašų (trūko 6 rinkėjų parašų: reikėjo surinkti 840, o surinkti 834 rinkėjų parašai), tačiau teismas pareiškėjų prašymą atmetė, o VRK sprendimą neregistruoti šios partijos kandidatų sąrašo ir kandidato paliko nepakeistą (žr. administracinė byla Nr. eR-17-624/2023).

Administracinėje byloje Nr. eR-20-602/2023 pareiškėjas (kandidatas į Anykščių rajono savivaldybės merus ir savivaldybės tarybos narius K. T.) ginčijo VRK 2023 m. kovo 7 d. sprendimą Nr. Sp-58, kuriuo nuspręsta panaikinti pareiškėjo registravimą, ir prašė teismo įpareigoti VRK atstatyti pareiškėjo registravimą kandidatu į Anykščių rajono savivaldybės merus ir savivaldybės tarybos narius. VRK ginčijamą sprendimą priėmė vykdydama įsiteisėjusį Panevėžio apygardos teismo 2023 m. vasario 2 d. nuosprendį baudžiamojoje byloje Nr. 1A-2-531/2023, kuriuo pareiškėjui pritaikyta baudžiamojo poveikio priemonė – teisės dirbti tam tikrą darbą ar užsiimti tam tikra veikla atėmimas, atimant teisę dirbti valstybės tarnyboje 4 metams, taip pat atsižvelgdama į VRK prašymu pateiktą Panevėžio apygardos teismo teisėjo raštą. Teismas atkreipė dėmesį, kad Panevėžio apygardos teismo 2023 m. vasario 2 d. nuosprendžio baudžiamojoje byloje Nr. 1A-2-531/2023 rezoliucinėje dalyje yra minima „valstybės tarnyba“, o motyvuojamoje dalyje – „valstybės tarnautojas (valstybės politikas)“. Teisėjų kolegijos vertinimu, minėtu nuosprendžiu pareiškėjui taikytas apribojimas – teisės dirbti valstybės tarnyboje 4 metams atėmimas – nebuvo aiškus ir negalėjo būti vienareikšmiškai suprantamas kaip apribojantis pareiškėjo teisę būti kandidatu į savivaldybės tarybos narius ar eiti savivaldybės tarybos nario ar mero pareigas. Todėl norėdama priimti administracinį sprendimą, panaikinantį kandidato į savivaldybės tarybos narius ir merus registraciją dėl minėtu Panevėžio apygardos teismo nuosprendžiu pareiškėjui pritaikytos baudžiamojo poveikio priemonės, VRK tokį sprendimą turėjo motyvuoti pagal BPK 361 straipsnį pateiktu teismo procesiniu sprendimu dėl nuosprendžio vykdymo metu kylančių abejonių ir neaiškumų ar pagal BPK 362 straipsnį priimtu teismo procesiniu sprendimu dėl su nuosprendžio vykdymu susijusių klausimų išsprendimo, kuriame būtų išaiškinta,

kokie apribojimai taikomi pagal pareiškėjui taikomą baudžiamojo poveikio priemonę, ir pašalintos visos dėl šios poveikio priemonės taikymo ir aiškinimo kylančios abejonės. Teisėjų kolegija taip pat pažymėjo, kad byloje pateiktas Panevėžio apygardos teismo teisėjo (vieno iš nuosprendį priėmusio teisėjų kolegijos narių) raštas, kuriuo paaiškinta, kuo vadovavosi Panevėžio apygardos teismas, spręsdamas baudžiamojo poveikio priemonės skyrimo klausimą, nėra tolygus pagal BPK 361 straipsnį priimamam teismo procesiniam sprendimui dėl teismo nuosprendžio vykdymo metu kylančių abejonių ir neaiškumų pašalinimo ar pagal BPK 362 straipsnį priimamam teismo procesiniam sprendimui dėl su nuosprendžio vykdymu susijusių klausimų išsprendimo. Teismas padarė išvadą, kad esant neaiškumams dėl nuosprendžio turinio, kiek jis susijęs su pareiškėjui taikyta baudžiamojo poveikio priemone, nei VRK, nei administracinę bylą nagrinėjantis teismas negali aiškinti nuosprendyje vartotų sąvokų, nes tai yra baudžiamosios bylos dalykas. Teismas panaikino skundžiamą VRK sprendimą, kaip priimtą nesant pakankamo pagrindo.

Administracinėje byloje Nr. R-2-629/2023 pareiškėjas Liberalų sąjūdžio Trakų rajono skyrius kreipėsi į LVAT su skundu, kuriuo prašė panaikinti VRK 2023 m. sausio 6 d. sprendimą Nr. 2-33(2.5) „Dėl kandidatų sąrašo“ ir įpareigoti VRK pakoreguoti pareiškėjo kandidatų į savivaldybės tarybos narius sąrašą, nustatant kandidatų eiliškumą pagal Liberalų sąjūdžio Trakų rajono skyriaus visuotinio susirinkimo protokolą, nes teikiant pareiškinius dokumentus partijos skyriaus atstovė suklydo, t. y. dėl neapdairumo minėtą sąrašą sudarė atsitiktine tvarka, nesilaikydama skyriaus visuotinio susirinkimo protokolu patvirtinto eiliškumo. VRK ginčijamu sprendimu atsisakė tenkinti pareiškėjo prašymą ištaisyti klaidą, remdamasi Rinkimų kodekso 78 straipsnio 6 dalies, 88 straipsnio 7 dalies nuostatomis, jog pasibaigus pareiškinių dokumentų pateikimo terminui, VRK tokia teisė nėra suteikta. Teisėjų kolegijos vertinimu, sąrašas, neatitinkantis partijos valios tikrojo turinio, negali būti pripažįstamas tinkamu pareiškiniu dokumentu Rinkimų kodekso 75 straipsnio 1 dalies 2 punkto prasme, todėl padaryta klaida turėjo būti ištaisyta. Priešingas susidariusios situacijos vertinimas galėtų sudaryti prielaidas materialiosios konstitucinės rinkimų teisės (visa apimtimi) pažeidimui. Teismas pažymėjo, kad klaidos atsiradimas techniniuose rinkimų etapuose *per se* (savaime) nereiškia rinkimų nesąžiningumo, jei laikomasi bendrųjų rinkimų lygybės, skaidrumo, nešališkumo ir nepriklausomumo principų, todėl VRK skundžiamu sprendimu nepagrįstai remdamasi Rinkimų kodekso 86 straipsniu ir 78 straipsnio 6 dalimi netenkino pareiškėjo prašymo. Šiuo atveju pareiškėjo valia nebuvo keičiama ar pildoma, kandidatų į savivaldybės tarybos narius sąrašas nebuvo keičiamas, buvo tik ištaisyta techninė klaida, atsiradusi dėl netinkamo Liberalų sąjūdžio Trakų rajono skyriaus visuotinio susirinkimo protokolo turinio perkėlimo į elektroninę sistemą. LVAT panaikino ginčytą VRK sprendimą ir įpareigojo pareiškėjo prašymą išnagrinėti iš naujo.

Dėl politinės partijos teisės atšaukti iškelto kandidato pareiškinius dokumentus

Teismuose buvo ginčijami keli VRK sprendimai, susiję su politinės partijos teise atšaukti iškelto kandidato pareiškinius dokumentus. Skundus teikė kandidatas rinkimuose ir politinė partija.

Pavyzdžiui, administracinėje byloje Nr. eR-1-556/2023 pareiškėjas (kandidatas į Klaipėdos rajono savivaldybės merus) ginčijo VRK 2023 m. sausio 5 d. sprendimo Nr. 2-27 (2.11), kuriuo pareiškėjui atsisakyta išduoti kandidato į savivaldybės merus parašų

rinkimo lapus Žemaičių partijai atšaukus jo pareiškinius dokumentus, pagrįstumą ir teisėtumą. Pareiškėjas savo prašymą motyvavo tuo, kad Žemaičių partijos įstatuose jokiam valdymo organui, taip pat ir vienasmeniam partijos pirmininkui, nėra numatyta galimybė atšaukti iškeltus kandidatus. Teismas pažymėjo, jog Rinkimų kodekso nuostatos leidžia teigti, kad politinei partijai (įstatymų leidėjas neišskiria politinės partijos valdymo organo) įteikus VRK pareiškinius dokumentus, būtent politinė partija turi teisę savo pareiškinius dokumentus paskelbti visiškai ar iš dalies atšauktais. Nagrinėtu atveju pareiškiniai dokumentai buvo atšaukti vieno iš politinės partijos valdymo organų. Žemaičių partijos pirmininko sprendimo teisėtumas nepatenka į ABTĮ 17 straipsnio 1 dalies 11 punkte numatytą ginčų kategoriją ir pagal bendrąją taisyklę bei Specialiosios teisėjų kolegijos formuojamą praktiką galėtų būti nagrinėjamas bendrosios kompetencijos teisme. Įvertinusi byloje nustatytas aplinkybes, teisėjų kolegija konstatavo, jog priimdama skundžiamą sprendimą VRK veikė pagal įstatymų jai suteiktą kompetenciją – gavusi politinės partijos valdymo organo oficialiai išreikštą nenuginčytą valią, priėmė pagrįstą bei teisėtą sprendimą, todėl atmetė pareiškėjo skundą, o VRK sprendimą pripažino pagrįstu ir teisėtu.

Administracinėje byloje Nr. eR-18-415/2023 pareiškėja Darbo partija prašė teismo panaikinti VRK 2023 m. vasario 2 d. sprendimo Nr. Sp-30 dalį, kuria nuspręsta įregistruoti savivaldybių tarybų ir merų rinkimuose Darbo partijos iškeltą kandidatą E. G. Darbo partijos kandidatų sąraše, arba įpareigoti VRK panaikinti šio kandidato įregistravimą. Pareiškėjas savo prašymą motyvavo tuo, kad žiniasklaidoje 2023 m. sausio 30 d. pasirodžius žiniai apie jų iškeltam kandidatui pareikštus įtarimus dėl neteisėto disponavimo narkotinėmis ar psichotropinėmis medžiagomis turint tikslą jas platinti arba dėl neteisėto disponavimo labai dideliu narkotinių ar psichotropinių medžiagų kiekiu, Darbo partijos prezidiumas 2023 m. sausio 31 d. sprendimu E. G. pašalino iš partijos. VRK skundžiamu sprendimu šio Darbo partijos prašymo netenkino ir įregistravo E. G. Darbo partijos kandidatų sąraše, motyvuodama tuo, kad prašymas buvo pateiktas praleidus Rinkimų kodekso 87 straipsnio 1 dalyje įtvirtintą 40 dienų terminą, kuris yra naikinamasis terminas, kuriam pasibaigus VRK neturi teisės tenkinti prašymų dėl pareiškinių dokumentų atšaukimo. Teismas pritarė tokiam VRK vertinimui ir nurodė, kad VRK teisėtai netenkino Darbo partijos prašymo, nes prašymas pateiktas likus mažiau nei 40 dienų iki rinkimų dienos (Rinkimų kodekso 87 straipsnio 1 dalis). Teisėjų kolegija atkreipė dėmesį, kad partija, kuri daugiamandatėje rinkimų apygardoje gali kelti kandidatus, įtraukdama juos į pateikiamą kandidatų sąrašą, nebūtinai pagal asmens (kandidato) buvimo partijos nariu kriterijų, vertintina kaip kvalifikuotas rinkimų teisinių santykių subjektas, todėl prisiima visas rizikas ne tik pasirinkdama kandidatus, bet ir įgyvendindama teises, įtvirtintas Rinkimų kodekse, tarp jų ir šiame kodekse nustatytų terminų, kaip itin svarbių procedūrinių instrumentų, užtikrinančių sklandų rinkimų organizavimą, taikymo aspektu. Teismas atmetė pareiškėjo skundą, o VRK sprendimą pripažino pagrįstu ir teisėtu.

Dėl rinkimų organizavimo tvarkos – pakartotinio balsavimo

Teisme buvo ginčijami keli VRK sprendimai, susiję su pakartotinio balsavimo tvarka. Skundus teikė politinės kampanijos dalyviai (kandidatas ir politinė partija).

Administracinėje byloje Nr. R-27-463/2023 pareiškėjas politinė partija Tėvynės sąjunga-Lietuvos krikščionys demokratai ginčijo VRK 2023 m. kovo 14 d. sprendimo

Nr. Sp-72 dalį, kuria, atsižvelgiant į LVAT sprendimą administracinėje byloje Nr. eR-20-602/2023, nuspręsta pakeisti ankstesnį VRK sprendimą dėl savivaldybių tarybų ir merų rinkimų pakartotinio balsavimo Anykščių rajono savivaldybėje, į pakartotinį balsavimą grąžinant iš jo pašalintą kandidatą K. T., laikant rinkėjus, 2023 m. kovo 14 d. balsavusius už D. Ž. ir S. O., nebalsavusiais bei sudarant jiems galimybę balsuoti 2023 m. kovo 15–16 d. ir pakartotinio balsavimo dieną – 2023 m. kovo 19 d. Pareiškėjas nurodo, kad su šiuo VRK sprendimu nesutinka, nes juo iš rinkimų antrojo turo buvo pašalintas Tėvynės sąjungos-Lietuvos krikščionių demokratų kandidatas S. O. Teismas šioje byloje vertino, ar balsuojant pirmą kartą balsų daugumą surinkusio kandidato, kuriam taikoma baudžiamojo poveikio priemonė ir kuris buvo pašalintas iš pakartotinio balsavimo, bet teismo tvarka tokį pašalinimą nuginčijo, teisių atkūrimas – teisinių prielaidų būti išrinktam pakartotinio balsavimo metu sudarymas, atitinka Rinkimų kodekse įtvirtintą teisinį reguliavimą, nepažeidžia kitų suinteresuotų subjektų teisių ir teisėtų interesų, susijusių su prarasta galimybe dalyvauti pakartotiniame balsavime. Teisėjų kolegija pažymėjo, jog nors administracinėje byloje Nr. R-20-602/2023 vertintas poreikis pašalinti kilusius neaiškumus atvejais, jei rinkimų organizavimo institucijai kyla abejonių dėl pasyviosios rinkimų teisės įgyvendinimo ribojimų, nustatytų pagal BK nuostatas, negalima tvirtinti, kad VRK šioje byloje apskritai buvo užkirstas kelias priimti sprendimus dėl kandidatų, gavusių daugiausia balsų balsuojant pirmą kartą, dalyvavimo pakartotiniuose rinkimuose. Konstitucinė VRK paskirtis organizuoti rinkimus turi būti aiškinama taip, kad ši institucija turi priimti objektyvius ir veiksmingus sprendimus dėl rinkimų organizavimo, atsižvelgdama į specifines konkretaus atvejo aplinkybes. Nors Rinkimų kodekso 81 straipsnio 6 dalies nuostatos teisinės situacijos, susijusios su kandidatų, kuriems taikoma baudžiamojo poveikio priemonė, nereglamentuoja, visais atvejais turi būti taikomi rinkimų principai, kurių esminiai pažeidimai yra savarankiški pagrindai teisinei intervencijai į rinkimų rezultatus, siekiant konstitucinių vertybių apsaugos – pasyviosios ir aktyviosios rinkimų teisių įgyvendinimo laikantis lygiateisiškumo, skaidrumo, sąžiningumo ir teisėtumo principų, įtvirtintų Rinkimų kodekso 3 straipsnyje. Teismo vertinimu, susiklosčiusi ginčo situacija buvo susijusi su sklandiems rinkimams neįprastu faktiniu ir teisiniu kontekstu. Draudimas įgyvendinti pasyviąją rinkimų teisę, be teisėto pagrindo taikytas pirmąjį rinkimų turą laimėjusiam kandidatui, būtų reiškęs Konstitucijos 34 straipsnio 2 dalyje garantuojamos pasyviosios rinkimų teisės paneigimą. Nagrinėtu atveju VRK taikant teisę apsisprendus iki pakartotinių rinkimų dienos įstatymų nustatyta tvarka nesikreipti į Panevėžio apygardos teismą prašant išaiškinimo dėl nuosprendžiu kandidatui K. T. taikyta baudžiamojo poveikio priemone nustatytų ribojimų apimties, buvo sudarytos teisinės prielaidos šiam kandidatui įgyvendinti pasyviąją rinkimų teisę, t. y. teisėtai, remiantis Rinkimų kodekso 3 straipsnyje įtvirtintu teisingumo principu, kurio turinio sudėtinė dalis yra įstatymo viršenybės bei proporcingumo principai, taikytini atliekant viešojo administravimo funkcijas, atkurta kandidato ir už jį balsavusių rinkėjų balsų teisinė padėtis, buvusi iki teisės pažeidimo. Teismas taip pat pažymėjo, jog kandidato K. T. pasyviosios rinkimų teisės ribojimas susijęs su baudžiamosios atsakomybės sritimi, kurioje galioja *in dubio pro reo* (visos abejonės aiškinamos kaltinamojo naudai) principas, o pastarojo taikymą nagrinėtomis aplinkybėmis galėjo pateisinti abejonės dėl baudžiamojo poveikio priemonių taikymo. Teismas atkreipė dėmesį, kad organizuodama rinkimus VRK privalo taikyti teisę užtikrindama *inter alia* (be kita ko) tinkamą rinkimų principų įgyvendinimą, todėl pastangos pašalinti pasyviosios rinkimų teisės pažeidimą, nors Rinkimų kodekse nėra įtvirtintų teisės normų, reglamentuojančių šią ekstraordinarinę situaciją, yra iš konstitucinės VRK paskirties organizuoti rinkimus kylančių šiai komisijai suteiktų įgaliojimų įgyvendinimo išraiška, kuria imtasi priemonių,

kad būtų atkuriamas teisėtumas kalbant apie pasyviąją rinkimų teisę įgyvendinančio kandidato ir už jį balsavusių rinkėjų teisių apsaugą. Sprendimas dėl balsavusių asmenų pripažinimo nebalsavusiais, tokioje kaip šioje byloje susiklosčiusioje teisinėje padėtyje, kai pakartotiniai rinkimai jau buvo prasidėję, o į kandidatų sąrašą sugrąžintas balsuojant pirmą kartą balsų daugumą surinkęs ir neteisėtai pašalintas kandidatas, vertintinas kaip, nors ir neidealus, bet pagrįstas bandymas ištaisyti rinkimų organizavimo trūkumus ir tokiu būdu apsaugoti aktyviąją rinkimų teisę įgyvendinančių asmenų teises. Teismas atmetė pareiškėjo skundą, o VRK sprendimą pripažino pagrįstu ir teisėtu.

Administracinėje byloje Nr. eR-28-502/2023 pareiškėja (kandidatė į Visagino rajono savivaldybės merus D. Š.) ginčijo VRK 2023 m. kovo 24 d. sprendimo Nr. Sp-77 dalį dėl galutinių 2023 m. kovo 5 d. savivaldybių tarybų ir merų rinkimų rezultatų Visagino savivaldybėje nustatymo ir prašė įpareigoti VRK organizuoti pakartotinius Visagino savivaldybės merų rinkimus. Pareiškėja savo prašymą motyvo tuo, kad 2023 m. kovo 14–16 d. pakartotiniame balsavime Visagino savivaldybės mero rinkimuose turėjo dalyvauti du daugiausia balsų surinkę asmenys, kuriais pagal pirminius rezultatus buvo E. G. ir D. Š. (pareiškėja). Tačiau VRK, remiantis Panevėžio apygardos teismo 2019 m. spalio 24 d. nuosprendžio vykdymu baudžiamojoje byloje Nr. 1- 6-491/2019 ir šio teismo 2023 m. kovo 8 d. nutartimi, 2023 m. kovo 9 d. sprendimu panaikino pareiškėjos registravimą ir į pakartotinį balsavimą įtraukė trečiąjį daugiausia balsų surinkusį kandidatą J. Š. Lietuvos apeliaciniam teismui 2023 m. kovo 13 d. nutartimi baudžiamojoje byloje Nr. S1-41-449/2023 palikus galioti Panevėžio apygardos teismo 2019 m. spalio 24 d. nuosprendžio rezoliucinę dalį, kuria pareiškėjai pagal BK 68-1 straipsnį paskirtas teisės trejus metus būti paskirtai į valstybės ar savivaldybės bei jų įstaigų, įmonių ar nevalstybinių organizacijų skiriamas pareigas atėmimas, VRK 2023 m. kovo 13 d. sprendimu panaikino savo 2023 m. kovo 9 d. sprendimą ir atkūrė pareiškėjos registravimą kandidate į Visagino savivaldybės merus ir savivaldybės tarybos narius. Pareiškėjos teigimu, nors VRK grąžino jai konstitucinę teisę būti renkamai, tačiau neteisėti VRK veiksmai padarė didžiulę ir sunkiai pamatuojamą žalą rinkimų procesui, jos teisė dalyvauti rinkimų agitacijoje buvo sutrikdyta, ji nebegalėjo tinkamai įgyvendinti savo konstitucinės teisės į teisėtus ir sąžiningus rinkimus ir pan. Teismo vertinimu, pareiškėjos teisė reikšmingą laiko tarpą (nuo 2023 m. kovo 9 d. vakaro iki 2023 m. kovo 13 d.) dalyvauti rinkimų politinėje kampanijoje buvo apribota ir tai objektyviai sutrukdė jai tinkamai pasinaudoti visomis Rinkimų kodekso 94 straipsnyje garantuojamomis teisėmis ir vykdyti rinkimų agitaciją. Atsižvelgiant į itin trumpą rinkimų agitacijai skirtą laiką, o ypač į tai, kad pareiškėjos pašalinimas iš rinkimų apėmė laikotarpį prieš išankstinio balsavimo pradžią 2023 m. kovo 14 d., reikšmingą rinkimų agitacijai skirto laiko dalį pareiškėja negalėjo lygiais pagrindais dalyvauti rinkimų politinėje kampanijoje ir užsiimti rinkimų agitacija, dėl to nebuvo užtikrinti Rinkimų kodekso 3 straipsnyje įtvirtinti pasyviąją rinkimų teisę įgyvendinančių subjektų sąžiningos konkurencijos, skaidrumo, viešumo, teisingumo, sąžiningumo principai, taip pat Rinkimų kodekso 5 straipsnio 5 dalies nuostata, kad visi kandidatai turi lygias teises. Vertindamas padaryto pareiškėjos pasyviosios rinkimų teisės pažeidimo įtaką rinkimų rezultatams, LVAT pažymėjo, jog kandidatų registravimas laiku yra neatsiejama tinkamo aktyviosios rinkimų teisės įgyvendinimo sąlyga. Tokia situacija, kai po 2023 m. kovo 5 d. vykusių savivaldybių tarybų ir merų rinkimų prieš pakartotinį balsavimą, numatytą 2023 m. kovo 19 d. (išankstinio balsavimo pradžia – 2023 m. kovo 14 d.), 2023 m. kovo 9 d. iš jų pašalintas antras daugiausiai rinkėjų balsų į mero postą surinkęs asmuo, o praėjus kuriam laikui prieš pat pakartotinio balsavimo išankstine tvarka pradžią tokio kandidato registravimas

atkurtas ir jis grąžintas į rinkimus (2023 m. kovo 13 d.), neabejotinai sudarė sąlygas rinkėjams klaidinti ir neužtikrinti tinkamo jų informavimo apie pakartotiniame balsavime dalyvaujančius kandidatus. Be to, balsavimui namuose, vykusiame 2023 m. kovo 17–18 d., buvo itin reikšmingas rinkimų stebėtojų dalyvavimas, kurių pareiškėja nespėjo pasiūlyti. Teisėjų kolegijos vertinimu, pakartotinių Visagino savivaldybės mero rinkimų metu nustatyti pažeidimai galėjo turėti reikšmingą įtaką rinkėjų apsisprendimui balsuoti už vieną ar kitą kandidatą, todėl nebuvo galima nustatyti tikrosios rinkėjų valios ir remiantis balsų skaičiavimo protokolais nustatyti rinkimų rezultatų. Tai sudarė pagrindą, vadovaujantis Rinkimų kodekso 181 straipsnio 1 dalies 3 punktu, *inter alia* (be kita ko) 2 dalies 1 punktu, 3 straipsniu, 5 straipsnio 5 dalimi, pripažinti pakartotinius rinkimų rezultatus negaliojančiais. Teismas tenkino pareiškėjos skundą ir panaikino skundžiamą VRK sprendimo dalį bei įpareigojo VRK iš naujo organizuoti pakartotinį balsavimą Visagino savivaldybės mero rinkimuose.

Dėl rinkimų rezultatų ginčijimo ir rinkimų biuletenių perskaičiavimo pagrindų

Teismuose buvo ginčijami ir VRK sprendimai dėl rinkimų rezultatų, prašant perskaičiuoti rinkimų biuletenius daugiamandatėje rinkimų apygardoje. Skundus teikė politinės kampanijos dalyviai.

Pavyzdžiui, administracinėje byloje Nr. R-24-525/2023 pareiškėjas politinė partija Demokratų sąjunga „Vardan Lietuvos“ ginčijo VRK 2023 m. kovo 10 d. sprendimą Nr. Sp-64 dėl Trakų rajono savivaldybės rinkimų rezultatų patvirtinimo bei pakartotinio balsavimo 2023 m. kovo 5 d. savivaldybių tarybų ir merų rinkimuose Trakų rajono savivaldybėje paskelbimo bei įpareigojimo VRK perskaičiuoti dalį ar visus Trakų rajono savivaldybės rinkimų apygardos rinkimų biuletenius ir (ar) rinkimų dokumentus. Pareiškėjas savo prašymą motyvavo tuo, kad Partijos kandidatų sąrašas į Trakų rajono savivaldybės tarybos narius gavo 550 balsų, o patekimo į savivaldybės tarybą barjeras, skaičiuojant 4 proc. nuo dalyvavusių 13 910 rinkėjų, yra 556 balsai. Skirtumas, kuris gali lemti, ar Partijos atstovai patenka į Trakų rajono savivaldybės tarybą, yra vos 6 balsai. VRK netenkino pareiškėjo prašymo dėl daugiamandatės rinkimų apygardos biuletenių perskaičiavimo Trakų rajono savivaldybėje, nes jokių rinkimų komisijų narių ar stebėtojų skundų dėl balsų skaičiavimo Trakų rajono savivaldybėje nebuvo gauta ir jokių pažeidimų nekonstatuota. Teismas pažymėjo, jog sistemiškai aiškinant Rinkimų kodekso 188 straipsnio 4 dalies ir 190 straipsnio 1 dalies nuostatas darytina išvada, kad dalies ar visų apylinkės rinkimų komisijos pateiktų rinkimų biuletenių perskaičiavimas paprastai sietinas su nustatytais balsų skaičiavimo ir rezultatų nustatymo tvarkos pažeidimais. Pareiškėjas savo skunde nenurodė argumentų dėl pažeidimų skaičiuojant balsus ir nustatant jų skaičiavimo rezultatus, t. y. nenurodė, kokie tai buvo pažeidimai ir kokią įtaką jie galėjo turėti rinkimų rezultatams. Teismas vertino, kad pareiškėjas savo skunde rėmėsi prielaidomis: „itin mažas skirtumas ir leidžia daryti prielaidą, kad rinkėjų balsai Trakų rajono savivaldybėje galėjo būti suskaičiuoti netiksliai“; „aplinkybė, galėjusi daryti įtakos rezultatams, galėjo būti didelis komisijos narių nuovargis“; „lemiamą įtaką galutiniam rezultatui turėjo didžiausių apylinkių skaičiavimo rezultatai, kur tikėtina galėjo pasitaikyti žmogiškųjų balsų skaičiavimo klaidų ir netikslumų“, nenurodė, kuo grindžiamos jo abejonės dėl rinkimų rezultatų skaičiavimo skaidrumo, rėmėsi kitų savivaldybių pavyzdžiais, nenurodė, ar buvo užfiksuoti kokie nors pažeidimai skaičiuojant ir pateikiant rinkėjų balsus, kurie galėjo turėti įtakos rinkimų rezultatui ar kelti abejonių dėl rinkimų skaidrumo. Nenustačius aplinkybių, susijusių su Rinkimų ko-

dekse nustatytos balsų skaičiavimo ir rezultatų nustatymo tvarkos pažeidimu, nėra ir teisinių pagrindų, kuriais remiantis Trakų rajono apygardos rinkimų komisija ar VRK privalėjo perskaičiuoti visus Trakų rajono savivaldybės rinkimų apygardos rinkėjų balsus. Teismas atmetė pareiškėjo skundą, o VRK sprendimą pripažino pagrįstu ir teisėtu.

Administracinėje byloje Nr. R-29-822/2023 pareiškėjas Lietuvos lenkų rinkimų akcija-Krikščioniškų šeimų sąjunga ginčijo VRK 2023 m. kovo 24 d. sprendimo Nr. Sp-77 dalį, kuria nustatyti galutiniai 2023 m. kovo 5 d. Vilniaus rajono savivaldybės mero rinkimų rezultatai ir netenkintas pareiškėjo prašymas perskaičiuoti Vilniaus rajono rinkimų apygardos antrojo turo biuletenius, ir prašė įpareigoti VRK perskaičiuoti antrojo Vilniaus rajono savivaldybės mero rinkimų turo biuletenius. Pareiškėjas savo prašymą motyvavo tuo, kad rinkimų antrojo turo dieną Vilniaus rajono rinkimų apygardos Kyviškių rinkimų apylinkėje rinkėjams buvo išduota 13 rinkimų komisijos antspaudu neantspauduotų biuletenių; Rudaminos rinkimų apylinkėje, pirmąjį kartą skaičiuojant biuletenius, dalis (100 vnt.) biuletenių buvo priskirti ne tam kandidatui, todėl galimai apylinkių rinkimų komisijų narių ir stebėtojų nuovargis galėjo nulemti panašaus pobūdžio klaidas ir kitose balsavimo apylinkėse; apygardoje buvo įrengtos tik dvi išankstinio balsavimo vietos, trūko viešojo transporto atvykti į išankstinio balsavimo vietas; prie rinkimų apylinkių balsavimo patalpų bei jų viduje rinkimų dieną galimai neteisėtai buvo Lietuvos šaulių sąjungos (toliau – LŠS) nariai. Teismas, įvertinęs bylos aplinkybes, nustatė, kad tiek Kyviškių, tiek Rudaminos rinkimų apylinkėse nustatant galutinius rinkėjų balsų skaičiavimo rezultatus buvo griežtai laikomasi imperatyvių Rinkimų kodekso nuostatų, susijusių su biuletenių pripažinimu negaliojančiais bei galiojančių biuletenių skaičiavimo procedūromis. Pavienės biuletenių skaičiavimo klaidos buvo pastebėtos ir ištaisytos įgyvendinant būtent šiam tikslui – siekiant laiku aptikti ir ištaisyti žmogiškojo faktoriaus sąlygotus su balsų skaičiavimu susijusius galimus suklydimus – Rinkimų kodekso 153 straipsnyje nustatytą galiojančių biuletenių skaičiavimo mažiausiai du kartus procedūrą. Įvertinus kituose byloje pateiktuose Vilniaus rajono rinkimų apygardos apylinkių rinkimų komisijų balsų skaičiavimo protokoluose pateiktus duomenis teisėjų kolegijai nekilo abejonių dėl Rinkimų kodekse nustatytos balsų skaičiavimo ir rezultatų nustatymo tvarkos jose laikymosi. Pareiškėjo argumentų dėl apylinkių rinkimų komisijų narių ir stebėtojų nuovargio, tariamai galėjusio nulemti panašaus pobūdžio klaidų ir kitose balsavimo apylinkėse, taip pat pareiškėjo pageidavimo įsitikinti balsų skaičiavimo rezultatų teisingumu teismas nelaikė pakankamu tam, kad abejonės dėl balsų skaičiavimo rezultatų būtų laikomos pagrįstomis ir juo labiau sudarančiomis pagrindą nagrinėtu atveju taikyti tokią griežtą rinkimų kontrolės priemonę, kaip visos rinkimų apygardos balsų perskaičiavimas. Dėl išankstinio balsavimo vietų ir viešojo transporto atvykti į išankstinio balsavimo vietas trūkumo teismas pažymėjo, jog Rinkimų kodeksas bei VRK 2023 m. vasario 6 d. sprendimu Nr. Sp-39 patvirtintas Rinkėjų pavėžėjimo į rinkimų (referendumo) apylinkes balsuoti rinkimų (referendumo) dieną organizavimo tvarkos aprašas neįtvirtina reikalavimo užtikrinti rinkėjų pavėžėjimą išankstinio balsavimo metu, toks reikalavimas nustatytas tik rinkimų dieną, o skundų dėl pavėžėjimo rinkimų dieną grafiko pareiškėjas neteikė. Rinkimų kodekse taip pat nenustatytas konkretus išankstinio balsavimo vietų skaičius, jį savivaldybės administracija derina su apygardos, savivaldybės rinkimų komisija. Nagrinėtu atveju savivaldybės rinkimų komisijos sprendimo dėl dviejų išankstinio balsavimo vietų nustatymo pareiškėjas Rinkimų kodekso 182 straipsnyje nustatyta tvarka neskundė, be to, balsavimo ne rinkimų dieną metu rinkėjai gali balsuoti bet kurios rinkimų apygardos balsavimo patalpose. Ta aplinkybė, kad vykdant ankstesnius rinkimus Vilniaus rajono rinkimų apygardoje buvo įrengtos keturios išankstinio balsavimo vietos, savaime nesuponavo šios apygardos rinkėjų lygių galimybių pasinaudoti

aktyviąja rinkimų teise pažeidimo išankstinio balsavimo metu. Vertindamas pareiškėjo argumentus dėl LŠS narių buvimo prie rinkimų apylinkių balsavimo patalpų bei jų viduje rinkimų dieną, teismas pabrėžė, jog nagrinėtu atveju šauliai veikė ne rinkimų organizavimo ir užtikrinimo procese, o padėdami policijai atlikti viešosios tvarkos užtikrinimo funkciją rinkimų metu teisėtai. Vien tik pats šių asmenų buvimas nurodytose vietose savaime neimplikavo rinkimų teisinius santykius reguliuojančių teisės aktų pažeidimo bei trukdymo asmenims įgyvendinti aktyviąją rinkimų teisę. Teismas nurodė, kad pareiškėjo skunde išdėstytos aplinkybės neturėjo ir negalėjo turėti įtakos nei apylinkių rinkimų komisijų VRK jau pateiktų ir apskaitytų balsavimo biuletenių turiniui, nei juo labiau šių biuletenių apskaičiavimui, todėl jos nėra teisiškai reikšmingos, sprendžiant dėl galimo Rinkimų kodekse įtvirtintos balsų skaičiavimo ir rezultatų nustatymo tvarkos pažeidimo ir priimant sprendimus dėl rinkėjų balsų Vilniaus rajono rinkimų apygardoje perskaičiavimo. Teismas atmetė pareiškėjo skundą, o VRK sprendimą pripažino pagrįstu ir teisėtu.

KITI GINČAI

Teismuose dar neišnagrinėta 12 skundų dėl įvairių VRK sprendimų, kuriais politinės kampanijos dalyviai ir kiti asmenys yra pripažinti padarę įvairius Rinkimų kodekso pažeidimus (pvz., dėl politinės reklamos žymėjimo nesilaikymo, dėl draudimo papirkti rinkėjus ir kt.), taip pat dėl kitų VRK sprendimų (pvz., dėl netinkamai išnagrinėtų prašymų ir kt.)

2023 m. kovo 5 d. savivaldybių tarybų ir merų rinkimuose asmens duomenys buvo tvarkomi vadovaujantis 2016 m. balandžio 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (ES) 2016/679 dėl fizinių asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo ir kuriuo panaikinama Direktyva 95/46/EB (Bendruoju duomenų apsaugos reglamentu), Lietuvos Respublikos asmens duomenų teisinės apsaugos įstatymu, 2019 m. vasario 7 d. VRK sprendimu Nr. Sp-73 patvirtintu Asmens duomenų tvarkymo Lietuvos Respublikos vyriausiojoje rinkimų komisijoje tvarkos aprašu (pakeistas 2021 m. rugsėjo 30 d. VRK sprendimu Nr. Sp-230). Rinkimų organizatoriams taip pat buvo sukurta atmintinė „Asmens duomenų tvarkymas rinkimuose“, skirta savivaldybių ir apylinkių rinkimų komisijų nariams, jų darbuotojams. Šioje atmintinėje nurodyti pagrindiniai teisės aktai, reglamentuojantys asmens duomenų apsaugą, asmens duomenų, naudojamų rinkimuose, kategorijos, taip pat pagrindinės rinkimuose taikomos asmens duomenų apsaugos organizacinės ir techninės priemonės. Asmens duomenis tvarkantiems savivaldybių ir apylinkių rinkimų komisijų nariams, jų darbuotojams prieš pradedant dirbti su asmens duomenimis buvo būtina pasirašyti Pasižadėjimą saugoti asmens duomenų paslaptį. Šiuos duomenis buvo galima tvarkyti tik teisėtais tikslais ir tik tiek, kiek tai reikalinga tarnybinėms funkcijoms atlikti, taip pat buvo draudžiama viešinti asmens duomenis, išskyrus tuos, kurių viešas paskelbimas buvo numatytas teisės aktuose. Rinkimų metu buvo būtina užtikrinti rinkimų komisijos veiklos dokumentų (rinkėjų sąrašų, kandidatų pareiškinių dokumentų, rinkėjų parašų rinkimo lapų, rinkimų komisijos posėdžių protokolų, darbo laiko apskaitos žiniaraščių ir kitų veiklos dokumentų, rinkėjų prašymų P6, F5, gautų skundų, pranešimų ir kitų dokumentų su asmens duomenimis) fizinę apsaugą bei užtikrinti, kad nebūtų atskleistas jų turinys asmenims, neturintiems teisės dirbti su asmens duomenimis, ir pašaliniams asmenims. Taip pat turėjo būti užtikrinta kompiuterinių įrenginių (kompiuterių, planšečių, išmaniųjų telefonų), kuriuose yra asmens duomenys, kontrolė ir apsauga. Prisijungimo prie VRK informacinės sistemos, kompiuterinių įrenginių, tarnybinio el. pašto, kuriuose buvo asmens duomenys, slaptažodžiai negalėjo būti atkleidžiami ar perduodami tam neįgaliotiems asmenims. Rinkimų dieną rinkėjų sąrašų informacija buvo saugoma naudojant ANTDĖKLĄ, kuris buvo skirtas rinkėjui matyti tik savo asmens duomenis rinkėjų sąrašuose.

Rinkimų laikotarpiu buvo gauta per 10 asmenų prašymų dėl asmens duomenų tvarkymo, susijusių su duomenų skelbimu 2023 m. kovo 5 d. savivaldybių tarybų ir merų rinkimuose. Šie prašymai buvo išnagrinėti ir į juos buvo atsakyta.